

WILLIAM
SHAKESPEARE

YETER Kİ SONU
İYİ BITSİN

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN: ÖZDEMİR NUTKU

Genel Yayın: 1984

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüphanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüphanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamayacaktır.

23 Haziran 1941

Maarif Vekili

Hasan Âli Yücel

HASAN ALİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

**WILLIAM SHAKESPEARE
YETER Kİ SONU İYİ BİTSİN**

**ÖZGÜN ADI
ALİ'S WELL THAT ENDS WELL**

**İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN
ÖZDEMİR NUTKU**

**© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2010
Sertifika No: 11213**

**EDİTÖR
ALİ ALKAN İNAL**

**GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM**

**DÜZELTİ
ALEV ÖZGÜNER**

**GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI**

1. BASKI, AĞUSTOS 2010, İSTANBUL

**ISBN 978-9944-88-960-5 (CİLTLİ)
ISBN 978-9944-88-959-9 (KARTON KAPAKLI)**

**BASKI
YAYLACIK MATBAACILIK
LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/197-203
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 612 58 60
Sertifika No: 11931**

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında
gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla
çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

**TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, NO: 144/4 BEYOĞLU 34430 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskulttur.com.tr**

HASAN
ÂLİ
YÜCEL
KLASİKLER
DİZİSİ

CXXXVIII

WILLIAM SHAKESPEARE YETER Kİ SONU İYİ BİTSİN

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN:
ÖZDEMİR NUTKU

TÜRKİYE BANKASI
Kültür Yayınları

“Yeter ki Sonu İyi Bitsin” Üzerine Birkaç Söz

Shakespeare’in dilimize çevrilmesi gecikmiş oyunlarından biri de *All’s Well That Ends Well* adlı “sorun komedyası”dır.* Bunun bir nedeni, bazı araştırmacıların bu oyuna üvey evlat gibi davranmış olmalarıdır. Avrupa tiyatrolarının oyun dağarlarında sık sık yer alan bu oyun seyirciler tarafından beğenilmiştir. Ancak oyunun renkli kişisi Helena’yı seven, oyunu yer yer öven bu araştırmacılar, oyunun bütünü üzerinde pek de olumlu olmamışlardır. Bu oyunda eleştirilen noktalar arasında Shakespeare’in başarılı uyaksız şiiri yanında, acemice konuşlara yer vermesi, konuyu süslemeyişi, yatak sahnesini, soytarılığı hoyratça ve biraz da kabaca gösterişi, Parolles’in çelişkili karakteri, Bertram’ın sevimsiz bir kahraman oluşu, Helena’nın –erdemli oluşuna karşın– entrika çevirmesi; kısacası oyundaki raslantısal uyumlu ve başarılı sahnelerle karşın, genelde kötü bir oyun oluşu gösterilmiştir.

Ne ki, bu eleştirilerde gözden kaçan bir nokta, bu araştırmacıların yalnızca olumsuz yanlar üzerinde durup olumlulardan hiç söz etmemeleridir. Hele çağdaş bir gözle bakıldığında, yani kategorik bir iyi-kötü, doğru-yanlış, güzel-çirkin ayrımı yapmadan, diyalektik olarak olumlu-olumsuz iç içeliği ile bir

* “Sorun komedyası” ya da “sorun oyunu” kavramını kimi araştırmacılar “ahlaksal değerlerin araştırıldığı komedyası” olarak betimlerken, kimi de dil aykırılıkları getiren, hastalık ve cinsellikle uğraşan, manevi değerleri tartışmaya sokan ya da alışıldık türlerin dışına çıkan komedyası ya da oyun olarak görmüşlerdir.

yoruma gidildiğinde bu oyunun erdemleri bir bir ortaya çıkmaya başlar. Neden kahramanımız Bertram klasik oyunlardaki gibi yüceltilsin? Neden sevimli ve erdemli Helena entrika çevirmesin? Soytarılık neden *Kral Lear*'daki gibi felsefi bir boyuta oturtulsun? Aslında böyle bir komedyada oturtulması da doğru mudur? "Ahlak dışı"dan ne kastedilmektedir? Kime ve neye göre ahlak? İnsansal olan her şeyin içinde olumlu ve olumsuz aynı anda içeren çelişkiler yok mudur?

Doğal olarak, önyargılarla ve birtakım kalıp düşüncelerle oyunun kahramanı Bertram'a yönelenler onu bir kahraman olarak görmeyeceklerdir. Oysa onun gençliğini, yetiştirdiği çevreyi, anlayışını ve konumunu dikkatlice izleyenler, Bertram'ın yanlışlarını insansal olanla birleştireceklerdir. Oyunun komedyala oluşunu düşünüp bu oyuna gidenler, oyunu "eğlenceden yoksun" ya da "esprisiz" bulabilirler. Oysa bazı komedyaların güldürmekten çok insansal zayıflıklar açısından uyardığını da düşünmek gerekmez mi?

Shakespeare'in bu komedyası, onun öteki komedyalarından da gördüğümüz şenlikli öğelerini içermez: Bu oyunda, neşeli çıkışlar, eğlendirici ezgiler, kemanlar eşliğinde aşk sahneleri, çekici dans sahneleri, oyun içinde oyun, cümbüşlü geçişler yoktur. Bu da gösterir ki, Shakespeare'in bu komedyadaki amacı öteki komedyalarından daha değişiktir; yazar mutlu bir komedyaya değil, daha değişik etkiler sağlayacak bir komedyaya yazmayı düşünmüş olamaz mı? Shakespeare'in öteki komedyalarındaki aşk sahnelerine alışmış olup bu komedyayı da aynı kalıplar içinde görmek isteyenler için bu oyun gerçekten de düş kırıcı olabilir. Bu komedyada ona yukarıdan bakan bir erkeği deli gibi seven, yaşamını tehlikeye atıp sevdiği erkeğe kavuştuğu ve hatta evlendiği anda erkek tarafından terk edilen bir kadın vardır. Soylu olan erkek, ünlü bir doktorun kızını soylu olmadığı için aşağılar: Burada onur kavramı, o dönemin birçok yazarının tersine, sorguya çekilmektedir. Onur mu, aşk mı? Sonunda sevginin onurdan çok daha

önemli olduğu anlaşılabacaktır. Ya soyluluk? Soyluluk aileden değil, insanın kendi ahlakından, meziyetlerinden gelir, insan olmanın yanında soyluluk unvanı bir hiçtir.

Yazarın aynı tavrını soytarıyı ele alırken izleriz. Bu oyunda zeki ama mutsuz bir soytarı vardır. Dünyanın çılgınlığını, budalalığını akıllıca açıklayabilen, ama bu dünyanın nimetlerinden hoşnut olmayan bir soytarıdır bu. Davranışlarını cinsel dürtülerine göre ayarlayan insanların acımasız eleştirisini yapan soytarı Lavache, bilinçli bir seyirciye dolaylı yoldan o çevrenin yaşayışını, politikasını, ikiyüzlülüğünü ve ilkelliğini vurgular.

Shakespeare oyununu geliştirirken –öteki komedyalarının tersine– rahatlatmayı ve uyumlu durumları getireceği yerde, bilinçli olarak çatışma üzerine çatışma ekleyerek seyirciyi durmadan yeni kararsızlıkların içine sokar. Oyunun sonunda da seyirci kuşkulu ve düşünceli olarak salonu terk eder.

Yazarın bu komedyadaki tutumunu kusurlar ya da zayıflıklar olarak düşünmek yerine, oyundaki değişik yaklaşımları, alışagelinmemiş aşk ilişkisini, soytarının soğuk düş etkisi yapan konuşmalarını, final sahnesinin belirsizliğini Shakespeare’in bilerek tasarladığı özellikler olduğunu anlamalıyız. Bu bakışla oyunu ele aldığımızda kendine özgü bir Shakespeare komedyasıyla karşı karşıya olduğumuzu anlamakla gecikmeyiz. Çağdaş tiyatro anlayışı ve seyirci açısından bu oyun, yönetmene, oyunculara ve seyircilere değişik düşünceleri ve duyguları, bugünün insanlarına çok daha uygun bir yorumu getirecektir.

*Yeter ki Sonu İyi bitsin** başlığıyla dilimize çevirdiğimiz bu komedya, ilk kez 1623 yılında yayımlanmış olan folioda

* Oyun adının tam çevirisi *İyi Biten Her Şey İyidir* olabilir. Ancak bu “çeviri kokan” bir başlıktır. Başka bir başlık *Sonu İyiye Her Şey İyidir* olabilir, ama bu da yeterli değil. Buna *Sonu İyiye İşler Yolundadır* da denilebilirdi; ancak bu da oyunun anlamı açısından tam değil. Geriye iki başlık kalıyor: *Yeter ki Sonu İyi Bitsin* ya da *Yeter ki Sonu İyi Gelsin*; biz ilkinin yeğledik.

karşımıza çıkar. Oyunun yazılış tarihi ya da ilk oynanışı üzerine hiçbir kanıt bulunamamıştır. Ancak Shakespeare araştırmacıları* üsluba ve *Kısasa Kısas* başlığıyla dilimize çevrilen *Measure for Measure*'a olan benzerliklerini göz önüne alarak, oyunun aşağı yukarı 1602 ile 1604 yılları arasında yazılmış olabileceğini belirtmektedirler. Yine bu araştırmacılar, oyunun *Troilus ile Cressida*'ya olan bağlantılarına bakarak, her iki oyun gibi bunun da bir "sorun komedyası" olduğunu yazmışlardır.

Çağdaş araştırmacılarca** bu oyun, Shakespeare'in olgunluk dönemi yapıtlarıyla bir tutulmaktadır. Gerçekten de çağdaş yorum ve anlayış içinde bu oyun Shakespeare komedyası geleneğinin önemli yapıtlarından biridir. *Yeter ki Sonu İyi Bitsin*, bütün öteki Shakespeare komedyaları gibi, bir aşk serüveni ile taşlama kutupları arasında gidip gelir. Ayrıca, büyü ve olağanüstü rastlantılarda anlatım kazanan yaşamın iyi, güzel yanları ile ahmaklığı ve tersinlemeyi sağlayan sahnelerle gösterilen saçma ve yozlaşan yanları arasında başka bir gelişim vardır. Bu iki yaklaşım dışında, bir de üçüncüsü vardır: Bu da İngiliz töreci oyunlarının*** mirası olan bir öğretilerdir: Yaşam denilen şey insanoglunun ömrü boyunca kurtuluşu arayışıdır. İnsanoğlu sık sık yanlış yollara sapar, ormanların labirentlerinde kaybolur, acı çeker ve acı çektikten sonra doğru yolu bulur.

Oyunun olay dizisi, Boccaccio'nun bir öyküsünden**** alınmıştır. Shakespeare'in bu öyküyü 16. yüzyılda herkesçe

* Bkz. Harley Granville-Barker - G. B. Harrison, *A Companion to Shakespeare Studies*, Cambridge at the University Press 1955, 289-9; Peter Alexander, *Shakespeare's Life and Art*, London 1946, 191; vb.

** Jonas Barish, "Introduction", *William Shakespeare, The Complete Works*, ed. Alfred Narbage, Baltimore 1969, 365.

*** Moralite: Ortaçağda Hristiyan öğretisinin ahlak anlayışını aşulamakta kullanılan bir oyun biçimi. Sonradan burjuva ahlak değerlerinin temeli üzerine kurulan ve soyut nitelikleri (iyilik, kötülük, açgözlülük, onurluluk erdem, kin vb.) kişiler olarak sahneye çıkaran oyun.

**** Decameron öykülerinin dokuzuncusu; bkz. Giovanni Boccaccio, *The Decameron*, New York 1949, 185-92.

bilinen Paynter adlı bir yazarın *Palace of Pleasure* (Zevk Sarayı) başlığı altında çevirmiş olduğu İtalyan öykülerini kapsayan bir seçkiden aldığı bilinmektedir. Yazar, öyküyü yeni baştan özgürce biçimlendirmiş, ama aşk serüvenini, Helena'nın büyülu ilacını, hac yolculuğunu, yalandan ölümünü ve mutlu rastlantıları değiştirmemeye dikkat etmiştir. Aynı zamanda, aşk dokusuna töreci oyun dokusunu kaynaştırarak Bertram'ı oyunun anahtar kişisi yapmıştır. Öyküde ise anahtar kişi Helena'dır. Bilindiği gibi, eski töreci oyunlarda kahramanın yaşamı doğumundan ölümüne kadar, belli ahlaksal evreler içinde geliştirilirdi. Bazen bu oyunlarda kahramanın en çok yanlış yapma olasılığı olan gençlik evresi üzerinde dikkatler odaklanırdı. Genç kahraman, deneyimsizliği, ataklığı ve cinsel itkileriyle garip yanlışlıklar içine düşer, sonunda da doğru yolu bulup erdemli bir genç olarak mutlu olurdu. Bu oyunda da Bertram aynı yolun yolcusu, deneyimsiz, atak, cinsel dürtülerinin kurbanı olan bir gençtir. Onun için de bir yanlıştan başka bir yanlış düşer. Kendine akıl hocası olarak seçtiği ise Parolles adında palavracı biridir. Başlarda bu çıkar düşkünü, kendini olduğundan başka gösteren palavracının verdiği öğütlere kapılarak onu sevenlere ihanet eder, kötü davranır. Helena'yı reddederek toplumun bütün geleneksel değerlerine ve dolayısıyla ölmüş babasına, annesine, krala karşı çıkmış olur.

Onun bu başkaldırısının küçük bir olumlu yanı da vardır: Savaşta bir kahraman olarak ünlenmek. O dönemde askerlik ve yiğitlik geleneksel değerlerden biriydi. Onun bu alandaki başarısı, başından geçenler ve Helena'nın planı sonuçta toplum değerlerini ve kendi konumunu tanımasını sağlar, Bertram, Floransa Savaşı'nda yararlık gösterir. Dükün gözüne girer ve kendine güven kazandıkça o zamana kadar fark edememiş olduğu gerçekleri yavaş yavaş görmeye başlar. Önce onu yanlış yöne çeken ve dengi olmayan Parolles'in ikiyüzlülüğünü, korkaklığını ve palavracılığını anlar, ondan ayrılır. Annesinin mektubundan karısı

Helena'nın onun yüzünden evi terk ettiğini öğrenince bundan vicdani bir sorumluluk duyar; tam anlamıyla "başka bir adam" olmasa bile, değişmeye başlamıştır. İki genç soylu, oyunun ahlaksal eğilimini sağlayan iki karakterdir. Shakespeare, kendi düşüncelerini bu iki genç saraylının ağzından verir:

"Yaşamımızın dokusu karmakarışık bir masal, iyiyle kötü yan yana, eğer yanlışlarımız onları kırbaçlamasaydı erdemlerimiz gurur duyardı ve eğer erdemlerimiz onları bağrına basmasaydı suçlarımız umutsuzluğa kapılırdı." (IV/3)

Bu sözler aynı zamanda Shakespeare'in karakterlere ve durumlara olan yaklaşımına da ışık tutar: Olumlu ile olumsuz iç içedir; kötünün içinde iyi olabileceği gibi, iyi de içinde kötülük taşıyabilir. Bu tamamen çağdaş, diyalektiğe uygun bir görüştür ve Shakespeare çağının kategorik, iyi-kötü, doğru-yanlış, güzel-çirkin biçimindeki dondurulmuş kalıplarından arındırılmış, insansal ve gerçekçi bir yaklaşımdır. Bertram da bu yaklaşım içinde ele alınınca insanlığın bir temsilcisi olur: Onda iyiyle kötünün girift bir biçimde iç içeliği ile oluşmuş insan yaşamının dokusu vardır: İki soylu da insanlığın bu durumunu Bertram yoluyla vurgulayan yazarın sözcüleridir.

Bertram daha çok ciddi çağdaş oyunlarda görebileceğimiz bir *olumsuz kahraman*'dır. Oyun komedya olduğu için değişimi de yanlıştan doğruya olur. İki genç soylu Bertram hakkında konuşurken, Bertram da Diana sandığı karısı Helena ile birlikte olur. Helena'yı baştan reddettiği için onu pek tanımayan Bertram, gece karanlıkta yatağına giren kadının yine pek fazla tanımadığı Diana olduğunu sanır. Bundan kısa bir süre sonra da Parolles'in maskesinin düşürüldüğü sahne gelir. O andan itibaren Bertram, Parolles'in kötü atmosferinden çıkıp Helena'nın çekim alanına girmeye baş-

lar. Parolles'in dıştaki cilası yerine, Helena'nın gösterişsiz görünümünün altındaki gerçek değerleri görmeye başlar.

Bertram'ın öyküsünün bir başka önemli ögesi, ilk kez onaltıncı yüzyılda ortaya atılan "babadan oğula geçen soyluluk mu, kişisel erdem ile elde edilen soyluluk mu?" tartışmasıdır. 1573 yılında, bir Rönesans düşünürü olan Poggio'nun *Soyluluk Üzerine* adını verdiği "diyalog"larında "kişisel erdem dışında bir soyluluk olmayacağını" kanıtlamaya çalıştığını görürüz. Oyunun başından itibaren bu tartışma seyir-ciye açılmıştır. Kontes, oğlu Bertram'dan ayrılırken ona şu öğütte bulunur:

"Baban gibi ol davranış ve tavırlarında
Soyun, meziyetlerin yol göstere sana" (I/1)

Kralın da belirttiği gibi, Bertram'ın babası Rousillon kontu erdemli ve alçakgönüllü bir adamdır:

"Kendinden aşağı olanlara bile,
Sanki ondan yüksek kişilermiş gibi davranırdı
Ve o seçkin, o yüce başını eğdi,
Gururlandırdı onları alçakgönüllü haliyle.
Onlara iltifat eder,
Büyük bir incelikle geri plana çekti kendini.
Böyle yüce bir kişi zamanımızda örnek alınmalı.
İyi izlenip anlaşılmalı bazı üşengeç gençlerce." (I/2)

Oysa Bertram gençliğinin aşırılığı içinde, babasının bu özelliklerinden hiçbirine sahip değildir, soyluluğu yalnızca babadan oğula geçen bir şey sanmaktadır. Onun için annesine, saraylılara, hatta krala karşı gelerek aileden soylu olmayan, ama kişilik olarak soylu bir kız olan Helena'yı reddeder. Soyluluk Bertram'ın babasında bir olgunluk, bir anlayış içinde seçkinleşmişken, Bertram'da kaba bir züppeliğe dönüş-

müştür. Başlarda, bu aristokratik mirası basit bir sahiplenme olarak görmüş, manevi yönünü kavrayamamıştır. Bunun için Helena ile evlenmek istemeyen Bertram'ı kral şöyle azarlar:

“Onda küçümsediğin unvandan başka bir şey değil,
O unvanı da ben verebilirim.

Asıl önemli olan şu: Kanlarımız renk, yoğunluk ve ısı,
açısından
Birbirinin aynıdır; bunlar karıştırılınca ne soy kalır,
ne unvan.

Ama yine aralarında bir uzaklık vardır.

Eğer o çok erdemli bir kızsaa

–Yoksul bir doktorun kızı diye ondan hoşlanmaman
dışında–

Unvanı yok diye sevmezlik etme!

En umulmadık bir yerden erdem yeşerirse

Onu yapan çıktığı yeri de yükseltir.

Erdem yoksa eğer unvanlarla şişindiğimiz yerde

Sabun köpüğüdür onur dediğimiz şey de.

İyi olan için unvana gerek yoktur;

Nitelik unvanla gelmez, ama kötülük gelebilir.

Bu kız genç, zeki ve güzel;

Öyleyse o doğrudan doğanın mirasçısıdır;

Soyluluğu ona doğa vermiştir.

Unvanı olanların çelişkili küçümseyişi,

Soylu bir kandan geldiğini savunup soylu davranmamaktır,

Soyluluk atalarımızdan geçmez bize,

davranışlarımızdadır.

Soyluluk hemen her mezar taşına yazılan,

Bizleri tutsak eden, akıl çelen bir sözcüktür sadece,

Aldatıcı, ölü bir ganimettir;

Soyluluk toz toprağa karışmış, unutulmuş

soylu kemiklerin

Çoğu kez suskun mezarıdır. (...)” (II/3)

Bertram'ın soyluluk simgesi, parmağından hiç çıkarmadığı, ailede babadan oğula geçen değerli bir yüzüktür. Ama kahramanımız bunu hiç düşünmeden bir gecelik zevki için tanımadığı bir genç kıza verecek kadar cinsel dürtülerinin kölesi-
dir. Bu yüzüğü Diana'ya vermesi Bertram'ın anlık bir tutkusu uğruna bu simgeyi bile feda edebileceğini gösterdiği gibi, onun soyluluğu sahiplenişindeki yüzeydeliği ve boşluğu da belirler. Son sahnede Bertram'ın iyi bir aile kızı olan Diana'yı fahişlikle suçlaması üzerine, Diana'nın bu aile yüzüğünü Bertram'ın ona kendisinin verdiğini kanıtlaması “soyluluk onuru”nun da ne kadar boş bir şey olduğunu ortaya çıkarır. Bertram böylece utancından yerin dibine batar. Ama bu da onun kendi kişiliğini kurtarması için son acı deneyim olur.

Bertram'ın gelişmesinde ters orantılı bir değişim vardır. Kendini beğenmiş, soğuk, fazla konuşmayan, katı Bertram, aldatıldığını gördükçe ve bu aldatmacayı en çok kendinin yaptığını anladıkça büyük bir utanç duyar, vicdan azabı ile bir arınmaya yönelir. Bu arınma da onu giderek yumuşatır, daha sevimli ve sıcak yapar. Ancak Bertram, karakter olarak zaten soğuk, katı ve soyluluğu sindirememiş bir gençtir. Bu yönden de Helena'ya bir karşıtlık kurar. Helena'nın sevimli, sıcak, alçakgönüllü, nitelikli davranışları Bertram'ın karakterine hiç uymaz. Aslında Bertram, oyun boyunca, seyirciler için de yarı karanlıkta olan bir karakterdir. Bertram'ın onu yakından tanımamızı sağlayacak tek bir tiradı yoktur. Yine onun başka kişilerle olan ilişkilerinde yalnızca silueti belirler. Hatta Bertram'ın yanından ayırmadığı Parolles'in maskesinin düşürüldüğü sahnede bile, tepkisi kısa ve tekdüzedir. Öfkesinin ölçüsü belli değildir: Öfkenin doruk noktasında “Orospu çocuğu!” demekle yetinir. Bertram'ın bu tepkisi, bazı araştırmacıların belirttiğinin tersine, onun sevimsizliğinden değil, onun donuk, kendini beğenmiş, kaygısız karakterindendir. Böyle bir karakter oyun geliştikçe yavaş da olsa parlayacak, hanyayı konyayı anlayacak ve duyarlık kazana-

caktır. Bu da başta belirttiğimiz gibi Bertram'ın bir töreci oyun kahramanı olarak düşünülmüş olmasından gelmektedir. Bertram edilgen, yönetmekten çok yönetilen bir kişiliğe sahiptir.

Parolles, Bertram'ı sürükleyen kötü güçtür. Henüz deneyimsiz olduğu için, Bertram'ın savaşa gönderilmeyişindeki hoşnutsuzluğunu körükleyen odur; krala rağmen saraydan kaçmasını öğütleyen odur; Bertram'ın evlendiği Helena'yı bırakıp kaçmasında ısrar eden odur; Floransa'da Diana ile onun arasında arabuluculuk yaparken, efendisini kötüleyip kızı elde etmek isteyen yine odur. Adı, Fransızca'da söz anlamına gelen "parole"den türetilmiş ve "sözler" anlamını vermesi için çoğul eki "s" eklenmiştir. O bir lafazandır, daha doğrusu yapmadığı şeylerle böbürlenlen palavracının tekidir. Kendini yetenekli bir asker, çok iyi bir silahşor olarak gösterir, ama aşırı da korkaktır. Bu bize Latin komedyasındaki "Miles Gloriosus"u, yani Palavracı Asker'i anımsatır. Savaşta yeri davulculuk olur, yani içi boş bir çalgıdan gürültülü sesler çıkartma uzmanıdır; başkalarını aksiyona iten, ama kendisi hep geri planda kalan biridir. Maskesi savaşta kaybettiği davulunu bulmak için gönderilmesiyle hazırlanan bir planla düşürülür. Parolles, süslü püslü giyinmeyi seven züppenin tekidir. Giysisinde atkılar, renk renk kurdeleler vardır. Davulun gürültüsü onun kofluğunu simgelerken, süslü giysileri de onun cilalı yüzeyselliğini gösterir. İç güzelliği ve değeri olan Helena'nın tersine, Parolles tümüyle dış görünüşten ibarettir.

Parolles'in oyundaki yeri, olay dizisinin taşlama dokusunu sağlar. O, önce de belirttiğimiz gibi, Latin komedyasındaki Palavracı Asker, Commedia dell'Arte'deki Il Capitano, Ben Jonson'un oyunlarındaki pozcu şarlatandır. Oyundaki işlevi, bir süre için başkalarını kendine inandırarak onlara yanlış işler yaptırmak ve kritik bir noktada ne mal olduğunu göstermektir. Jonson'un komedyaalarında bu gibi şarlatanlar

açığa çıktıkları anda ortadan kaybolurlar, oysa bu oyunda Parolles, herkes tarafından aşağılanmasına karşın, en altlarda da olsa yaşamayı sürdürür; nitekim kral son sahnede onun tanıklığına başvurur. Bu da Shakespeare'in gerçekçi yaklaşımına başka bir örnektir. O bir korkak, bir alçak da olsa, bir insan olarak bağışlanır ve yaşlı soylu Lafeu'nün hizmetine girer.

Helena, oyundaki aşk serüveninin başkarakteridir; aynı zamanda oyunun en çekici, en duyarlı kişisi ve olay dizisinin mimarıdır. Bernard Shaw'un deyiimiyle, yaşam doludur ve kadınısı üretkenliğin enerjisini simgeleyen bir temsilcidir.* Gerçekten de Helena ilgilendiği kimsenin ya da şeyin iplerini elinde tutabilecek güçte zeki bir kızdır. Onun bu etkin kişiliği birçok eleştirmeni rahatsız etmiştir; çünkü onu "hesaplı" ve "fazla girişken" bulmuşlardır. Şurası kesin ki, Shakespeare Helena'yı böyle düşünmemiştir. Asıl öyküde de böyle değildir. Öyküde Narbonalı Giletta, halk kahramanlarının bilinen bir kategorisi içinde yer alır; sevdiği için bütün güçlüklerin üstesinden gelebilen ve amacına ulaşmakta ölümü bile göze alabilen bir kadındır. Sonunda da aristokrat sevgilisiyle evlenir. Shakespeare Helena karakterini ortaya çıkarırken, Giletta'da görülen kararsızlığın izlerini tamamen ortadan kaldırmış ve onu seyircinin gözünde daha hızla sempatik bir duruma getirmiştir. Bundan başka, yazar Helena'nın duygularını yoğun bir biçimde göstermiş ve onun çırpınışlarını, arayışlarını etkili yapmıştır. Helena, Shakespeare'in yarattığı en bilinçli, en ateşli kadın karakteridir ve olup bitenlerin ateşleyicisi olması, daha çok onun canlı karakteri ve coşkulu ciddiyeti açısından önem kazanır.

Shakespeare, Helena ile Bertram arasında, büyükleriyle olan ilişkileri, hak aramadaki tavırları, onur anlayışları vb.

* Bkz. "Poor Shakespeare!" *Plays and Players*, Oxford University Press, London/New York/Toronto 1955.

açısından bir karşıtlık kurmuştur. Helena'nın habası da tıpkı Bertram'inki gibi oyun başlamadan önce ölmüştür. Ancak oyunun başında kontesin Bertram'a söylediklerinden anladığımıza göre, o yalnızca babasının görünüşünü almıştır:

“Baban gibi ol davranış ve tavırlarında.
Soyun, meziyetlerin yol göstere sin sana
Gönlündeki ülken için.” (I/1)

Oysa bu sözlerden biraz önce, kontesin Lafeu'e Helena için söyledikleri değişiktir: “Dürüstlüğünü babasından almış, kendini iyi bir insan olarak yetiştirmiştir.” Helena daha şimdiden babasının değerli yanlarıyla donanmıştır. Bertram'ın tersine, kalıtım yoluyla sahip olduklarını günlük yaşamda gerçekleştirmekte olan bir insandır. Helena'nın kalıtım yoluyla sahip olduğu erdemdir, Bertram'inki ise soyluluk... Bertram tavırlarında ve davranışlarında değil, yalnızca görünüşte soyludur.

Bu kalıtım simgeleri, Helena'nın büyü lü ilaçları, Bertram'ın aile yüzüğüdür. Bertram, yüzüğü bir saatlik geçici bir zevk uğruna elden çıkarabilirken, Helena kendini yaşamını ortaya koyarak kralın hastalığını iyileştirir; bu da Bertram'a kavuşmak içindir. Bertram'ın gösterişli, ama üstünkörü anlık kapılmalarına karşın, Helena her şeyiyle kendini Bertram'a adamıştır:

“Benim için her şey bitti artık.
Bertram'la birlikte hayatım da gitti.
Bu, tıpkı gökteki parlak bir yıldız sevip
Onunla evlenmeyi düşünmek gibi.
Oysa o kadar yukarılarda ki o.
Onun dünyasına giremediğime göre,
Yetinmeliyim uzaklardan gelen parlak ışığıyla.
Kendi kendinin işkencecisi oldu sevgimin istekleri:

Bir aslanla çiftleşmek isteyen dişi geyik,
Sevgisi uğruna ölmek zorundadır.
Her an, her saat onu görmek güzeldi, ama işkenceydi;
Ne güzeldi onun kemerli kaşlarını,
Şahin gözlerini, dalgalı saçlarını
Gönlümün tuvaline çizmek.” (I/1)

Ama onun bu sevgisi, Bertram’ın taş gibi yüreğine çarpar; çünkü Bertram o anda sarayın yaldızlı duvarlarını, kavuk büyüklüğündeki peruklarıyla yüzleri pudralanmış saray kadınlarını düşünmektedir. Kral iyileştikten sonra, sözünü tutarak Bertram’ı zorla Helena’yla evlendirince, Bertram’ın ilk sözleri “Hapı yuttum ben, sonsuza dek yitirdim kadınların ilgisini,” olur.

Helena’nın tek yanlışı, hizmet karşılığında aşkın kazanılabileceğini sanmasıdır; kralı iyileştirerek Bertram’ın eşi olmaya hak kazanabileceğini düşünmüş olmasıdır. Burada Helena’nın kralla olan anlaşması, Bertram’ın Diana ile olan aşk pazarlığına benzer. Oysa aşk *Venedik Taciri*’nde Portia’nın söylediği gibi, “zorla elde edilemez, ama yağmur gibi cennetten damla damla yağar”. Helena, bunu başta görmez, ama kısa bir süre sonra böyle yapmakla günah işlediğine inanır ve bunu temizlemek için Aziz Jacques’in mezarına adak adamak için yollara düşer. Böyle yapmakla bir taşla iki kuş vurmuş olur, çünkü yolu Bertram’ın savaştığı Floransa’ya düşer. Shakespeare arka arkaya ironik sahneler yaratmayı bilen bir usta; bu oyunda da Bertram’ın aşktan nefret edip kendini Savaş Tanrısı Mars’a adanması, sevgilisinin savaş olduğunu belirtmesi, buna karşılık kendini bitmeyen aşkına adanmış olan Helena’nın savaştan duyduğu dehşet anlamı bir karşıtlık kurar.

Üçüncü ve dördüncü perdeler, oyunun en hareketli sahnelerini kapsar; sonucu getirecek düğümlerin atıldığı, oyunun anlamı açısından tersinlemeleri getiren sahnelerin birbiri

ardına geldiği bu perdeler, aynı zamanda Helena'nın en aktif olduğu zaman dilimini içerir. Aşk ile savaş kavramlarının karşı karşıya geldiği bu zaman diliminde, yatak sahnesiyle bu kavramlar iç içe girer: Bertram'ın savaşla gelen başarısı, aşktaki başarısızlığı ile gölgelenir; bu da ileriki sahnelerin ve finalin hazırlığını getirir.

Yatak sahnesi bazı araştırmacıları neden rahatsız etmiştir? Açık saçık olmadığı gibi, uygunsuz da değildir; ancak sanırım araştırmacıları rahatsız eden şey, bu sahnenin oldukça mekanik ve aynı zamanda ilerideki gelişmeleri hazırlayacak olan bu durumun nüanslarını getirmekten uzak oluşudur. Öykü atmosferi ve mantığı içinde kabul edilebilecek olan bu sahne, tiyatro sahnesi için inandırıcı olmayabilir. Birbirinden değişik iki kadın, karanlık da olsa birbirinden ayırt edilebilir; hele Helena ile Diana gibi kişiler söz konusu olduğunda, Bertram'ın yatakta Helena'yı Diana'dan ayıramaması yalnızca mekanik değil, aynı zamanda şaşırtıcıdır. Oyundaki zeki ve duyarlı Helena'nın da bu işe girişmesi, onun zekâsı ve nitelikleri ile bağdaşmaz. Ayrıca, bu yatma olayı sahne üzerinde geçmez, yalnızca konuşmalardan anlaşılır; ama böyle de olsa bu mekaniklik yine de rahatsız edicidir.

Ancak Helena'nın babasından kalan "kutsal göklerin yardımıyla" yapılmış olan büyü ile ne kadar inandırıcıysa, yatak sahnesi de o kadar inandırıcıdır. Metinde saptanan bu kusurlar, bir yönetmenin sahne büyüyle oyunun mantığına uydurularak kabul edilebilir duruma getirilebilir sanırım.

Helena planını zekice yürüten bir kızdır. Kralın önünde Diana ile Bertram karşı karşıya gelmeden, Parolles dinlenmeden kendini göstermez. Kralın önüne çıktığında, iş istediği kıvama gelmiştir. Bertram yavaş yavaş örülen ağın içinde çırpınırken, ölü bilinen Helena ortaya çıkar. Bir araştırmacının dediği gibi Helena "çevrelerini daha çok doğal öğeler ve doğaüstü güçlerin dış etkileriyle değiştiren Shakespeare'in ilk komedy kahramanları olan Portia, Rosalind, Viola ile son

romanslarındaki eşsiz, dobra dobra dünyalara egemen olan Cerimon'ların, Prospero'ların arasında bir geçiş figürüdür.*

Oyunun başlarında, kralın hastalığı umutsuz görünürken Helena onu nasıl babasının eşsiz ilacıyla iyileştirirse, oyunun sonunda da Bertram'ın umutsuz durumunu yine Helena mutluluğa dönüştürür. Bu sahne Shakespeare'in oyunları içinde en ayrıntılı biçimde ve titizlikle işlenmiş bir yargı sahnesidir. Burada kral, gerçeği bulmak için, daha önce olmuş olayların herkesin önünde aydınlığa çıkmasını sağlar. Diana'nın kralın huzuruna çıkmasıyla, Bertram örülmesine kendinin de yardımcı olduğu ağın içine düşer. Bu ağ daraldıkça kapana kısılmış bir vahşi hayvan gibi oraya buraya saldır-maya başlar; bu da onun geçmişte yapmış olduğu yanlışları yinelemesine neden olur: Sözelimi, bir zamanlar Helena'yı soylu olmadığı için reddettiği gibi, iyi bir aileden gelen Diana'yı da ahlaksızlıkla suçlar. Ama Diana, Bertram'ın parmağından çıkarıp verdiği aile yüzüğünü ortaya çıkarınca, bu kez de yalana başvurur. Bütün bunlar kralı kuşkuya düşürür; çünkü kralın başı sıkıştığında kullanması için Helena'ya verdiği yüzük, Bertram'ın parmağından çıkmıştır. Helena belki de Bertram tarafından öldürülmüştür. İşin içine Diana da karışınca kral, Helena'nın ölümünden her ikisini de sorumlu tutar. İşler böyle arap saçına dönmüşken, Helena ortaya çıkar ve oyun mutlu sonla biter.

Burada seyirciyi şaşırtan, bütün bunlar karşısında Bertram'ın fazla renk vermemesi ve kendini beğenmişliğinden bir şey kaybetmemesidir. Bu da oyunun başından bu yana olan gelişmesini belirleyen, onun donuk, kendini beğenmiş ve kayıtsız karakterini bütünleyen bir görünüştür. Bu görünüşü daha önce onun hakkında söylenen “başka bir adam oldu sanki” sözlerine uymaz. Hatta Parolles tarafından “yanlış itildiği” konusunda bile kuşkuya kapılırız.

* Jonas A. Barish, aynı, 367.

Yazar, burada bir insanda değişim olduğunu sandığımız şeyin gerçekten bir değişim olmadığını vurgular. Görünüşteki değişimler, her insanın kendi dokusunu etkileyecek değişimler değildir. Öyleyse Bertram oyunun sonunda, neden Helena'nın ortaya çıkması sayesinde kurtarılmış ve mutluluğa götürülmüştür? Bertram bunu hak etmiş midir? Evet, çünkü gerçek yaşamda da bu böyledir. Bu durumu idealize edip kalıp halinde bir değişimi göstermek doğru mudur? Shakespeare, burada insan ilişkilerinin diyalektiğini ortaya koyar. Bertram, Diana'nın dediği gibi, "hem suçludur, hem değildir". Bu duruma düşmesinde kendi elinde olmayan etkenler de vardır. Sevmediği bir kızla evlenmeye zorlanması ona yanlış üstüne yanlış yaptırmıştır. Kendini özgür hissetmek isteyen, henüz olgunlaşmamış bir delikanlının, kralın bir kulu, bir kölesi olduğunu anlaması, onu içten içe öfkelen-dirmiş ve "Bağışlayın efendim, / Sizin ayağa kalkmanız beni yerlere mi düşürmeli?" sorusunu sorarak krala başkaldırmıştır. Sonra yanlış da davranmış olsa, kendinden başka kimseye bir zarar vermemiştir. Bilmeden de olsa karısından başkasıyla yatmamıştır. O gülünç bir dünyada kapana kısılmış, oldukça trajik bir figürdür.

Tragedya insanların hatalarından daha fazlasını ödediklerini gösteriyorsa, komedya da insanların hak ettiklerinden daha fazlasıyla ödüllendirildiklerini vurgular. Bu oyunda da Bertram'ın kurtuluşu, birçok kişinin kurtuluşu olur. Oyunun kahramanı Bertram'ı "sevmemiz gerekir" diye bir koşul yoktur. Bertram, bir olumsuz kahramandır ve oyun onun değil, Helena'nın çevresinde gelişir; daha doğrusu oyunun aksiyonunda en etkin kişi Helena'dır.

Yeter ki Sonu İyi Bitsin, Bertram'ın olumsuzluğuyla gelişen bir komedyadır. Ham delikanlılığı onu mutsuzluk ile mutluluğun kesiştiği noktaya getirmiştir; iyilik meleği onu sonunda mutlu yola çıkarmıştır. Acının ödülünü getiren final, kralın son sözlerinde izlendiği gibi tatlılığın önlemini de almıştır:

Şimdi her şey yolundaysa
Ve sonunda her şey birbirine uyduysa
Acı geçmiş geride kaldı, tatlı gelecek, merhaba!”

Bu final, seyirciyi ne neşe içinde salondan çıkarır, ne de onu kederli düşüncelere iter; ama insanın varoluşu yoluyla mutlu olması ya da felakete sürüklenmesini gösteren, hayranlıkla karışık korkuyla seyirciyi arındıran bir oyun gördüğümüzü hissettirir. Bu oyunun bir anlamı da insanın kendine olan ihanetini göstermesiyle ortaya çıkar.

Bu çalışma, *All's Well That Ends Well*'in ilk Türkçe çevirisidir. Metnin çevirisi için üç baskı esas alınmıştır: Alfred Narbage'in*, Peter Alexander'in** ve Craig'in*** metinleri karşılaştırmalı olarak çalışmamıza ışık tutmuştur. Ayrıca, Eric Partridge'in *Tarihsel Argo Sözlüğü***** çeviri için yardımcı olan önemli kaynaklardan biridir. Bugün İngilizce'de kullanılan bazı sözcüklerin Shakespeare döneminde farklı olduğunu bildiğimizden çeşitli sözcüklere ve kaynaklara başvurduk. Bundan önceki çevirilerimizde yaptığımız gibi, oyunun düzyazı bölümlerini düzyazıyla, manzum bölümlerini manzum olarak çevirmeyi doğru bulduk. Ama sırf uyaklı olacak diye, oyuncunun sahne konuşmasına aykırı gelecek tekdüzelikten ve yapaylıktan olabildiğince kaçındık. Sahne dilinin kendine özgü ilkelerine uyarak dil-tavır özelliklerini ve oyuncunun hareket düzenini olabildiğince dikkate aldık. İleride yenileri ve daha iyileri yapılacak olan çevirilere bu çevirinin ışık tutması dileğiyle...

Özdemir Nutku

1987

-
- * Alfred Narbage, *William Shakespeare, The Complete Works*, Baltimore 1967.
** Peter Alexander, *William Shakespeare, The Complete Works*, London/Glasgow 1954.
*** W. J. Craig, *Shakespeare, Complete Works*, Oxford University Press, London/New York/Toronto 1965.
**** Eric Partridge, *The Penguin Dictionary of Historical Slang*, Middlesex 1982.

Kişiler

FRANSA KRALI

FLORANSA DÜKÜ

BERTRAM

Rousillon kontu

LAFEU

Yaşlı bir lord

PAROLLES

Bertram'ın adamı

RINALDO

Kontes Rousillon'un kâhyası

LAVACHE

Kontesin şatosunda bir soytarı

ROUSILLON KONTESİ

Bertram'ın annesi

HELENA

Kontesin doktorunun öksüz kızı

DUL CAPILET

Floransalı bir hanımefendi

DIANA

Dul Capilet'in kızı

MARIANA, VIOLENTA

Capilet'in komşuları ve dostları

Soylular, uşaklar, askerler, haberciler.

I. Perde

1. Sahne*

(Rousillon kontu genç Bertram, annesi dul kontes ile Helena ve Lord Lafeu girerler. Hepsi de karalar giymiştir.)

KONTES

Oğlumu size teslim ederken sanki ikinci kocamı da gömüyormuş gibi hissediyorum.

BERTRAM

Ben de gözüm arkada gidiyorum efendim: Babamın toprağı henüz kurumadı; ama majestelerinin emrine karşı koyamam, hele bir de kralın koruması altındayken.

LAFEU

Kontes, inanın kralda adeta bir koca bulacaksınız. Siz de delikanlı, bir baba... Majesteleri herkese karşı o kadar iyidir ki, bu tutumunu sizin için de sürdürecektir. Bu kadar sevgi dolu bir insan, gerektiği her an size karşı da sevecen davranacaktır.

KONTES

Majestelerinin sağlığında umut verici bir düzelme var mı?

* Kont Rousillon'un şatosu. (ç.n.)

LAFEU

Artık doktorlarını yanına sokmuyor kontes. Onların tedavisi altında yaşamak için umutla direndi; ama şimdi bu tedavinin zamanla umudunu kaybetmekten başka bir işe yaramadığını görüyor.

KONTES

Bu genç hanımın, doktorluğu da namusu kadar büyük olan bir babası vardı. Ah, hatırladıkça yüreğimi hep acı kaplar. Eğer yaşasaydı, insanı ölümsüz yapabilir, ölümü işsiz bırakabilirdi. Kral için keşke yaşasaydı! İnanın, o zaman bu, kralın hastalığının ölümü olurdu.

LAFEU

Bu sözünü ettiğiniz doktorun adı neydi kontes?

KONTES

Mesleğinde çok ünlüydü efendim; bu da onun en doğal hakkıydı. Adı Gerard de Narbon'du.

LAFEU

Evet, gerçekten mükemmel bir doktor olduğunu duydum. Daha geçen gün majesteleri ondan üzülerken ama övgüyle söz etti. Eğer bilim ölüme çare bulsaymış, sonsuza kadar yaşayabilecek bir insanmış.

BERTRAM

Kralın nesi var lordum?

LAFEU

Ne olduğu belirsiz bir fistül efendim.

BERTRAM

Hiç duymadığım bir şey.

LAFEU

Bilinen bir şey değil zaten. Bu genç bayan, Gerard de Narbon'un kızı mı?

KONTES

Onun tek çocuğu. Göz kulak olmam için bana emanet edildi. Aldığı iyi eğitimin ona güzel bir gelecek getireceğini umuyorum. Babasından miras kalan nitelikler onun

meziyetlerini bir kat daha arttırıyor. Çünkü yetenekleri olan kötü bir insan ancak acındığı için övülür. – Hainlerin de nitelikli olanları vardır! Ama onda saf ve temiz kalmış bu meziyetler daha da değer kazanır. Dürüstlüğünü babasından almış, kendini iyi bir insan olarak yetiştirmiştir.

LAFEU

Övgülerinizi, kontes, bu genç bayanın gözyaşları onaylıyor.

KONTES

Bu bir genç kızın koruyabildiği en değerli şeydir. Babasının anısı yüreğini asla yaralamaz, ama kederinin zorbalığı yanaklarını soldurur. – Ağlamayı bırak Helena, hadi yavrum, üzgün olmaktan çok, üzgün görünmek istediğini sanmalarını istemiyorum, sil gözyaşlarını.

HELENA

(Kendi kendine.)

Elbette üzgün görünürüm, üzgünüm çünkü.

LAFEU

Ölçülü bir matem ölümlerin hakkıdır, ama aşırı keder yaşayanların düşmanıdır.

KONTES

Yaşayanlar kederin düşmanıysa, aşırılık yaşayanları öldürür.

BERTRAM

Madam dualarınıza ihtiyacım var.

LAFEU

Bu da ne demek şimdi?

KONTES

Mutluluk dilerim sana Bertram;
Baban gibi ol davranış ve tavırlarında.
Soyun, meziyetlerin yol gösterebilir sana
Gönlündeki ülken için;
Ve dürüstlüğün ortak olsun ilk evlatlık hakkına.

Herkesi sev, azına güven, haksızlık etme hiç kimseye.
Kaba güçle değil, zekânla çık düşmanın karşısına
Kendininmiş gibi savun dostunun hayatını.
Gevezeliğin için değil, suskunluğun için kızsınlar sana.
Gökler donatsın seni mutlulukla,
Başın hakkı için kabul etsin dualarımı! –
Elveda lordum. Zamansız oldu sarayın bu çağrısı.
Lütfen yol gösterin oğluma.

LAFEU

Sevgi ve şefkat görmek için bundan iyisi olamazdı.

KONTES

Tanrı kutsasın oğlumu! Güle güle Bertram!

(Çıkar.)

BERTRAM

Dilerim, düşündüğün her şey istediğin gibi olur!

(Helena'ya.)

Annemi teselli edin, iyi bakın ona.

LAFEU

Elveda güzel kızım. Babanızın adını siz sürdüreceksiniz.

(Bertram ve Lafeu çıkarlar.)

HELENA

Bu kadarcık mı! Babamı düşünmüyordum ki şu anda,

Hem bu gözyaşları daha çok süsler babamın anısını

Onun için döktüklerimden. Yüzü nasıldı?

Unuttum gitti. Bertram'ın yüzünden başkası kalmadı

hayalimde.

Benim için her şey bitti artık.

Bertram'la birlikte hayatım da gitti.

Bu tıpkı gökteki parlak bir yıldızı sevip

Onunla evlenmeyi düşünmek gibi.

Oysa o kadar yukarılarda ki o.

Onun dünyasına giremediğime göre,

Yetinmeliyim uzaklardan gelen parlak ışıyla.

Kendi kendinin işkencecisi oldu sevgimin istekleri:

Bir aslanla çiftleşmek isteyen dişi geyik,
Sevgisi uğruna ölmek zorundadır.
Her an, her saat onu görmek güzeldi, ama işkenceydi
Ne güzeldi onun kemerli kaşlarını,
Şahin gözlerini, dalgalı saçlarını
Gönlümün tuvaline çizmek –
Ne kadar başarılıydı yüreğim
Kaydederken yüzündeki her çizgiyi, her anlamı.
Ama şimdi gittiğine göre,
Benim tapınan hayalim kutsamalıdır ondan yadigâr kalanı
Gelen kim acaba?

(*Parolles girer.*)

İşte bu da onun adamı; bunun için de severim onu.
Ama bilirim yine de ne yalancı olduğunu,
Büyük bir soytarı, küçük bir korkaktır.
Bu kötü nitelikler ona o kadar çok uyar ki,
Erdemin kireçlenmiş kemikleri
Soğuk rüzgârda daha soğuk görününce
Onda bulur yerini
Bununla birlikte, çok sık görülmüştür
Donuk bir aklın süslü budalalığa hizmet ettiği.

PAROLLES

İyi günler güzel kraliçe!

HELENA

Sana da kral!

PAROLLES

Yok canım.

HELENA

Yok canım.

PAROLLES

Bakireliği mi düşünüyordun?

HELENA

Evet. Sahi sende bir nebze asker ruhu var; söylesene,
erkek bekâretin düşmanı, bekâretimizi onlara karşı nasıl
korumalıyız?

PAROLLES

Dışarıda bırakırsın, olur biter.

HELENA

Peki, ya saldırırsa? Gerçi bekâretimizin gözü pektir, ama ne de olsa zayıftır. Savunmak için taktik versene.

PAROLLES

Bu işin taktiği yok. Seni her yandan kuşatan erkek oya oya seni şişirip patlatır.

HELENA

Tanrı bekâretimizi oyuculardan ve patlatıcılardan korusun! Peki, ya bakirelerin erkekleri patlatması için hiç askeri bir strateji yok mu?

PAROLLES

Bekâret patladıktan sonra, erkek de hemen ardından patlar; ona teslim olarak ateşini söndürdün mü kaleni kaybettin demektir. Doğanın birliğinde bekâreti korumak politikaya uymaz. Bekâretin kaybı nüfus artışı demektir. Bekâret ilk kez kaybedilinceye kadar, hiçbir bakire çocuk doğurmamıştır. Sen bakire yapılan maddeden ortaya çıktın. Bekâret bir kez kaybolsun, on bakire daha vücut bulur. Oysa sonuna kadar korunanı, sonuna kadar kaybolmuş demektir. Neyse, bu konu kabak tadı verdi, bırakalım artık.

HELENA

Ben bakire olarak ölmeye karar verdiğim için bu konu üzerinde biraz daha durmak istiyorum.

PAROLLES

Bu konuda söylenecek çok az şey var; bakirelik doğa yasalarına aykırıdır. Bekâreti savunmak anaları suçlamak olur; bu da kuşkusuz büyük bir itaatsizliktir. Kendini asan kimse bakirdir; çünkü bakir kalmakla kendini öldürmek aynı kapıya çıkar. Bence bu kişiler doğa yasalarına zarar verdikleri için, kutsal topraklardan uzakta bir yere gömülmelidirler. Bekâret tıpkı peynirde olduğu gibi

bakteri üretir, kendini son zerresine kadar tüketir ve böylece kendi kendini doyurarak ölür gider. Ayrıca bekâret tedirgindir, kibirlidir, aylaktır ve yalnızca kendini sever; bütün bunlar da dinimizin yasakladığı günahlardır. Biriktirme onu, çünkü bir şey eline geçmediği gibi, sen kaybedersin. Onu faize ver, on yıl içinde sana bire on versin; bu da iyi birikim olur. Ayrıca sermayesine de pek bir şey olmaz. Hadi, yeter artık!

HELENA

Peki, ya bu sahibin hoşlandığı biçimde nasıl elden çıkarılabilir?

PAROLLES

Bir düşüneyim. Evet, bunun için, bekâretten hoşlanmayan bir erkekten hoşlanman gerekli. Bir mal iş yapmadan yatarsa cilasını kaybeder: Ne kadar uzun saklanırsa değeri de o kadar düşer. Henüz müşterisi varken elden çıkarmaya bakmalı. Talep varken pazarlamak gereklidir. Bekâret, yaşlı bir saraylıya benzer: Şapkasının modası geçmiştir, takıp takıştırırsa da rüküştür; bugün artık takılmayan bir broş, kullanılmayan bir baston gibi. Şeftalinin acısı yıllar sonra yanaklarına vuracağına, zamanında böreğe çöreğe tad versin daha iyi. Senin bekâretine gelince: Senin o mahut bekâretin tıpkı içi geçmiş Fransız avukatlara benziyor; solgun görünümlü, tatsız, kuru. Evet, evet, olgunlaşıp kararmış bir armudu andırıyor. Eskiden diri, ama şimdi içi yumuşamış bir armut! Onunla ne yapmayı düşünüyorsun?

HELENA

Henüz düşünmüyorum bekâretimi vermeyi...

Orada, sarayda, binlerce sevgilisi olacak efendinin,

Ona analık, metreslik, dostluk edecek birileri,

Belki de eşi bulunmaz biri, bir serüvenci, bir düşman

belki,

Bir yol gösterici, bir tanrıça, bir hükümdar,

Bir danışman, ona ihanet eden bir kadın ya da bir sevgili;
Onun da alçakgönüllü hırsı, gururlu alçakgönüllülüğü var,
Sarsıcı uyumu ve uyumsuz hoşluğu,
İnancı ve o tatlı, ama benim için uygun olmayan durumu;
Ya yaşayacağı dünya:
Cicili bicili, saçma sapan lakaplarla,
Saraylılara vaftiz babalığı eden
Kör Cupidon'un dedikodularıyla dolu.
Peki şimdi – bilmiyorum ne yapacağımı şimdi.
Tanrı açık etsin yolunu!
Saray bir okuldur, o da bir –

PAROLLES

O da bir ne?

HELENA

İyilikler diliyorum ona. Çok yazık –

PAROLLES

Neye yazık?

HELENA

Çok yazık, iyilik dilemenin bir bedeni olmaması,
Dokunup hissedemiyorsun onu.
Bizler gibi, basit yıldızları olanlar
Yalnızca dilekle yetinmek zorundalar.
Onların etkisiyle dostlarımızı yalnızca izlemek düşüyor bize;
Aslında düşüncelerimizde saklı tutmamız gerekenleri
Açığa vurmak zorunda kalırız,
Bu da hep teşekkürsüz bırakır bizleri.
(*Bir uşak girer.*)

UŞAK

Mösyö Parolles, efendim sizi çağırıyor.

(*Çıkar.*)

PAROLLES

Helen'cik elveda! Seni düşüneceğim
Eğer sarayda fırsat bulursam.

HELENA

Mösyö Parolles, siz cömert bir yıldızın etkisi altında doğmuş olmalısınız.

PAROLLES

Mars'ın etkisi altında.

HELENA

Ben de özellikle Mars'tır diye tahmin ettim.

PAROLLES

Nasıl?

HELENA

Savaşlarda sırtınız yerden kalkmadı da ondan Mars etkisi altında doğmuştur diye düşündüm.

PAROLLES

Etkisi arttığında elbette.

HELENA

Hayır, hence geriye çekilince.

PAROLLES

Neden böyle düşünüyorsunuz?

HELENA

Vuruştüğunuzda hep geriye kaçırıyorsunuz da ondan.

PAROLLES

Bu bir taktik.

HELENA

Demek korkunca kaçmak güvenliğinizi sağlıyor. Sizdeki cesaretle korkunun bireşimi kaçmanıza yarayan bir özellik olmuş. Siz de bunu kendinize çok yakıştırmışsınız.

PAROLLES

O kadar çok işim var ki, şimdi sizi yanıtlayamam. Yetkin bir saraylı olduğumu da akıldan çıkarmam. Bu da benim sizi bazı şeylere alıştırmamı emreder. Böylece bir saraylının öğüdünden yararlanmış olacaksınız, bu öğüdün de ne olduğunu anlayacaksınız; yoksa nankörlük içinde ölüp gidersiniz. Bilgisizliğiniz sizi yok eder. İyi günler size. Boş vaktiniz kalırsa dua edin; eğer kalmazsa, dostları da

unutmayın. Kendinize iyi bir koca bulun, o size ne zevk verirse, siz de ona aynıı verin. Hoşça kalın.

(Çıkar.)

HELENA

Çoğu kez kendimizdedir derdimizin devası,
Oysa göklerde ararız hep yerde bulacaklarımızı.
Göklerdeki yazgımız bir fırsat verir her zaman,
Ama biz akılsızsak, geri çeker planlarımızı.
Aşkımı bu kadar yükseslere çeken hangi güçtür?
Onu hayalimde canlandırırım her an,
Ne yazık, hoş görülmez onu görmem canıyla canıyla!
Doğa her şeyi birbirinden farklı yaptığı halde,
Sanki bizler eşit yaratılmışız gibi,
Birleştiriyor, sarmaş dolaş ediyor bizleri.
Mutsuzlukların bedelini ince eleyip sık dokumak için.
Alışılmadık şeyler yapmak imkânsız olurdu
Ve herhalde yaparlardı yapılmaması gerekeni.
Değerini göstermek için çabalayıp da
Sevdiğini kaçıran bir kimse var mı acaba?
Kralın hastalığı – planım tutmayabilir,
Olsun, yine de dönmem amacımdan, kararlıyım
bu yolda.

(Çıkar.)

2. Sahne*

(Borular çalar. Elinde mektuplar, Fransa kralı ve maiyetinden çeşitli görevliler girerler.)

KRAL

Floransalılarla Siennalılar kapışmışlar demek;
Üstünlük sağlayamamış hiçbiri,
Umursamadan sürdürüyorlarmış savaşı.

* Fransa kralının sarayı. (ç.n.)

BİRİNCİ SOYLU

Öyle diyorlar efendimiz.

KRAL

Hayır, kesinlikle böyle.

Bunu kesinlikle doğrulayan bir haber göndermiş

Dostumuz Avusturya kralı,

Uyarıyor bizi: Floransalılar bize başvurup

İvedi yardım isteyeceklermiş.

Ne ki sevgili dostumuz,

Durumu pek düşünüp taşınmadan değerlendirmiş,

Geri çevirmemizi istiyor onları.

BİRİNCİ SOYLU

Onun size olan sevgisi ile zekâsı

Siz majestelerine de kanıtlandığına göre,

Güveninize mazhar olabilir efendim.

KRAL

Bizim yanıtımızı da o vermiş

Ve Floransa daha başvurmadan geri çevrilmiş.

Ancak Toskana görevinde bulunacak şövalyelerim,

Hangi tarafta hizmet vermek isterlerse,

Onlara iznimizin olduğunu belirtmek isterim.

İKİNCİ SOYLU

Çalışmak ve kendilerini göstermek fırsatını bulamayan

Şövalyelerimiz için majesteleri,

Orası çok elverişli bir eğitim yeri olabilir.

KRAL

Gelenler de kim?

(*Bertram, Lafeu ve Parolles girerler.*)

BİRİNCİ SOYLU

Kont Rousillon, efendimiz: Genç Bertram.

KRAL

Delikanlı tıpkı babana benziyorsun.

Özene bezene yaratmış seni doğa,

Umarım babanın ahlakını da almışsındır!

Hoşgeldin aramıza.

BERTRAM

Minnettarlıkla hizmetinizdeyim majesteleri.

KRAL

Babanla o ilk askerlik yaptığımız zamanki sağlığım
Şimdi de olsaydı keşke;

O savaş sanatını çok iyi bilirdi,

Arkadaşları arasında en yiğitlerinden biriydi.

Uzun yaşadı; ama huysuz ihtiyarlık

Çöktü ikimizin de üstüne

Ve bizi hareketsiz bir duruma getirdi.

Babandan söz etmek yeniliyor beni;

Gençliğindeki esprili tavrını

Şimdi ben genç lordlarımda görüyorum.

Ama onlar,

Alayları, fark edilmeden kendilerine dönünceye kadar

Şakalarını sürdürseler de,

Havailiklerini saygınlıklarıyla örterler her şeyden önce.

Bir saraylı gibi, aşığılama, kin ve şiddet yoktu

Babanın gururlu karakterinde.

Eğer olsaydı bile, uyarırdı onu adaşları,

Kendi kendinin eğiticisi olan onurlu karakteri

Bilirdi ne zaman konuşup ne zaman konuşmayacağını

Ve dilinin bileğine ne zaman baş egeceğini.

Kendinden aşağı olanlara bile,

Sanki ondan yüksek kişilermiş gibi davranırdı

Ve o seçkin, o yüce başını eğip,

Gururlandırır onları alçakgönüllü haliyle.

Onlara iltifat eder,

Büyük bir incelikle geri plana çekerdi kendini.

Böyle yüce bir kişi zamanımızda örnek alınmalı,

İyi izlenip anlaşılmalı bazı üşengeç gençlerce.

BERTRAM

Onun anısı, efendim, sizin düşüncelerinizde

Çok daha zengin mezarına yazılanlardan.

Mezar taşına yazılan değerli sözler,
Hiçbir yerde sizin konuşmanızdan daha iyi doğrulanamaz.

KRAL

Keşke birlikte olsaydım onunla!
Her zaman şöyle derdi –
Şu anda kulağımda çınlıyor sesi;
Onun zekice sözleri, öyle yabana atılır gibi değildi;
Dağılıp gitmezdi dinleyenleri arasında,
Tam tersi, insanın içine işlerdi –
“Yaşamak istemem artık” –
Bir eğlencenin bitiminde sık sık hüznün çökerdi içine.
Sona erdi mi bir eğlence,
Şöyle derdi: “İçimdeki ateş genç ruhların çırası olup
tükendikten sonra

Yaşamak istemem artık;
O gençler ki, coşkun duyguları
Her şeyi küçümser yeni şeyler dışında;
Yeni moda çıkarmaktır akılları fikirleri,
Oysa modadan önce sona erer bağlılıkları.”
İşte böyle derdi.
Ben de gitmek istiyorum onun ardından,
Onunla olmak istiyorum;
Kovanıma bal badem getiremediğime göre,
Yer açmak için işe yarayanlara
Ayrılmak istiyorum kovanımdan.

İKİNCİ SOYLU

Sizi herkes seviyor efendimiz.
Sizi en az tanıyan bile
En önce hissedecektir eksikliğinizi.

KRAL

Çok iyi biliyorum bir yer işgal ettiğimi,
Babanın doktoru öldüğüne göre,
Daha ne kadar sürer bu bilemem.
Çok ünlü bir doktordu.

BERTRAM

Altı ay kadar oluyor efendim.

KRAL

Eğer yaşasaydı, bir de onu denerdim.

Kolunu ver bana.

Bir sürü tedavi yordu bitirdi beni.

Boş kaldılar mı, doğa ile hastalık tartışıyorlar hakkımda.

Hoş geldin kont; oğlum senden daha değerli değil.

BERTRAM

Minnettarım majesteleri.

(Çıkarlar.)

3. Sahne*

(Kontes, Kâhya ve soytarı Lavache girerler.)

KONTES

Şimdi söyle: Küçük hanım için ne diyordun?

KÂHYA

Bilirsiniz efendim, daha önce size olan hizmetlerimde de gördüğünüz gibi isteklerinizi yerine getirmek boynumun borcudur. Ama bir şey anlatmak istediğimizde, aklımız karışır, hak ettiğimiz yere gölge düşürebiliriz.

KONTES

Bu hayta ne arıyor burada? Hadi bakalım efendi! Senin hakkında işittiklerime inanmak istemiyorum. Aslında seni cezalandırmakta yavaş davrandım da ondan; yoksa bu saçmalıkları yapacak bir budala olduğunu biliyorum. Bu herzeleri ancak sen yiyebilirsin.

LAVACHE

Ben zavallı yoksulun biriyim madam. Siz de bilirsiniz.

KONTES

Pekâlâ efendi.

* Kont Rousillon'un şatosu. (ç.n.)

LAVACHE

Hayır madam, gerçi birçok varlıklı kimse başının belasını bulmuştur, ama benim yoksulluğum hiç de öyle pekâlâ değil. Eğer efendimizin iznini alır da dünyaevine girersek, Isabel'le ben dilediğimizi yapabiliriz.

KONTES

Bunun için dilencilik etmek mi gerekir?

LAVACHE

Sadece izninizi diliyorum efendim.

KONTES

Niçin?

LAVACHE

Isabel'le benim için. Hizmetle varis bırakılmıyor. Ben bir şey üretmezsem, Tanrı da beni asla kutsamayacak; dediklerine göre çocuklar Tanrının duasıymış.

KONTES

Neden evlenmek istiyorsun, söyle.

LAVACHE

Madam, zavallı bedenimin ihtiyacı; benim önüne katıp sürüklüyor beni; madem öyle diyorum, alsın beni şeytanın yoluna sürüklesin bedenim.

KONTES

Yalvarıp yakarmanın tek nedeni bu mu?

LAVACHE

Ah, madam, başka kutsal nedenler de var.

KONTES

Bunları acaba dünyaya açıklaman mümkün mü?

LAVACHE

Ben de madam, sizin gibiyim; bütün kanlı canlı günahkârlara benzerim. Evlendikten sonra da pişman olabiliyim.

KONTES

Kötülüğünden önce evlenmen gerçekleşmeli.

LAVACHE

Hiç dostum yok madam, karım sayesinde dostlar edineceğimi umuyorum.

KONTES

Böyleleri senin düşmanıdır efendi.

LAVACHE

Büyük dostluklar konusunda biraz üstünkörü düşünüyorsunuz madam; çünkü ben yorulduğumda, onlar gelip benim işimi yapacaklar. Kötü mü? Tarlamı süren benim takımlarımı dinlendirmiş olacak, ben de ürünü toplamaya fırsat bulacağım. Ben onun boynuzlusu olacaksam, o da benim ırgatım olacak. Karımı rahatlatan, varisimi ortaya çıkaracak, varisimi ortaya çıkaran, varisimi sevecek, varisimi seven de elbet dostumdur. Öyleyse karımı öpen benim dostumdur. Eğer erkekler ne olduklarını kabul etselerdi, evlenmekten korkmazlardı. Genç püriten et yiyenlerle, yaşlı katolik balık yiyenler, her ne kadar din konusunda değişik düşünseler de, boynuz tokuşturmakta tıpatıp birbirine benzerler.

KONTES

Sen hep böyle ağzı bozuk, iftiracı bir densiz mi olacaksın?

LAVACHE

Bir kâhin madam. Ben doğruyu kestirmeden söylerim.
Bir daha söyleyeyim şu baladı,
Bulsun insanlar gerçek nedir:
Evlilik kaderin bir cilvesidir,
Guguk kuşunun* doğası kalkıp ötmesidir.

KONTES

Hadi bakalım efendi, sen dışarı! Seninle sonra konuşuruz.

KÂHYA

Eğer izin verirseniz madam. Bayan Helen'i de buraya çağırın. Konuşmak istediğim şey onun hakkında.

* Guguk kuşu 16. yy. İngiliz argosunda "soytarı" anlamına da gelirdi. (ç.n.)

KONTES

Efendi, küçük hanımı da buraya çağır, onunla konuşacağım – yani Bayan Helen’i.

LAVACHE

“Bu güzel yüz müydü,” dedi Hekuba, “bu belaların nedeni? Grekler neden cebe indirdi Troya’yı? Budalaca bir iş: Okşamak için güzelliği, Kral Priamos buna sevindi mi bari?”
Bunları söyleyip iç çekti derinden,
Sonra durdu, iç geçirdi yeniden
Ve kararını verdi:
“Biri iyiye, dokuzu serseridir,
İyiye biri, hergeledir dokuzu;
Öyleyse, iyi olan on kişide biridir.”

KONTES

Ne, on kişide biri mi iyi? Sen şarkıyı ters söylüyorsun efendi.*

LAVACHE

On kadında biri iyi madam; böylesi türküyü daha arındırıcı yapıyor, değil mi? Tanrının hiç işi yok da bütün bir yıl boyunca dünyaya durmadan hizmette mi bulunacak! On kadın içinden biri iyi çıksa, rahibi bile memnun eder. Eğer kuyruklu yıldızın her yeni geçişinde ya da her yeni yer sarıntısında dünyaya iyi bir kadın gelseydi, bu söylediğim oranları değiştirirdim. O zaman – o zaman bir erkek piyango çekmeden önce yüreğini açabilirdi.

KONTES

Hadi şimdi işine efendi, dediğimi de hemen yerine getir.

LAVACHE

Erkek bir kadının emrinde olsun da, yine de bir yaramazlık olmasın, olacak iş değil! İffet bağınaz görünmez, zarar da vermez; iffet denen şey, kurallara uymak için giydiği

* Türkünün ash, “(On kişinin içinde bir de kötü vardır,” biçimindedir; bkz. Barish, 373/76. (ç.n.)

ak kaftanının altında isyankârdır ve kara kürklü cüppesi-
ni saklar. Evet, şimdi gidiyorum. Bayan Helen'e buraya
gelmesini söyleyeceğim.

(Çıkar.)

KONTES

Söyle bakalım.

KÂHYA

Küçük hanımı çok sevdiğinizi biliyorum madam.

KONTES

Evet, hem de çok severim. Babası onu bana emanet etti.
O ise kendisi için hiçbir istekte bulunmadı; aslında bu
evde sevildiği sürece, yasal yollardan da hakkını arayabi-
lir. Ona olan borcum, verdiğimden daha çok; her zaman
da istediğinden daha fazlası ona verilecektir.

KÂHYA

Efendim, şu son günlerde Bayan Helen'i yakından izle-
dim. Herhalde kendisi bunu hiç istemezdi. Yalnız kaldı-
ğında kendi kendine konuşuyor. Onun adına yemin ede-
rim ki, söylediklerini benden başka kimse duymadı.
Anlaşıyor ki, Bayan Helen oğlunuzu seviyor. Aralarına
böyle bir sınıf farkı koyduğu için de Kader'in bir tanrıça
olamayacağını söylüyor. Aynı toplum sınıfından olanlar
dışına gücünü yaymayan hiçbir Tanrıyı sevmediğini tek-
rarlıyor. Ona göre, zavallı şövalyesini ilk saldırıda kurtar-
madığı için şaşırtıp acı çektiren, sonra da fidye isteyen
Tanrıça Diana bakireler kraliçesi olamaz. Bugüne kadar
böylesine acı çeken, bu kadar üzülen bir genç kız görme-
diğim için, bu durumu size hemen iletmeyi görevim say-
dım. Çok geç olmadan, olabileceklerden haberdar olma-
nız gerekir diye düşündüm.

KONTES

Görevini dürüstçe yerine getirdin; ama kimseye bir şey
söyleme. Bu durumu daha önce ben de sezdim. Ancak
doğru mu, yanlış mı karar veremedim. Lütfen şimdi beni

yalnız bırak; bildiklerini kendine sakla. Bu dürüst hareketin için teşekkür ederim. Seninle sonra görüşürüz.

(*Kâhya çıkar, Helena girer.*)

Gençken bana da olmuştu aynı şeyler.
Bu aşk sancıları bizimdir, biz doğaya aitsek eğer.
Aşk gençlik gülümüzün dikenidir;
İçgüdülerimiz buna, bu içgüdülerimize can verir.
Aşk insan oluşumuzun anlamı, kanıtıdır.
Aşkın güçlü istekleri, gençlikte bulur izlerini.
O geçip giden gençlik günlerimizde
Bu hiç de günah değildir.
Onunsa gözleri aşktan başkasını görmez şimdi.
Anlayışla yaklaşmalıyım Helen'e.

HELENA

Bir şey mi istediniz, efendim?

KONTES

Ben annen sayılıyım senin.

HELENA

Benim saygıdeğer hanımımısınız.

KONTES

Hayır annenim. Neden olmasın? “Annenim” dediğimde,
Neden yılan görmüş gibi oldun öyle?
“Annen” olmamın ne kötülüğü var ki,
Sarsıldın birden? Ben annenim diyorum,
Böylece, karnımda beslediğim oğlumla
Seni aynı yere koyuyorum.
Doğaya aykırı olduğu söylenir evlat edinmenin,
Oysa evlat edinince biz
Aslında yabancı olanı tamamen benimseriz.
Sen beni üzecek hiçbir sıkıntı vermedin bana,
Ben de bir annenin sevgisini gösterdim sana.
Tanrı bağışlasın seni kız,
Bana anne demen bu kadar mı tüyler ürpertici bir şey?
Nen var senin? Nedir bu zamansız gözyaşları?

Nedir bu gözlerini çevreleyen renk renk gökkuşakları?
Elbette sen kızımsın benim.

HELENA

Hayır, değilim.

KONTES

Ben de annenim diyorum.

HELENA

Bağışlayın efendim;
Kont Rousillon kardeşim olamaz benim.
Ben orta sınıftanım, onunsa soylu bir adı var;
Ailemin bir unvanı yok, o ise soylu biri.
O benim efendimdir, sevgili lordumdur benim,
Bende onun hizmetkârı olarak yaşayıp kulu olarak öleceğim.
Olamaz o benim kardeşim.

KONTES

Ben de senin annen olamam demek?

HELENA

Siz keşke annem olsaydınız efendim –
Ama o zaman da oğlunuz, lordum, kardeşim olmasaydı –
Gerçekten isterdim annem olmanızı!
Eğer her ikimizin de annesi olsaydınız.
O zaman onun kız kardeşi olmayayım diye
Yalvarırdım Tanrıya.
Ne yazık ki, sizin kızınız olunca,
Benim kardeşim olması gerekiyor onun da.

KONTES

Ama Helen, gelinim olarak da kızım olabilirdin.
Tanrı korusun, bunu demek istemedin!
Kız ile anne savaş veriyor damarlarında.
Ne o yine sarardın?
Kuşkum yakaladı duygularını.
Neden kaynaklandığını biliyorum gözyaşlarının.
Her şey apaçık ortada.
Sen oğlumu seviyorsun.

Aşkını belli etmemek için
Bulduğun mazeretlerden dolayı utanmalısın.
Şimdi bana doğruyu söyle;
Dediğim gibi, değil mi?
Bak yanakların itiraf ediyor her şeyi,
Gözlerin açıkça belli ediyor duygularını.
Yalnızca günah ve keçi inadı bağlayabilir dilini
Ve ancak o zaman gerçek için kuşku duyulabilir.
Hadi söyle, öyle değil mi?
Eğer öyleyse, işleri arap saçına döndürdün demektir;
Eğer değilse, inkâr et; ama yine de
Senin iyiliğin için, hiçbir şey gizlemeden
Bana gerçeği söylemeni istiyorum.

HELENA

Saygıdeğer efendim, anlayamadım.

KONTES

Oğlumu seviyor musun?

HELENA

Beni bağışlayın soylu efendim!

KONTES

Söyle, oğlumu seviyor musun?

HELENA

Siz sevmiyor musunuz efendim?

KONTES

Bana kaçamak yapma;
Doğal bir nedeni var benim sevgimin,
Bu da herkesin kabul ettiği bir şey.
Hadi hadi, içini dök bana,
Zaten iyice ele veriyor seni duyguların.
(Diz çöker.)

HELENA

Öyleyse, diz çöküp Tanrının ve sizin önünüzde,
İtiraf etmeliyim: Oğlunuzu seviyorum.
Dostlarım yoksul, ama dürüsttüler; aşkım da öyle.

Kızmayın, benim tarafımdan sevildiği için.
Bu durumda acı çeken o değil.
Hiçbir zaman duygularımı açığa vuran,
Haddini bilmez imalarda bulunmadım ona,
Ona layık olmadan onu istemiyorum;
Onu nasıl hak edeceğimi de bilemiyorum.
Biliyorum boşuna sevdiğimi, umutla cebelleştığimi;
Ama bu büyük, aldatıcı ve dirençsiz süzgeçten
Durmadan aşk gözyaşları döküyorum,
Döktüğüm bu gözyaşlarıyla süresiz kaybediyorum.
Böylece, ben puta tapanlar gibi,
Hatamı dürüstçe kabul edip ona tapanlara
tepeden bakan
Ama kim olduklarını bilmeyen güneşe tapıyorum.
Saygıdeğer efendim,
Nefretinizin sevgime karşı çıkmasına izin vermeyin,
Çünkü sevgi sizin bulunduğunuz yerededir;
Eğer sevginin gerçek ateşini hissettiyseniz,
Saf dileklerde bulunup çok sevdiyseniz,
O zaman sizin de aşk tanrıçanız hem saf hem tutkulu
olmalı.

Öyleyse, hiçbir zaman seçim hakkı olmadan seven,
Ama kesinlikle kaybedeceği şeye her şeyini veren,
Bile bile bulamayacağını arayan,
Çelişkili bir biçimde öleceği yerde yaşayan
Bu kimseye merhamet gösteriniz.

KONTES

Doğru söyle Son günlerde Paris'e gitmeyi aklına koymuş muydun?

HELENA

Evet, efendim.

KONTES

Söyle, neden?

HELENA

Size doğruyu söyleyeceğime yemin ederim:
Bildiğiniz gibi, babam bana bazı ilaçlar bıraktı;
Bunların olağanüstü ve kesin etkileri var.
Bilgi birikimi ve uzun deneyler sonucunda
Her derde deva olacak çok değerli ilaçlar yaptı.
Bu ilaçlar sanıldığından çok daha güçlü olduğundan
Bunları ancak özel durumlarda ve dikkatle kullanmamı
vasiyet etti.

Hele biri var ki bunlar arasında,
Kralın iyileşmekten umudunu keştiği hastalığını
İyileştirecek gtendir, denenmiş ve kabul edilmiştir.

KONTES

Peki, bu mu Paris'e gitmek istemenin tek nedeni?

HELENA

Oğlunuz lord, bunu düşünmeme neden oldu;
Yoksa ne Paris, ne babamın ilacı, ne de kralın sağlığı
Aklımın ucundan bile geçmezdi.

KONTES

Peki Helen, sen önerdiğinde bu ilacı
Kral bunu kabul etmeyebilir: Hiç aklına gelmedi mi?
Kral ve doktorları aynı dşncedeler:
Kral, doktorların bir şey yapamadıklarına inanıyor,
Doktorlar da yapılacak bir şey kalmadığını düşünüyorlar.
Okul bitirmiş, mesleklerinde uzmanlaşmış doktorlar,
Hastalığı kendi haline bırakmışlarken,
Çaresiz, tıp okumamış bir genç kıza ne kadar kulak asarlar?

HELENA

Bu ilaçta babamın becerisinden daha fazla bir şey var,
Bu da onun yeteneğinin en büyük yanıydı,
Babam bu ilacı bana bıraktığında,
Bu ilaç göklerin en talihli yıldızlarınca kutsandı.
Onun için efendim, izin verin bana şansımı deneyeyim,
şu durumda, kralın iyileşmesi uğruna,
Bırakın da hayatımı ortaya koyayım bu yolda.

KONTES

İyice emin misin?

HELENA

Evet efendim, bütün yüreğimle.

KONTES

Öyleyse sevgili kızım Helen, izin veriyorum sana,
At ve hizmetkârlar vereceğim yanına,
Sevgi ve selamlarımı götür saraydaki oğluma ve dostlara.
Ben evde kalıp senin girişimin için yakaracağım Tanrıya.
Yarın yola çıkarsın; şunu da bil ki,
Elimden gelen yardımı yapacağım sana.

(Çıkarlar.)

II. Perde

1. Sahne*

(Kral, Floransa Savaşı'na gitmek üzere olan çeşitli rütbedeki genç soylularla girer. Aralarında Rousillon kontu Bertram ile adamı Parolles de vardır. Borular çalar.)

KRAL

Güle güle genç lordlar! Savaşçı ilkelerinizi unutmayın
sakın.

Sizin de yolunuz açık olsun şövalyeler.

Yardımcı olun birbirinize;

Her iki grup da öğütlerimi dinleyecek olursa eğer,

İhsanım da o kadar bol, her iki gruba o kadar yararlı olur.

BİRİNCİ SOYLU

Umarız ki efendimiz, asker olarak başarıp da
döndüğümüzde,

Siz majestelerini sağlıklı buluruz.

KRAL

Hayır hayır, olacak şey değil.

Hayatıma musallat olan bu hastalığa sahip olduğumu

Yine de itiraf etmek istemiyor yüreğim.

* Fransa kralının sarayı. (ç.n.)

Güle güle genç soylular. Hem yaşasam da, ölsem de
Siz kahraman Fransızlar olduğunuzu gösterin.
Soyluluk unvanlarını son zamanlarda kazanan
Şu Kuzey İtalya'dakiler –
Boyun eğince önünüzde en yığıdı,
Sizin şan ve şerefle flört etmek için değil,
Ona sahip olmak için geldiğinizi görsünler.
Aradığınızı bulun ki, namımız yayılsın dört bir yana.
Hadi, herkese elveda!

İKİNCİ SOYLU

Emredersiniz, hizmetinizdeyiz majesteleri.

KRAL

Dikkat edin İtalya'nın kızlarına:
Derler ki Fransızcamızın gücü yetmez
Tekliflerine karşı koymaya.
İşinizi bitirmeden tutsak olmayın sakın.

İKİSİ BİRDEN

Yürekten katılıyoruz uyarılarınıza.

KRAL

İyi yolculuklar.
(*Maiyetindekilere.*)
Gelin buraya.
(*Onların yardımıyla çıkar.*)

BİRİNCİ SOYLU

Ah, saygıdeğer efendimiz, ne acı bizimle gelmeyip burada
kalmanız.

PAROLLES

Bu onun suçu değil zarif delikanlı,

İKİNCİ SOYLU

Ah, çok heyecanlı savaşa gitmek.

PAROLLES

Bravo. O heyecanlı savaşlarda ben de bulundum.

BERTRAM

Bense burada kalmaya mahkûm edildim,

Yok efendim “çok gençmişim”, “gelecek yıl
gidebilirmişim”

“Daha çok erkenmiş” benim için.

PAROLLES

Eğer aklına koydunsa delikanlı, topla cesaretini ve sıvış.

BERTRAM

Onurumu tüketinceye dek

Burada oturup bir kadına birinci at olacağım,

Cilalı mermerlerde ayakkabılarımı gıcırdatacağım;

Yalnızca dans etmek için kılıç kuşanacağım.

Yoo olmaz! Kimseye görünmeden kaçmalıyım buradan.

BİRİNCİ SOYLU

Onur payı var bu kaçısta.

PAROLLES

Madem öyle kont, gitmelisin:

İKİNCİ SOYLU

Ben de aynı düşüncedeyim, elveda efendim.

BERTRAM

Aklım sizlerde kalacak, ayrılışımız da

Tıpkı işkence edilen bir bedenin parçalanması gibi.

BİRİNCİ SOYLU

Elveda yüzbaşı.

İKİNCİ SOYLU

Elveda sevgili Mösyö Parolles.

PAROLLES

Soylu kahramanlar kılıcım sizinledir. Yiğit, parlak silah-
şorlar, keskin kılıklı beyler, gitmeden dinleyin beni. Spini
kıtasında Yüzbaşı Spurio adında birine rastlayacaksınız.
Sol yanağında savaştan kalma bir yara izi vardır. O yara-
yı açan işte bu kılıç; ona deyin ki, Parolles yaşıyor ve
ondan haber bekliyor.

BİRİNCİ SOYLU

Emredersiniz yüzbaşım.

PAROLLES

Savaş Tanrısı Mars, bu yeni hayranlarını, sizleri kutsasın.

(Soylular çıkar.)

Sen ne yapacaksın?

(Kral girer, maiyetindekiler tarafından gerideki tahtına oturtulur.)

BERTRAM

Kalacağım – Kral geldi.

PAROLLES

Soylu beylere daha çok ilgi göstermelisiniz, soğuk bir iki veda sözcüğüyle işi geçiştirdiniz. Onlara daha yakın, daha içten davranın; çünkü bu onların günü şimdi. Adımlarınızı doğru atmalısınız, doğru yiyip doğru konuşmalısınız. Yani sarayın törelerine uymayı bilmelisiniz. Gerçi bu durumda dansı şeytan açıyor, ama bu soylu komutanların peşinden gitmelisiniz. Hadi, peşlerinden koşun da doğru dürüst bir veda edin.

BERTRAM

Olur.

PAROLLES

Bunlar değerli kişiler, görünüşlerine bakılırsa zorlu silahşorlar.

(Bertram ve Parolles çıkarlar. Lafeu girer.)

LAFEU

(Diz çöker.)

Beni de, söyleyeceklerimi de bağışlayınız efendim.

KRAL

Ayağa kalkabilirsin.

LAFEU

(Ayağa kalkar.)

Karşınızda, bağışlamanızı dileyen biri var efendim. Keşke bağışlanmak için siz diz çökebilseydiniz de, Benim bir sözümle ayağa kalkabilseydiniz.

KRAL

Keşke ayağa kalkabilseydim de,
Kelleni uçurmamam için yalvarmanı bekleseydim.

LAFEU

Dilerim kalkarsınız.
Ama önemli olan şu efendimiz:
Kurtulmak istiyor musunuz bu hastalıktan,
Yoksa istemiyor musunuz?

KRAL

Hayır.

LAFEU

Ya demek üzüme bile el sürmeyeceksiniz, haşmetli
şarapçım?
Ama şarapsever majesteleri eğer bir uzanabilirse,
Bu soylu üzümlerin hepsini yiyebilir.
Öyle bir ilaç gördüm ki efendim
Bir taşa bile soluk aldırabilir.
Hayat verebilir bir kayaya,
Size çılgın bir İspanyol dansı yaptırabilir.
Ölmüş kralları mezarlarından kaldırabilir
Ufacık bir damlası;
Hayır, hayır, Şarlman'ın eline bir kalem tutuşturur da
O bayan için aşk şiirleri yazdırabilir.

KRAL

Hangi bayan?

LAFEU

Kim mi? Bir doktor bayan! Efendimiz şimdi geldi,
Eğer görmek isterseniz... Şimdi şu uçarı gevezeliği
bırakayım da;
Onuruma, mevkiime yakışır biçimde konuşayım,
Düşüncelerimi ciddi bir biçimde anlatayım:
Tanıştığım öyle bir kimse ki,
Hanımlığı, yaşı, mesleği, zekâsı ve tutarlığı ile
Bunaklığım kızıma meydan vermeden

Hayran bıraktı beni kendine.
Onu kabul eder misiniz?
Çünkü o bunu diliyor, işini de çok iyi biliyor.
Sonra istediğiniz kadar gülün bana bu iş bitince.

KRAL

Peki, iyi yürekli Lafeu,
Getir bakalım şu harikayı,
Biz de hayran kalalım senin gibi
Ya da nasıl kandiğine şaşıp silelim hayranlığını.

LAFEU

Görürsünüz ayağa kaldıracacağım sizi,
Hem de hiç uzun sürmeyecek bu.
(Çıkar.)

KRAL

İşte abuk subuk konuşmak da buna derler.
(Lafeu, Helena ile girer.)

LAFEU

Çekinmeyin, gelin arkamdan.

KRAL

Bu tezcanlının gerçekten de kanatları var galiba.

LAFEU

Gelin gelin, yaklaşın biraz;
İşte bu bayan, majesteleri. – Şimdi söyleyin söyleyeceğinizi.
Ama siz bir haine benziyorsunuz, neyse ki
Majesteleri çok seyrek korkar sizin gibi hainlerden.
Ben Cressida'nın amcasıyım,
Onun için de ikinizi yalnız bırakacağım.
Hadi hoşça kalın.
(Çıkar.)

KRAL

Şimdi söyle bakalım güzelim
Benimle mi ilgili söyleyeceklerin?

HELENA

Evet, iyi yürekli efendim.

Gerard de Narbon babamdı benim.
Mesleğinde eşsizdi.

KRAL

Tanırdım onu.

HELENA

Öyleyse bir yana bırakayım onu övmeyi;
Onu tanımak yeterli çünkü.
Ölüm döşeğindeyken bana bıraktı birçok formülünü;
Hele biri, bulgularının en değerlisi,
Uсталık döneminin en büyük hazinesi;
Bunu üçüncü gözümüş gibi saklamamı tembihledi,
Hatta iki gözümden de çok sakınmamı istedi;
Öyle yaptım ben de ve duyunca
Siz majestelerinin şifa bulmaz hastalığını,
Babamın ilacının bu hastalığı geçireceğini düşündüm.
Bu ilacı size vermeye,
Eğer kabul buyursanız, sizi iyileştirmeye geldim.

KRAL

Teşekkür ederim sana kızım,
Ancak en uzman doktorlar bile umut kesmişken,
Doktorlar toplanıp hiçbir ilacın kâr etmeyeceği,
Hiçbir ilacın bu bedeni iyileştiremeyeceği üzerine
Fikir birliğine varmışken,
Biraz safdillik olmuyor mu senin bu iddian!
Bence haksızlık etmeyelim mantığımıza,
Umuda kapılmayalım budala gibi,
İyileşme umudu olmayan hastalığımızı satmayalım
şarlatanlara;
Büyükliğümüzü namımızdan ayırmayalım,
Yardım akla yakın değilse,
Mantıksız bir yardımdır bize göre.

HELENA

Böyle düşünüyorsanız eğer, size itaat ederek ödensin
çabamın bedeli.

Acizane yalvarırım yüce kişiliğinize,
İyi niyet ve görev duygusundan başka bir şey olmayan
amacım için

Daha fazla ısrar etmeyeceğim,
Bana tekrar katlanmanızı istemeyeceğim.

KRAL

Minnettarlıktan daha azını veremem sana.
Bana yardım etmeyi düşündün,
Ölüme yaklaşmış biri olarak yaşamamı isteyenlere
Çok teşekkür ederim.
Ama benim tamamını bildiğimin sen hiçbir parçasını
bilmiyorsun,
Ben bütün tehlikenin farkındayken, sen bilmiyorsun
hiçbir şeyi.

HELENA

Madem aklınıza koymuşsunuz iyileşmemeyi.
Size vereceğim ilacı denemenin de bir zararı olmaz.
Büyük işleri kotarıp ortaya çıkaranlar,
Çoğu kez bunu en zayıf temsilcileriyle yaparlar.
Kutsal Kitap'a göre, yargıçlar ihtiyaç duyunca yardıma,
Uzağı bebekler görürmüş.
Büyükler tanımazken mucizeyi
Denizler kuruyup çöle dönmüş.
Çoğu kez çıkmaz beklentiler,
Sık sık unutulur verilen sözler;
Ve çoğu kez de başarı en umulmadık, en beklenmedik
anda gelir.

KRAL

Seni dinlemek istemiyorum; güle güle iyi yürekli kız.
Çabaların boşa gittiğine göre, bedelini de kendin öde.
Önerin kabul edilmedi, teşekkürler yine de.

HELENA

Tanrı vergisi bu şey de, böylece reddediliyor bir sözle.
Oysa bu, görünüşe göre düşünen bizlere estiği gibi değil,

O her şeyi bilen yüce Tanrı içindir;
Ama en korkuncu, kutsal göğün yardımını
İnsan işi sanan haddini bilmeyiş duygusu.
Saygıdeğer efendim, bir fırsat tanıyın bana;
Beni değil, kutsal göğün buyruğunu deneyin.
Ben yapamayacağı ile övünen bir şarlatan değilim;
Biliniz ki, düşünerek söylüyorum, bilerek düşünüyorum,
İnanın ilacımın gücü de, sizin iyileşme umudunuz da yok
olmuş değil.

KRAL

Bu kadar mı güveniyorsun kendine?
İyileşme umudum ne kadar sence?

HELENA

Pek çok efendim, bağışlayıcı efendim;
Güneşin atları, gün ışığı nöbetinde meşalecileri
İki kez dolaştırıp döndürmeden,
Puslu, sisli günbatımı, gece yıldızını
İki kez nemlendirip Venüs'ün lambasını söndürmeden,
Yol göstericinin kum saati hırsız dakikalara
Yirmi dört kez nasıl hızla geçeceklerini söylemeden,
Sağlığınıza tüneyen hastalık uçup gidecek,
Sağlık özgürlüğe kavuşurken, hastalık geberecek.

KRAL

Bu kesin, güvenli sözlerinle
Neye cüret ettiğinin farkında mısın?

HELENA

Yüzsüzlükle suçlanmak orospunun cüretindendir,
Herkesin bildiği bir utançtır tiksindirici ezgilerde;
İyileşmediğiniz takdirde temiz adım solup kurusun,
Hayır, daha da kötüsü olsun:
Son verin yaşamıma en korkunç işkencelerle.

KRAL

Sanırım kutsal bir ruh konuşturuyor seni,
Cılız bir çalgıdan çıkan güçlü bir ses gibi;

Mantığın olanaksız sayacağı şeyi
Geçerli görüyor yüce bir sezgi.
Hayatın değerlidir, çünkü hayatının baharındasın,
Bu da artırır anlamını yaşamının:
Tazeliğin, güzelliğin, zekân, cesaretin –
Bütün bunlar nedenidir mutluluğun ve gençliğin.
Bu güzel hayatını tehlikeye attığına göre,
Bu üstü kapalı anlattığın ya sınırsız bir beceridir
Ya da korkunç bir çılgınlık.
Öyleyse tatlı doktorcuk, ben ölürsem eğer
Seni de öldürecek olan ilacını deneyeceğim.

HELENA

Beceremezsem eğer belirttiğim zaman içinde,
Yerine getiremezsem söz verdiğimi,
Acımadan öldürsünler beni,
Bunu hak ettim demektir; yardım istemem, ölümdür
bedelim.

Ama ya başarırsam, ne verirsiniz bana?

KRAL

Dilediğini iste.

HELENA

Ne dilersem yapacak mısınız?

KRAL

Evet, krallık asası ve Tanrı inancım üstüne yemin ederim.

HELENA

Öyleyse, emrinizde olan, seçeceğim kişinin
Kocam olmasında yardımcı olacaksınız.
Fransa'nın krallık soyundan seçeceğim erkek
Arınıp kendini beğenmişlikten,
Devletinizin hangi makamında olursa olsun.
Bendenizin basit adını her yana yayacak,
Benim dilediğim, sizin bana bağışlayacağınız kişi
Kullarınız arasından bildiğim biri.

KRAL

İşte elim. Durum gözden geçirildi,
Benim yardımımıla dileğin yerine gelecek.
Sen seç zamanını; çünkü kararlı bir hastan olarak
Sana güveneceğim her zaman.
Daha çok şey sormak isterdim sana, sormalıydım da –
Nereden geldiğini, nasıl hizmet edeceğini –
Ama daha çok tanıdıkça, daha az inanabilirim sana.
Yine de sorgusuz hoş geldin, kuşku duymadığım mutluluk!
Hey, bana yardım edin! –
Tedavin de sözlerin gibi umut verirse,
Sana karşılığını aynen vereceğim ben de.
(Çıkarlar.)

2. Sahne*

(Kontes ve soytarı Lavache girerler.)

KONTES

Gel buraya efendi, şimdi ne kadar görgülüsün bakalım,
bir sınavalım seni.

LAVACHE

Besili ve terbiyesiz olduğumu göreceksiniz. Neden, çünkü
işim sarayda da ondan.

KONTES

Sarayda mı? Hangi işi yapmayı düşünüyorsun bakalım?
Hem görgü kurallarına omuz silk, hem de saraya girme-
yi düşün, nasıl şey bu?

LAVACHE

Aslında efendim. Tanrı birine terbiye, görgü vermiş olsa
bile, saraya girer girmez buna hemen boş verir: Doğru
dürüst bacağını büküp selam vermeyenin, şapkasını çıkar-
ıp el öpmeyenin, güzel konuşmayanının ne bacağı, ne eli,

* Kont Rousillon'un şatosu. (ç.n.)

ne şapkası, ne de dudakları vardır ve gerçekten de böyle bir adamın tam anlamıyla sarayda yeri yoktur. Ama bana gelince, herkese hizmet edecek bir formülüm var.

KONTES

Bu da bütün sorunları çözüyor demek!

LAVACHE

Evet her türlü kışa uyan berber koltuğu gibi bir şey – kemikli kışlara, şişko kışlara, yağız kışlara, her türlü popoya uygun.

KONTES

Peki, şu formül dediğin şey her türlü iş için ne kadar uygun?

LAVACHE

Avukat tutmaya yeterli on papel kadar, taftalar giymiş orospuya Fransız frankı ve frengi kadar, köy delikanlısının orta parmağına uyan haspanın hasır yüzüğü kadar, yortu için hazırlanmış kek kadar, Mayıs eğlencesindeki halk dansı kadar, çivinin deliğe, boynuzlunun boynuzuna, zırlayan karının küfürbaz dostuna, keşiş ağzının rahibe dudaklarına, sosisin derisine uygun olduğu kadar.

KONTES

Ya sen, her şeyi halledebilecek durumda mısın?

LAVACHE

Dukanın altından girip saray nazırının arkasından çıkacak kadar.

KONTES

Böyle her sorunu hallettiğine göre, müthiş bir formülün olmalı.

LAVACHE

Yok canım, bilenler gerçeği söyleyecek olsalar öyle pek de müthiş olmadığı anlaşılır. İsterseniz göstereyim, bende gizli kapaklı bir şey yok: Şimdi siz bana sanki ben bir saraylıymışım gibi davranın, ben de size ne yapacağımı göstereyim. Öğrenmekten zarar gelmez.

KONTES

Ah, keşke genç olsaydım! Peki öyleyse, bari senin formülünle akıllanan bir budala olayım. Bağışlayın efendim, siz saraylı mısınız?

LAVACHE

Hey Tanrım! Al işte, damdan düşer gibi. Daha, daha hareketlenin.

KONTES

Efendim, ben sizi seven değersiz bir dostunuzum.

LAVACHE

Hey Tanrım! Çabuk, çabuk, vakit kaybetmeyelim.

KONTES

Sanırım efendim, siz bu gösterişsiz etin hiçbir yanını yiye-mezsınız.

LAVACHE

Hey güzel Tanrım! Bir dene de gör.

KONTES

Sanırım efendim, sizi yeni kırbaçlamışlar.

LAVACHE

Hey büyük Tanrım! – Vakit kaybetmeyelim.

KONTES

Kırbaçlanırken, hep böyle “hey Tanrım”, “vakit kaybetmeyelim” mi dersin? Gerçekten de kırbaçlanınca “hey Tanrım” eksik olmuyor. Kırbaçlanmaya alışkınsan, bedelini ödemeye de hazırsındır.

LAVACHE

Şu “hey Tanrım” sözü hayatımda bana bu kadar şanssızlık getirmemişti. Bazı şeyler uzun süre işe yarıyor, ama sonsuza kadar değil.

KONTES

Vakit geçirmek için bir soytarıyla,
Soylu ev kadınına oynuyorum zamanla.

LAVACHE

“Hey Tanrım” – Yine de iş görür bu söz.

KONTES

Bu kadarı yeter efendi! Hadi bakalım iş başına:
Bunu Helen'e ver, hemen yanıtlamasını sağla.
Selamımı götür oğluma ve dostlara;
Bu da çok bir şey değil.

LAVACHE

Öyleyse çok beğenmiyorsun onları.

KONTES

Çok olmayan, sana verdiğim görev.

LAVACHE

Elbette çok. Merak etme, ben ayaklarımdan önce orada olurum.

KONTES

Çabuk dön.
(Çıkarlar.)

3. Sahne*

(Kont Bertram, Lafeu ve Parolles girerler.)

LAFEU

Dediklerine göre, mucizeler geçmişte kalmış, çünkü şimdi artık düşünürlerimiz varmış: Olağanı olağanüstü göstermek, aklımızı karıştırıp bildiklerimizi de unutturmak için tabii. Bunun için de bizler bilmediğimiz şeylerin korkusunu duyacağımız yerde, kendimizi bildiklerimiz içinde kaybediyoruz.

PAROLLES

Bu son zamanlarda duyduğum en garip olay.

BERTRAM

Gerçekten öyle.

LAFEU

Uzman doktorlar tarafından terk edilsin –

* Fransa kralının sarayı. (ç.n.)

PAROLLES

Ben de öyle diyorum.

LAFEU

Gallen ekolü olsun, Paracelsus ekolü –

PAROLLES

Ben de öyle diyorum.

LAFEU

Bütün güvenilir doktorlar –

PAROLLES

Doğru! Ben de öyle diyorum.

LAFEU

Ona iyileşmez teşhisi koysunlar –

PAROLLES

Tamam! Ben de öyle diyorum.

LAFEU

Artık yardım edilemez desinler –

PAROLLES

Çok doğru! Ölüme mahkûm biriymiş gibi –

LAFEU

Yaşaması mucize, ölümü kesin sayılsın.

PAROLLES

Aynen öyle! Doğru söylediniz. Ben de bunları söyleyecektim.

LAFEU

Şurası kesin: Dünyamız için bu yepyeni bir şey.

PAROLLES

Evet doğru. Bu olanları bir de yazılı olarak görmek isterseniz, şu basılan şeyi okumalısınız.*

LAFEU

(Okur.)

“Bir dünya canlısında ilk kez kendini gösteren ilahi bir değişim.”

* Kralın iyileşmesini kutlayan basılıp dağıtılmış bir balad. (ç.n.)

PAROLLES

Evet aynen öyle. Ben de olsam aynını yazardım.

LAFEU

Senin velet bu yazdığında hiç de mutlu görünmüyor.
Yanlış anlamayın, veliahtımıza saygım sonsuzdur.

PAROLLES

Evet garip, hem de çok garip! Sözün kısa ve uzun yanı da
bu işte. Çok kötümser; bu hastalığın yok olmasında –

LAFEU

Kutsal göklerin bir rolü olduğuna inanmıyor.

PAROLLES

Aynen öyle.

LAFEU

Ve elçisinin de çelimsiz – minik biri olduğuna hiç mi hiç
inanmıyor. Oysa bu iyilik meleğinin büyük bir gücü, ola-
ğanüstü bir sezgisi varmış. Bunu, yalnızca kralı iyileştir-
mekte değil, başka şeylerde de kullanalım ki – herkese
yarasın.

(Kral ve maiyeti Helena ile girerler.)

PAROLLES

Ben de öyle diyecektim! Çok doğru. – İşte kral.

LAFEU

Turp gibi. Hani ne derler: Ağzımda henüz diş varken
daha iyi severim kızları. Krala bakın neredeyse kızı dansa
kaldıracak!

PAROLLES

Gözlerime inanamıyorum, bu Helen değil mi?

LAFEU

Evet ya, ta kendisi.

KRAL

Gidin, saraydaki bütün lordları çağırın!

(Maiyetten birkaç kişi çıkar.)

Gel benim kurtarıcım, yanına otur hastanın,
Bir zamanlar yitirdiği duygularını geri getirdiğin

Bu hastanın sağlıklı eli,
Söz verdiği ödülü ikinci kez onaylıyor
Ve senin söyleyeceğin adı bekliyor şimdi.

(Üç dört soylu girerler.)

Güzel kız, bak şunlara.
Şu soylu, genç, bekâr delikanlılar,
Benden ihsan almak için buradalar,
Hem krallık yetkim, hem babanın sesiyle
Yöneleceğim onlara. Yap seçimini çekinmeden,
Senin seçme gücün var,
Ama onların hiçbir gücü yok hayır demek için.

HELENA

Aşk dilerse, güzel ve erdemli bir sevgili düşer her birimize;
Her birimize bir sevgili sadece.

LAFEU

(Kendi kendine.)

Ah keşke, dişlerim bu gençlerinki gibi dökülmemiş,
Sakallarım da daha kısa olsaydı,
İyi cins bir doru atla gümüş koşumlarını feda ederdim
uğruna.

KRAL

İyice bak bu delikanlılara. Hepsinin soyludur babaları.

HELENA

Lordlar, kutsal gökler benim aracılığımla
Sağlığına kavuşturdu kralımızı.

HEPSİ

Biliyoruz ve senin için duacıyız Tanrıya.

HELENA

Ben basit bir kızım, ama ruhum zengin,
Ve kesinlikle reddediyorum herhangi bir kız olmayı da. –
Bağışlayın majesteleri, heyecandan ölüyorum.
Yanaklarımdaki kızarıklık şunları fısıldıyor bana:
“Sen seçesin diye kızarıyoruz; ama reddedilirsen eğer,
Sonsuza dek ölümün beyazlığı sürsün yanaklarında.
Biz bir daha gelemeyiz asla.”

KRAL

Seçimini yap ve anla.
Senin sevginden kaçacak olan
Benimkinden de kaçmış olur.

HELENA

Ey Tanrıça Diana, sunağından kalkıp göklere uçuyorum
şimdi

Ve yükseliyor soluğum erişilmez bir aşka, Tanrı katına.
(*Bir soylu delikanlıya.*)

Efendim, evlenme önerimi dinler misiniz?

BİRİNCİ SOYLU

Bağışlayınız beni.

HELENA

Sağ olun efendim, herkes dilini yuttu sanki.

LAFEU

(*Kendi kendine.*)

Bu durumda olmaktansa,
Hayatımı ortaya koyardım bir zar oyununda.

HELENA

(*Başka bir soylu delikanlıya.*)

Sizin de gözlerinizde parlayan onur anlayışı,
Daha ben bir şey söylemeden korkutucu bir tavır aldı.
Oysa aşk, zenginliğinizi, böyle olmasını dileyen ve seven
Şu kadının yirmi kat üstüne yükseltecek!

İKİNCİ SOYLU

Bağışlayın efendim, bu kadarı yeter bana.

HELENA

Aşkımın verdiğini, dileğim alıyor;
Öyleyse izninizi isteyeyim.

LAFEU

(*Kendi kendine.*)

Hepsi de mi kızı geri çeviriyor?
Benim oğullarım olsalardı eğer, hepsini kırbaçlatır,
Türklere teslim ederdim hadım edilmeleri için.

HELENA

(*Başka bir soyluya.*)

Sakın korkmayın sizinle evleneceğim diye;
Sizi düşünerek asla bir kötülük yapmayacağım size.
Adağınız varsa eğer hayır dua ederim
Ya da evlenirseniz, yatağınızın bereketli olmasını dilerim.

LAFEU

(*Kendi kendine.*)

Bunlar buz gibi delikanlılar, hiçbiri istemiyor onu.
Bunlar İngiliz piçleri, Fransızlarda bulunmaz böyleleri.

HELENA

(*Dördüncü soyluya.*)

Benim kanımdan bir oğlunuz olması için,
Siz çok genç, fazla mutlu, fazla iyisiniz.

DÖRDÜNCÜ SOYLU

Pek sanmıyorum, güzel kız.

LAFEU

(*Kendi kendine.*)

Geriye soylu aileden gelen bir genç kaldı; damarlarında
soylu bir kan olduğunu biliyorum. Sen de ötekiler gibi
eşek değilsen, ben de on dörtlük bir delikanlıyım; senin
iliğini bilirim ben.

HELENA

(*Bertram'a.*)

Sizi alıyorum diyemem, ama yaşadığım sürece
Kendimi ve hizmetlerimi sunuyorum sizin yol gösteren
gücünüze; –

İstediğim bu genç işte!

KRAL

Öyleyse, genç Bertram, al onu; o senin karın artık.

BERTRAM

Karım mı efendim?

Majestelerine yalvarırım, izin versinler

Böyle önemli bir şey için kendim karar vereyim.

KRAL

Onun hayatımı kurtardığını bilmiyor musun Bertram?

BERTRAM

Biliyorum efendim; ama bu yüzden

Onunla neden evlenmem gerektiğini bir türlü

anlayamıyorum.

KRAL

Sen de biliyorsun ki,

O beni hasta yatağımdan ayağa kaldırdı.

BERTRAM

Bağışlayın efendim,

Sizin ayağa kalkınanıza beni yerlere mi düşürmeli?

Onu çok iyi tanırım, babamın malikânesinde yetişti.

Şimdi karım mı olacak yoksul bir doktorun kızı?

Böyle küçülmektense, yaşadığım sürece,

Kralımın gözünden düşeyim daha iyi!

KRAL

Onda küçümsediğin unvandan başka bir şey değil,

O unvanı da ben verebilirim.

Asıl önemli olan şu: Kanlarımız renk, yoğunluk ve ısı

açısından

Birbirinin aynıdır; bunlar karıştırılınca ne soy kalır,

ne unvan.

Ama yine aralarında bir uzaklık vardır.

Eğer o çok erdemli bir kızsı –

Yoksul bir doktorun kızı diye ondan hoşlanmaman

dışında –

Unvanı yok diye sevmezlik etme!

En umulmadık bir yerden erdem yeşerirse,

Onu yapan çıktığı yeri de yükseltir.

Erdem yoksa eğer, unvanlarla şişindiğimiz yerde

Sabun köpüğüdür onur dediğimiz şey de.

İyi olan için unvana gerek yoktur;

Nitelik unvanla gelmez, ama kötülük gelebilir.

Bu kız genç, zeki ve güzel;
Öyleyse o doğrudan doğanın mirasçısıdır;
Soyluluğu ona doğa vermiştir.
Unvanı olanların çelişkili küçümseyişi,
Soylu bir kandan geldiğini savunup soylu davranmamaktır
Soyluluk atalarımızdan geçmez bize, davranışlarımızdadır.
Soyluluk hemen her mezar taşına yazılan,
Bizleri tutsak eden, akıl çelen bir sözcüktür sadece,
Aldatıcı, ölü bir ganimettir;
Soyluluk toz toprağa karışmış, unutulmuş soylu kemiklerin
Çoğu kez suskun mezarıdır. Daha ne demeli?
Karin olarak sen bu kızı sevebilirsen,
Ben tamamlarım gerisini.
Erdemi ve kendisi onun çeyizidir,
Unvanı ve zenginliği de benim hediyemdir.

BERTRAM

Onu sevemem efendimiz, sevmeye de çalışmam.

KRAL

Buna kendin karar vereceğini sanıyorsan, çok yanılırsın
delikanlı.

HELENA

Siz iyileştiniz ya majesteleri, bu mutluluk bana yeter.
Gerisi önemli değil.

KRAL

Saygınlığım tehlikede, üstün gelmek için gücümü
göstermeliyim –
Hadi elini tut onun, kendini beğenmiş, kurumlu delikanlı,
Aslında hak etmedin bu değerli armağanı,
Çünkü o iğrenç küçümsemele, benim sevgimi
Ve onun hak ettiğini geri çeviriyorsun;
Bir de, kral kişiliğimizin ağırlığını onun kefesine koyunca,
Senin çok hafif gelip kafanı terazi koluna çarpacağını
düşünemiyorsun;
Bilmez misin, unvanını, onurunu, soyluluğunu,

Gönlümüz istediğinde ekip istediği yerde biçeceğimizi!
Kendine gel, boyun eğ isteğimize!
Bu senin için çok daha hayırlı olur.
Büyüklemeği bırak: Senin görevinin borcu olan,
Benim gücümün beklediği itaat hakkını hemen kullan
Kendi iyiliğin için. Aksi halde,
Himayemden atacağım seni sonsuza kadar;
O zaman gençliğin, bilgisizliğin sendelemeleriyle tükenip
gideceksin.
O zaman hiç acımadan intikamım, nefretim üstüne
çullanacak

Adalet adına. Konuş! Cevap ver!

BERTRAM

Bağışlayın beni, iyiliksever efendim;
Kaprisli davrandığımı kabul etmeliyim.
Bana armağan ettiğiniz
Ve daha önce soylu düşüncelerimde aşağıladığım
bu kızın
Doğuştan soylu, kralın övdüğü bir insan olduğunu
düşündükçe
Ne güzel bir varlık, ne büyük bir onur bahsettiğinizi
anlıyorum.

KRAL

Güzel. Şimdi elini tut ve ona evleneceğini söyle;
Senin topraklarından çok daha fazlasını
Çeyiz olarak söz verdim ona.

BERTRAM

Evlenmeyi kabul ediyorum.

KRAL

Güzel bir talih ve kralın sevgisi kutsasın bu anlaşmayı,
Nikâh, bu mutlu anlaşmanın hemen ardından
Bu gece kıyılacak sığağı sığağına,
Ama görkemli düğün töreni,
Burada olmayan dostların gelmesinden sonra yapılmak
üzere

Ertelenecek bir süre.

Sen bu kızı sevdiğin sürece,

Bana olan sevgini de dürüst sayacağım;

Yoksa yanıldığımı anlayacağım.

(Çıkar. Parolles ile Lafeu kalırlar ve nikâh konusunda konuşurlar.)

LAFEU

Beni dinler misiniz mösyö? Bir şey söyleyeceğim.

PAROLLES

Buyrun efendim.

LAFEU

Biliyor musunuz, efendinizin inadından vazgeçmesi iyi oldu.

PAROLLES

İnadından mı vazgeçti? Benim efendim!

LAFEU

Evet, öyle dedim. Yoksa aynı dilden konuşmuyor muyuz?

PAROLLES

Acımasız bir dille konuşuyorsunuz; sonunu kan temizleyecek anlaşılması zor bir dil. Hem de benim efendim!

LAFEU

Siz Kont Rousillon'un adamı değil misiniz?

PAROLLES

Herhangi bir kontun ya da bütün kontların; gerçek erkek olan herkesin adamıyım.

LAFEU

Yani gerçek bir uşaksınız. Kontun kâhyası olmaksı başka bir şey.

PAROLLES

Siz çok yaşlısınız efendim. Yaşlı, dayaklık bir bunaksınız.

LAFEU

Sana bir şey söyleyeyim mi evlat, sen bu kafayla erkeklik sıfatını edinmeden geberirsin.

PAROLLES

Sana yapacağımı bilirim, ama yaşına dua et.

LAFEU

Seni yemekte görmüş, akıllı biri sanmıştım; yolculuk anılarını anlatırken mantıklı görünüyordun, aldanmışım. Zaten taktığın o asker atkısı, renk renk kurdeleler, sorumluluk yüklü biri olduğun konusunda beni çeşitli yönlerden kuşkuya düşürmüştü. Senin gerçek yüzünü şimdi daha iyi gördüm; bundan böyle yüzünü şeytan görsün. Sen işe yaramazın teki, beş para etmez, gereksiz bir yükten başka bir şey değilsin.

PAROLLES

Eğer ihtiyar bir bunak olmasaydın. –

LAFEU

Eğer başına bela aramıyorsan bu kadar horozlanma; Tanrı sana acısın da bir tavuk versin. İşte böyle benim kırmızı pervazlı pencerem*, yine de hoşça kal; pencereni açmaya hiç niyetim yok, çünkü ben senin içini okuyorum. Hadi elini ver.

PAROLLES

Efendim, bana yaman hakaret ettiniz.

LAFEU

Evet, hem de yürekten ettim; sen de bunu hak ettin.

PAROLLES

Bu kadarını da hak ettiğimi sanmıyorum efendim.

LAFEU

Hem de son damlasına kadar hak ettin; bundan da hiç pişman değilim.

PAROLLES

Bundan sonra akıllıca davranacağım.

LAFEU

Akıllıca davranmaya karar versen bile, sendeki o bir

* Shakespeare döneminde meyhanelerin ve birahanelerin kırmızı pervazlı pencereleri vardı. (ç.n.)

hayli tutan budalalığı bir dikişte içmen gerek. O asker atkısı ile kurdelelere böyle bağlandığın sürece, o takıp takıştırdığın şeylerle gurur duymakla yetinirsin. Seninle dost olabilirim, daha doğrusu sana doğruyu gösterebilirim. Böylece sonunda senin için “işte tanıdığım erkek” diyebilirim.

PAROLLES

Efendim, beni dayanamayacağım kadar incitiyorsunuz.

LAFEU

Cehennem acıları da duysan, iyiliğin için yine aynını yaparım, manevi şeyler tabii; yoksa bazı şeyleri yapmak için artık çok geç, onlarda sen beni geçersin. Yaşlılığın beni bu hayattan ne kadar zamanda azat edeceği bilinmez.

(Çıkar.)

PAROLLES

(Yalnız.)

Bu utancı benim üzerimden alacak bir oğlun olduğunu biliyorum, alçak, bunak, aşağılık lord! Ama sabırlı olmalıyım; bana kimse engel olamaz. Andım olsun döveceğim onu. İsterse lordoğlu lord olsun, uygun bir zaman bulursam onu köşeye kıştıracağım. Artık yaşına başına bakıp da acımak yok – Bir rastlayayım mutlaka onu döveceğim.

(Lafeu girer.)

LAFEU

Evlat, efendin genç lord nikâh kıydı; haberin olsun, artık bir de hanımefendin var.

PAROLLES

Siz efendimin hakaretlerine bir son vermesini rica edeceğim. O benim iyi yürekli lordumdur, ama hizmet ettiğim efendim onun da üstündedir.

LAFEU

Kim? Tanrı mı yoksa?

PAROLLES

Evet, efendim.

LAFEU

Şeytandan başkası senin efendin olamaz. Kollarına neden bunları bağlıyorsun? Yenlerin hortuma benziyor. Sizin köyde öteki uşaklar da böyle mi giyinirler? En iyisi sen şeyinle burnunu değiştir. Şerefsizim, iki saatçik daha genç olsaydım seni iyice pataklardım. Sen bir kamu belasıydın, herkes sırayla senin tozunu atmalı. Bence sen erkeklerin eğitim yapmaları için biçilmiş kaftansın: Bir kum torbasısın.

PAROLLES

Bunlar çok ağır ve ölçüsüz sözler efendim.

LAFEU

Hadi oradan. İtalya'da nardan tane çaldın diye dayak yiyen sen değil misin? Sen bir serserisin, öyle gezgin mezingin de değilsin. Sen ait olduğun çöplüğün kişilerile düşüp kalkacağın yerde, efendilere, onurlu insanlara yapışan birisin. Başka bir sığata bile layık değilsin; olsaydın bile sana düzenbaz derdim. Ben gidiyorum.

(Çıkar. Rousillon kontu Bertram girer.)

PAROLLES

Güzel, çok güzel! Demek öyle! Güzel, bu da iyi! Bir süre susalım bakalım.

BERTRAM

Hapı yuttum ben, sonsuza dek yitirdim kadınların ilgisini.

PAROLLES

N'oldu canım?

BERTRAM

Rahibin önünde yemin ettim ama
Yatmayacağım onunla.

PAROLLES

Ne? Ne dedin canım?

BERTRAM

Ah Parolles, evlendirdiler beni!
Toskana Savaşı'na katılacağım
Ve onunla asla yatmayacağım.

PAROLLES

Fransa köpek kulübesi gibi,
Erkek ayağı ses getirmiyor artık,
Haydi savaşa!

BERTRAM

Annemden mektup aldım.
Neyin önemli olduğunu bilmiyorum.

PAROLLES

Bunda bilmeyecek ne var.
Haydi savaşa oğlum, haydi savaşa!
Görünmeyen bir kutuya saklamış şerefini,
Kucaklar evinde tepiştiği kadını,
Onun kucagında harcar erkeklik silahını,
Ama bu güç ve umut vermeli
Sınırı geçip Mars'ın ateşli küheylanına atlamaya.
Haydi başka diyarlara!
Fransa bir ahırdır, biz de oradaki beygirleriz,
Onun için savaşa gitmeliyiz!

BERTRAM

Gideceğiz de. Onu eve göndereceğim,
Ondan nefret ettiğimi anneme bildireceğim,
Bu yüzden kaçtığımı da;
Yüz yüze gelemediğim krala da yazacağım.
Kralın bu armağanı yüzünden,
Soylu kişilerin dövuştüğü
İtalya cephesine koştuğumu anlatacağım.
Karanlık bir yuva ve seilmeyen bir eş yanında,
Savaş hiç de zor bir iş değil.

PAROLLES

Bu bir heves olmasın sakın? Bundan emin misin?

BERTRAM

Gel daireme gidelim, akıl ver bana.
Onu hemen göndereceğim. Yarın ben savaşa giderken,
O da tek başına kalsın acısıyla.

PAROLLES

Bu tenis topu gibi bir şey; ses verir iki yandan!
Çok zor: Genç bir evli erkek yaralı bir adamdır.
Onun için, düşünmeden bırak onu, uzaklaş buradan.
Kötülük etti sana kral; kimse duymasın, ama doğru.
(Çıkarlar.)

4. Sahne*

(Helena ile soytarı Lavache girerler.)

HELENA

Demek annem selam gönderdi. Nasıl iyi mi?

LAVACHE

Pek iyi değil, ama sağlığı çok iyi; neşesi yerinde, ama kendini iyi hissetmiyor. Neyse ki, sağlıklı olduğu ve dünyada istediği bir şey olmadığı için şükretmeli. Oysa pek de iyi değil.

HELENA

Madem iyi, bir şeye mi üzüyor da kendini iyi hissetmiyor?

LAVACHE

Aslında turp gibi, ama iki şeye üzüyor.

HELENA

Nedir onlar?

LAVACHE

Birincisi, cennette değil; acaba Tanrı beni oraya gönderir mi diye üzüyor. İkincisi, henüz dünyada olduğu için, acaba Tanrı onu hemen öbür dünyaya postalar mı diye korkuyor.

(Parolles girer.)

PAROLLES

Tanrı sizi kutsasın talihli hanımım.

* Fransa kralının sarayı. (ç.n.)

HELENA

Umarım, talihli olmamı içtenlikle istiyorsunuzdur.

PAROLLES

Talihiniz için dua edeceğim, her zaman da talihli olmanızı dilerim. – Ee, söyle bakalım babalık büyük hanımım nasıl?

LAVACHE

Kırışıkları senin olsun, parası da benim. Senin dediğin gibi davransın isterdim.

PAROLLES

Ben bir şey demedim ki.

LAVACHE

Olsun, sen benden daha akıllısın; çünkü birçoklarının dili efendisinin bozduğunu düzeltir. Nasıl mı? Hiçbir şey demeden, hiçbir şey yapmadan, hiçbir şey bilmeden, hiçbir şeye sahip olmadan; tıpkı senin gibi hiçlerle oynayarak.

PAROLLES

Git başımdan! Sen salağın tekisin.

LAVACHE

Yanlış: “Salakla salak olunur” demeliydin; kısacası, salaklıkta sen benim ustam olursun. Doğrusu bu olurdu bayım.

PAROLLES

Hadi oradan nükteci soytarı; ben senin ne mal olduğunu bilirim.

LAVACHE

Ya, kendi kendine mi bildin; yoksa başkası mı kulağına fısıldadı? Araştırıp bulduysan çok iyi olmuş bayım; herhalde dünyanın eğlencesine katkı olsun, kahkahaları artırsın diye kendinde bir hayli budalalık bulmuşsundur.

PAROLLES

Bakıyorum da babalık, iyi doldurmuşlar seni –
Madam, efendim gidiyor bu gece; önemli bir işi çıktı.
Durumun gerektirdiği, sizce beklenen ve önceliği olan

Aşk gecesinin kutsallığını bildiği halde,
Bu zorunlu iş karşısında gitmek durumunda kaldı.
Aşk gecesine olan doğal gereksinim ve bunun gecikmesi
Hazları, tatlı şeyleri serpiştirip yayar.
Çünkü insan ileride gelecek mutlulukla, nazlarla
Dolup taşmak için,
Olgunlaşan zaman içinde bu hazları damıtarak tadar.

HELENA

Başka bir isteği var mı?

PAROLLES

Buradan ayrılmak için kralın iznini sağlamanızı
Ve sizin iyiliğiniz için bunu bir an önce yapmanızı istiyor;
Düşüneceğiniz, akla yakın bir özür bulmanızı diliyor.

HELENA

Başka emirleri var mı?

PAROLLES

Bu izni alır almaz ondan haber bekleyeceksiniz.

HELENA

Her şey istediği gibi olacak.

PAROLLES

Bu sözlerinizi ileteceğim ona.

(*Parolles çıkar.*)

HELENA

Hadi gel benimle.

(*Lavache ile çıkar.*)

5. Sahne*

(*Lafeu ile Bertram girerler.*)

LAFEU

Umarım, lord hazretleri onun gerçek bir asker olduğunu
düşünmüyordur!

* Fransa kralının sarayında başka bir salon. (ç.n.)

BERTRAM

Düşünüyorum lordum, yiğitliği kanıtlanmış bir kişidir.

LAFEU

Bunu mutlaka kendi söylemiştir.

BERTRAM

İnandığım başkaları da.

LAFEU

Demek pusulayı ben şaşırdım; ben de bu şakacı tarla kuşunu, boynu kurdeleli adi bir kuş sanmıştım.

BERTRAM

Bana güvenin lordum, çok bilgili, o ölçüde de yiğit biridir.

LAFEU

Öyleyse onun deneyimini küçümsemekle günah işledim, onun yiğitliğinden kuşku duyduğum için de kabahatliyim. Yüreğimde henüz pişmanlık duymadığıma göre, ruhum tehlikede demektir.

(Parolles girer.)

Hah bakın geliyor. Lütfen aramızı bulun da onunla dost olalım.

PAROLLES

(Bertram'a.)

İstedikleriniz olacak efendim.

LAFEU

Bağışlayın efendim, kim yaptı bu terzi mankenini?

PAROLLES

Efendim?

LAFEU

Aa evet, ben onu yapanı tanıyorum; çok iyi bir işçi, çok iyi bir manken yapımcısıdır.

BERTRAM

(Parolles'e, Lafeu'dan gizleyerek.)

Krala gitti mi?

PAROLLES

Evet.

BERTRAM

Bu gece saraydan ayrılacak mı?

PAROLLES

Siz onunla buluştuktan sonra.

BERTRAM

Mektuplarımı yazdım, kutuya koydum servetimi,

Atların hazırlanmasını emrettim;

Ve geline sahip olmam gereken bu gece

Bu işi başlamadan bitireceğim.

LAFEU

İyi bir gezgin başından geçenleri anlatan kişidir; ama anlattıklarının üçte üçünü uyduran ve bilinenleri binlerce hiçbir şeyle geçirdiğini söyleyen kişi yalnızca bir kez dinlenmeli, sonra da dövülmelidir. Tanrı sizi korusun, serüvenci ahbap!

BERTRAM

Lordumla aranızda bir şey mi geçti, mösyö?

PAROLLES

Lordumun hoşnutsuzluğunu kazanmayı nasıl hak ettim, bilmiyorum.

LAFEU

Tıpkı karnaval soytarısının krema içine atladığı gibi, sen de yönünü değiştirip çizmelerin ve mahmuzlarıyla hoşnutsuzluğumun içine atladın. Buradan çıkabilmek için, neden böyle olduğunu sormak yerine, yine hemen kaçman gerek.

BERTRAM

Yanılmış olabilirsiniz lordum.

LAFEU

Her ne kadar ilk gördüğümde onu adam sandımsa da, böyle davranmayı doğru buluyorum. Elveda lordum, ama şu sözlerime kulak verin: Bu hafif cevizin içi dolu olamaz; bu adamın ruhu giydikleridir. Önemli durumlarda ona güvenmeseniz iyi olur. Böyle yaratıkları ben ev

hayvanı olarak beslerim ve huylarını da iyi bilirim. –
Hoşça kalın mösyö. Hakkınızda hak ettiğinizden daha
iyisini söyledim; ama ne demişler kötülüğe karşı iyilik
yapın.

(Çıkar.)

PAROLLES

Yemin ederim, kaçık bir soylu bu.

BERTRAM

Sanırım.

PAROLLES

Siz onu tanımıyor musunuz?

BERTRAM

Yoo, tanıyorum. Konuşmasıyla ünlü bir soyludur.

(Helena girer.)

İşte ayak kösteğim geldi.

HELENA

Kralla konuştum, emrettiğiniz gibi,

Hemen buradan ayrılmak için aldım iznini;

Yalnız kral özel olarak konuşmak istiyor sizinle.

BERTRAM

Krala boynum kıldan ince.

Şu sırada duruma uygun görünmeyen gidişime,

Ve koca olarak görevimi yapmayışıma

Şaşmamalısın Helena.

Hazırlıklı değildim böyle bir duruma;

Onun için de fazlasıyla huzursuzum,

Seni hemen eve göndermemi gerektiriyor bu da.

Bana sorma neden bunu istediğimi, ama düşün,

Nedenler görüldüğünden daha geçerlidir,

Bu isteklerim ilk bakışta senin gibi,

Nedenini bilmeyenlerin tahmininden daha önemli

Daha gereklidir.

Lütfen bunu anneme ver.

(Bir mektup verir.)

Seni görmeye geleceğim ayrılmadan iki gün önce;
Sonra da yalnız bırakacağım seni zekânla, yeteneğinle.

HELENA

Efendim, hiçbir şey söyleyecek durumda değilim,
Ama bilin ki, size yürekten bağlı bir bendenizim.

BERTRAM

Hadi, hadi, artık bundan söz etmeyelim.

HELENA

Bundan böyle, bana karşı talihimi eşitlemekte
Başarısızlığa uğrayan sade geçmişimin noksanlarını,
Görevine yürekten bağlı bir kadın olarak tamamlayacağım.

BERTRAM

Artık bırakalım bunları.
Çok acelem var. Siz de hemen dönün evinize.

HELENA

Lütfen, bir dakika efendim.

BERTRAM

Bir şey mi diyeceksiniz?

HELENA

Sahip olduğum servete layık değilim,
Sahip olduğumu da söylemiyorum, ama
Yasaların benim olduğunu onayladığı bir şeyi,
Ürkek bir hırsız gibi,
Büyük bir mutlulukla çalabilirim.

BERTRAM

Ne isterdiniz?

HELENA

Bir şey, kolayca bulunmayan bir şey.
Yoo, hiçbir şey. Ne istediğimi söyleyemem size.
Tanrım, evet –
Yabancılar ve düşmanlar ayırmayı sever,
Öpmeyi değil.

BERTRAM

Yalvarırım, vakit geçirmeyin, hemen gidin.

HELENA

İsteğinize karşı gelemeyeceğim efendim.

BERTRAM

Adamlarım nerede. Mösyö –

Hoşça kalın. Hemen gidin evinize.

(Helena çıkar.)

Hiç gelmeyeceğim bulunduğunuz yere.

Kılıcımı sallamak, davulların sesini duymak istiyorum.

Hadi buradan gidelim, kaçalım buradan!

PAROLLES

Evet, gidelim, kahramanlar gibi.

(Çıkarlar.)

III. Perde

1. Sahne*

(*Borular. Floransa dükü, askerler ve iki Fransız soylu girerler.*)

DÜK

Bu savaşın temel nedenlerini biliyorsunuz artık
baştan sona,
Savaş ilan edildikten sonra kanlar aktı seller gibi.
Ve kan daha çok kan gerektirdi.

BİRİNCİ SOYLU

Bu savaşta siz efendimiz, kutsal bir amaç uğruna
dövüşüyorsunuz;
Düşmanınızın amacı oysa karanlık ve korku verici.

DÜK

Bunun için de şaşıyoruz dostumuz Fransa kralına,
Bizim yardım isteklerimize nasıl da kapıyor gözlerini.

İKİNCİ SOYLU

Efendim, ülkemizin neden böyle davrandığını bilemem,
Ama politikadan pek anlamayan bir yabancı da olsam,
Bu konuda gizli görüşmeler yapıldığını kestirebiliyorum –
Yabancı topraklarda başarısız olurum korkusuyla
Bu konuda bir fikir ileri süremiyorum.

* Floransa dükünün sarayı. (ç.n.)

DÜK

Fransa ne istiyorsa, o olsun.

BİRİNCİ SOYLU

Ama şuna inanıyorum ki efendim,
Kolayca heyecanlanan delikanlılığın ateşli yaradılışı,
Her gün biraz daha buraya çekecektir bizler gibi olanları.

DÜK

Başımızın üstünde yerleri var;
Onların olacaktır bizim onurumuz.
Yerlerinizin ne olduğunu gayet iyi biliyorsunuz;
Daha iyi makamlar boşaldıkça
Bunlar size verilecektir. Yarın savaşa!
(*Borular. Çıkarlar.*)

2. Sahne*

(*Kontes ve soytarı Lavache girerler.*)

KONTES

Her şey istediğim gibi gidiyor; bir şey dışında: Oğlum
Helen'le gelmiyor.

LAVACHE

Namusum hakkı için, genç lordumun çok melankolik bir
insan olduğunu düşünüyorum.

KONTES

Yaa! Neye dayanarak, söylesene.

LAVACHE

Neye olacak, çizmelerine bakıp şarkı söylüyor; yakasını
düzeltiyor, şarkı söylüyor; soru soruyor, şarkı söylüyor;
dişlerini karıştırıyor, şarkı söylüyor – Böyle melankolik
alışkanlıklardan para kazanan birini tanıyorum.

* Kont Rousillon'un şatosu. (ç.n.)

KONTES

Dur bakalım, şu mektubu okuyalım, öğrenelim ne zaman gelmeyi düşünüyor.

(*Mektubu açar.*)

LAVACHE

Saraya gittiğimden beri artık Isabel'i düşünmüyorum. Şu bizim tuzlanmış morinalarla köydeki Isabel'ler, saraydaki sizin morinalarla Isabel'leriniz yanında hiç kalır. Benim Cupidon'un beyni patladı, ben de tıpkı paraya düşkün yaşlılar gibi, arzu etmeden sevmeye başladım.

KONTES

Şuraya bak, ne yazmış!

LAVACHE

Baktım, pek de beyazmış.

(*Çıkar.*)

KONTES

(*Mektubu okur.*)

“Sana bir gelin gönderiyorum. Kralı iyileştirdi. Benim de işimi bitirdi. Onu nikâhladım, ama yatmadım ve bunu da sonsuza dek sürdüreceğim. Benim kaçtığım haberini alacaksın; sana iletilmeden ben yazıyorum. Dünya ne kadar genişse, o kadar uzakta olacağım. Sevgiler. Talihsiz oğlun, Bertram.” –

Bu hiç de güzel bir hareket değil,

Aceleci, dizginsiz oğlan,

İyi bir kralın sevgisinden kaçman,

Yanlış değerlendirip çok erdemli bir kızı,

Küçümsemen kralın kararını;

Bu yüzden onun hiddetini

Bir balyoz gibi kafanda hissedeceksin.

(*Soytarı girer.*)

LAVACHE

Aman madam, kötü haber, küçük hanım iki asker arasında geldi.

KONTES

Ne, ne olmuş?

LAVACHE

Neyse ki yine de sevinmeliyiz – oğlunuz sandığım kadar çabuk öldürülmeyecek: Bu da bir teselli.

KONTES

Neden öldürülsün?

LAVACHE

Duyduğuma göre oğlunuz kaçıp gitmiş, kaçtığına göre – Asıl tehlike diklenmesinde; bundan çocukları olsa bile, yine de erkekler için bir güç kaybı. – İşte geliyorlar, onlar size daha fazlasını anlatırlar; ben yalnızca oğlunuzun kaçtığını öğrenebildim.

(Helena ve iki Fransız girerler.)

BİRİNCİ SOYLU

İyi günler madam.

HELENA

Madam, lordum gitti, bir daha gelmemek üzere gitti!

İKİNCİ SOYLU

Öyle söylemeyin.

KONTES

Telaşa gerek yok. Söyleyin beyler –

O kadar çok sevinçli ve acılı anlar yaşadım ki,

İster sevinç olsun, ister büyük bir acı

Tepki göstermem için başında –

Söyleyin, oğlum nerede?

İKİNCİ SOYLU

Madam, Floransa dükünün hizmetine girdi.

Oğlunuza rastladık, buraya gelmeden önce;

Yola çıkarken bir mektup tutuşturuldu elimize,

Buraya gelmek üzere saraydan ayrıldık biz de.

HELENA

Şu mektuba bir bakın madam; o benim pasaportum.

(Okur.)

“Parmığımdaki hiç çıkmayacak yüzüğü çıkarabilirsiniz
Ve babası ben olan bir çocuk doğurabilirsiniz,
O zaman bana ‘kocam’ diyebilirsiniz;
Ama böyle bir şeyin olmasına ben ‘asla’ derim.” –
Bu korkunç bir karar.

KONTES

Bu mektubu sana beyler mi getirdi?

BİRİNCİ SOYLU

Evet madam; üzüntülerimizi bildiririz içindekiler için.

KONTES

Lütfen sakın ol kızım.
Tüm acını tek başına yüklenirsen,
Benim payımı çalmış olursun.
O benim oğlumdu; ama siliyorum adını ailemden,
Sensin şimdi tek evladım. –
Demek Floransa’ya gitti.

İKİNCİ SOYLU

Evet madam.

KONTES

Asker mi olacak?

İKİNCİ SOYLU

Evet, bildiğim kadar, böyle soylu bir amacı vardı.
Sanırım, dük hazretleri de ilk fırsatta
Layık olduğu onuru ve makamı verecektir ona.

KONTES

Saraya mı döneceksiniz?

BİRİNCİ SOYLU

Evet madam, olabildiğince çaluk.

HELENA

(Okur.)

“Benim karım yok, hiçbir şeyim yok Fransa’da.”
Çok acı bütün bunlar.

KONTES

Böyle mi yazıyor mektupta?

HELENA

Evet madam.

BİRİNCİ SOYLU

Belki de yalnızca elidir bu kabalığı yapan,
Yüreği değil.

KONTES

Demek karısı olmadığı gibi, hiçbir şeyi de yok ha
Fransa'da!

Ona iyi dedirtecek hiçbir şey yok bu satırlarda,
Ama bu kız iyi ve ona öyle bir koca gerek ki,
Oğlum gibi, kaba yirmi erkek hizmet etsin ona,
Kim var yanında?

BİRİNCİ SOYLU

Bir zamandır tanıdığım centilmenlik taslayan bir uşak.

KONTES

Adı Parolles olmasın?

BİRİNCİ SOYLU

Evet, adı öyle sayın kontes.

KONTES

Kötülük dolu, ahlaksız bir adam.
Onun zararlı etkisiyle,
Oğlum bir bir kaybediyor iyi özelliklerini.

BİRİNCİ SOYLU

Çok doğru madam. Adamda şeytan tüyü var.
Kendini sevdirdi efendisine.

KONTES

Sizi tanıdığıma memnun oldum beyler
Lütfen ona şöyle deyin oğlumu gördüğünüzde:
Yitirdiği onurunu asla kazanamaz kılıcı.
Bir de yazacağım mektubu ona verin.

İKİNCİ SOYLU

Bunları ve emrettiğiniz değerli işleri yerine getirmek için
Hizmetinizdeyiz efendim.

KONTES

Birbirimize karşılıklı hizmet ettiğimiz sürece,

Bana hizmet edebilirsiniz.

Benimle gelir misiniz?

(Soylularla birlikte çıkar.)

HELENA

“Benim karım yok, hiçbir şeyim yok Fransa’da.”

Karısı olmadığına göre, ilgisi de yok Fransa’yla!

Hiçbir şeyin olmayacak Rousillon, Fransa’da hiçbir şeyin

Sonra da yine her şeyin. Zavallı lordum,

Ben miyim seni ülkenden kovalayan?

Ve sonuçta senin o nazik bedenini

Esirgemez savaşın önüne atan?

Ben miyim, güzel kadın gözlerinin seni yüreğinden vurduğu,

Düello tabancalarının hedefi olunan

Eğlenceli saray yaşamından sürüp çıkaran?

Ey siz, ateşin vahşi hızına binen kurşun haberciler

Yanlış bir hedefe uçun gidin;

Götürün şu ağıtlar yakan havayı buradan,

Lorduma sakın dokunmayın!

Ben yerleştirmiş oluyorum onu vurana,

Onu öldürmek için göğsüne saldırana

Ben oluyorum onun elini kolunu bağlayıp sunan.

Ölümüne neden olabilirim, ben öldürmediğim halde.

Keskin açlığıyla kükreyen yırtıcı aslanın karşısına

Ben çıkaydım keşke;

Keşke hemen benim olaydı doğanın bütün felaketleri.

Hayır, sen eve dön Rousillon,

Onurunun yaralardan başka bir şey kazanmayacağı,

Bazen de yaşam pahasına ödenen tehlikelerden uzaklaş,

Çünkü ben buradan gitmiş olacağım.

Seni uzakta tutuyor benim burada oluşum.

Yoksa burada kalıp sonuna dek dayanmalı mıyım?

Yo, hayır, bu evi cennet havası serinletse de,
Dolu olsa da evin her yanı meleklerle,
Buradan gitmeliyim.
Seni rahatlatabilir üzüntüden kaçtığım söylentisi.
Gel gece, sona erdir artık şu günü;
Karanlık bastı mı, zavallı bir hırsız gibi
Kaçıp gideceğim.
(Çıkar.)

3. Sahne*

*(Borular. Floransa dükü, Rousillon kontu Bertram,
davul ve borularla askerler ve Parolles girerler.)*

DÜK

Sen atlılarımızın komutanısın
Ve biz gebe bir umutla sevgimizi, güvenimizi
Senin geleceği parlak talihine bırakıyoruz.

BERTRAM

Efendim, bu benim gücümü aşan büyük bir sorumluluk,
Ama sizin için en büyük tehlikelere göğüs gereceğim
Ve sonuna dek yapacağım bu görevi.

DÜK

Hadi öyleyse yola çık şimdi.
Talih, uğur getiren bir sevgili gibi,
Zafer getiren dümencin olsun senin.

BERTRAM

Ey yüce Savaş Tanrısı,
Bugünden başlayarak katıldım senin safına.
Düşlerimdeki gibi yürekli kıl beni
Ve ben de kanıtlayacağım sana
Trampetinin âşığı, aşkın düşmanı olduğumu.
(Hepsi çıkar.)

* Floransa dükünün sarayı. (ç.n.)

4. Sahne*

(Kontes ve Kâhya girerler.)

KONTES

Çok yazık! Katlanmak çok güç kızın mektubuna.
Daha önce yaptığını, bir mektup yazıp
Bir daha yapabileceğini hiç düşünmedin mi?
Oku şunu bir daha!

KÂHYA

(Okur.)

“Yüz sürmeye gidiyorum Aziz Jacques’ın** mezarına.
Gözü yükseklerde olan sevgim öyle incitti ki beni
Yalınayak, ağır ağır yürüyüp soğuk topraklarda,
Yanlışlarımı düzeltmesi için adak adayacağım
Aziz Jacques’a.
Yazın, ona yazın: Benim bir tanem efendim, sizin sevgili
oğlunuza,
Savaşın kanlı yollarından kaçıp kurtulabilir belki.
Huzur duyması için kutsayın onu eve gelince,
Ben de uzaklardan anacağım adını bütün yüreğimle.
Bu duruma soktuğum için onu, özür dileyin
benim adıma.

Çünkü ben onun acımasız karısı, Juno,
Uzaklaştırdım onu evinden, saraydaki dostlarından;
Zorladım onu istemeden ölüm canavarlarının kol gezdiği
Düşman ordugâhları arasında yaşamaya.
Ölüm ve benim için henüz o çok saf ve iyi;
Ben kendim kucaklarım ölümü, rahat bıraksın onu yeter ki.”

KONTES

Ne kadar keskin iğnesi var en yumuşak sözlerinin bile!
Rinaldo, onun gitmesine izin verdiğin için beni şaşırttın,

* Kont Rousillon’un şatosu. (ç.n.)

** St. Jacques’ın mezarı İtalya’da, Compostella’dadır. (ç.n.)

Sen hiç bu kadar sağduyusuz davranmamıştın.
Ben konuşaydım onunla eğer,
Kararından caydırabilir, engel olurdu gitmesine.

KÂHYA

Beni bağışlayın, madam. Bu mektubu size
Dün gece vermiş olsaydım, arkasından yetişebilirdik
belki;
Ama kendisi de yazmış onu izlemenin yarar
sağlamayacağını.

KONTES

Bu değersiz kocayı hangi melek kutsayabilir?
Göklerin dinlemekten hoşlandığı, severek ödüllendirdiği
Bu kızın duaları olmadıkça, oğlum başarı kazanabilir mi?
En yüce adaletin öfkesinden oğlumu ancak onun duaları
kurtarabilir.
Yaz Rinaldo, yaz: Karısından söz edelim şu değersiz kocaya,
O kızın değerine yaraşır ağırlığı olsun yazdığımız
her sözün.

Oğlum da değerlendirebilsin bunu kolayca.
Bertram ne kadar aldırılmazsa aldırmasın,
Bu büyük üzüntü çökertti beni.
En uygun haberciyi göndermelisin.
Eğer öğrenirse Helena'nın evden gittiğini,
Oğlum döner evine ve umarım Helena'da
Oğlumun geldiğini duyup saf aşkının dürtüsüyle koşar
buraya.

Her ikisi de benim için çok değerli,
Aralarında seçim yapmaya duygularım elvermez.
Bul hemen haberciyi.
Yüreğim acı dolu, yaşımsa ele veriyor artık beni.
Keder gözyaşı ister, hüznü konuşmamı emreder.
(Çıkarlar.)

5. Sahne*

(Uzaktan borular duyulur. Floransalı yaşlı Dul, Diana, Violenta, Mariana ve yurttaşlar girerler.)

DUL

Hadi gelin, kente yaklaşırlarsa, her şeyi kaçıracağız.

DIANA

Dediklerine göre, Fransız kont çok büyük hizmetlerde bulunmuş.

DUL

Karşı tarafın başkomutanını tutsak aldığı söyleniyor, dükün kardeşini de kendi elleriyle öldürmüş.

(Borular.)

Geç kaldık, ters yöne gidiyorlar. Durun! Onlar mı, borularından anlaşılır.

MARIANA

Boşuna, hadi geri dönelim. Anlatılanlarla yetiniriz. Sen Diana, şu genç Fransız komutandan sakınmalısın. Bir genç kızın namusu adıdır; hiçbir şey bakirelikten daha önemli değildir.

DUL

Kontun adamının da sana nasıl asıldığını Mariana'ya anlattım.

MARIANA

O serseriye tanıyorum, boyu devrilsin! Adı da Parolles mi ne, genç kontun yanına nasılsa yamanmış pis bir herif. Sen her ikisinden de sakın Diana; kandırıcı sözlerine, yeminlerine, armağanlarına, seni elde etmek için çevirdikleri dolaplara sakın aldanma. Birçok bakire bunlar gibileri tarafından baştan çıkarılmışlardır; sonucu da hep felaket getirmiştir. Bunun en korkunç yanı, böyleleri bu kaza-dan sonra art arda olanlardan da kurtulamazlar, tam ter-

* Floransa yakınında yol. (ç.n.)

sine onları tehdit eden tuzaklara kolayca düşerler. Umarım daha fazla söylememe gerek yoktur. Dilerim saf güzelliğin olduğu gibi kalır; bugüne kadar yitirilen iffet dışında, gebelik tehlike olmamıştır.

DIANA

Benden kuşku duyman gereksiz.

(Helena, hacı kılığında girer.)

DUL

Umarım – Bakın bir hacı geliyor. Benim evimde kalacağı içime doğuyor; Fransa'dan durmadan birilerini gönderiyorlar. Şunu bir sorguya çekelim. Tanrı seni korusun hacı! Nereye böyle?

HELENA

Aziz Jacques le Grand'a. Lütfen söyler misiniz, nerede?

DUL

Aziz Francis'te kent kapısının hemen yanında.

HELENA

Buradan mı gideceğim?

DUL

Evet, buradan.

(Ufaktan askeri adım sesleri gelir.)

Bu yana geliyorlar.

Kutsal hacı, bekleyin şu askerler geçinceye kadar,

Kalacağınız yere götürelim sizi;

Sanırım, benim gibi biri olacak ev sahibiniz.

HELENA

Ev sahibim siz misiniz yoksa?

DUL

Sizce bir mahzuru yoksa.

HELENA

Elbette yok, ne zaman isterseniz gideriz.

DUL

Sanırım Fransa'dan geldiniz.

HELENA

Evet, öyle.

DUL

Burada çok değerli hizmetleri olan
Bir vatandaşınızı göreceksiniz.

HELENA

Adı nedir, söyler misiniz?

DIANA

Kont Rousillon. Tanıyor musunuz böyle birini?

HELENA

Adını işittim, yüzünü hiç görmedim;
Söylediklerine göre çok soylu biri.

DIANA

Kim olursa olsun, çok seviliyor burada.
Fransa'dan kaçmış. Söylenenlere bakılırsa,
Kral onu istemediği biriyle evlendirmiş.
Sizce doğru mu bu?

HELENA

Evet, tahtnamen doğru. Karısını tanırım.

DIANA

Konta hizmet eden adam,
Basit bir kadınmış gibi söz ediyor karısından.

HELENA

Adı nedir?

DIANA

Mösyö Parolles.

HELENA

Hı, hı, inanırım ona,
Büyük kontu övme konusunda
Ya da onun değeri yanında,
Adı geçmeyecek kadar önemsiz biri.
Karısının tek meziyeti
Herkes tarafından kabul edilen iffeti.

DIANA

Zavallı kız! Zor bir kölelik, sevmeyen birinin karısı
olmak.

DUL

Nerede olursa olsun, bu kadının iyi olduğuna garanti
veririm,

Kimbilir ne kadar acı çekiyordur şimdi!

Kızım eğer isteseydi, karısına haksız davranabilirdi.

HELENA

Ne demek istiyorsunuz?

Serüvenci kont, kızınızı, evlenmeden, gizlice

Elde etmek istiyordur belki de.

DUL

Elbette öyle.

Onu elde etmek için tüm gücüyle pazarlık ediyor,

Bir kızın duyarlı onuruyla oynuyor.

Ama hazırlıklı buna kızım; en iyi biçimde karşı koyuyor.

(Davullar, flama ve bayraklar. Kont Rousillon,

Parolles ve askerler girerler.)

MARIANA

Tanrı bizi korusun!

DUL

İşte geliyorlar. Şu Antonio, dükün büyük oğlu,

Şuradaki Escalus –

HELENA

Hangisi Fransız?

DIANA

Şu sorguçlu olan. Çok görkemli biri;

Keşke sevseydi karısını.

İsterdim daha dürüst, daha iyi olmasını.

Yakışıklı değil mi?

HELENA

Ondan hoşlandım.

DIANA

Yazık ki dürüst değil.

İşte ötede de onu rezilliğe sürükleyen düzensiz.

Onun karısı olsaydım eğer, zehirlerdim bu serseriye.

HELENA

O hangisi?

DIANA

Şu eşarp ve kurdelelerle süslü küçük küstah.

Neden bozuk çalıyor öyle?

HELENA

Belki kazara yaralanmıştır savaşta.

PAROLLES

Davulumuzu kaybettik! Neyse!

MARIANA

Bir şeye bozulmuş belli ki;

Şuna bakın, bize göz süzüyor.

DUL

Boyun devrilsin, emi!

MARIANA

Bir çöpçatan için iyi bir numara.

(Bertram, Parolles ve askerler çıkarlar.)

DUL

Askerler geçti. Gel hadi hacı,

Seni kalacağın yere götürelim.

Evimde dört beş kişi daha var,

Aziz Jacques'a adak adayacaklar.

HELENA

Size teşekkür borçluyum efendim.

Sizi ve güzel kızınızı bu akşam yemeğe davet

edebilir miyim?

Bana ait olacak masrafı ve minneti.

Minnetimin karşılığı olarak ayrıca,

Kızınıza yol gösterecek işe yarar şeyler vereceğim.

HER İKİSİ

Sevinçle kabul ediyoruz davetinizi.

(Çıkarlar.)

6. Sahne*

(Kont Rousillon ve Fransız Soylular girerler.)

İKİNCİ SOYLU

Yok lordum. Onu zorlayın, kendi yoluna gitsin.

BİRİNCİ SOYLU

Eğer onun aşağılık biri olduğunu görmüyorsanız,
Lütfen çıkarın beni dostluğunuzdan.

İKİNCİ SOYLU

Hayatımı ortaya koyarım ki, o bir şarlatan.

BERTRAM

Onun hakkında bu kadar mı aldandım?

İKİNCİ SOYLU

Bana inanın lordum, size onun hakkındaki düşüncemi
dosdoğru, o sanki benim akrabamış gibi, hiç abartma-
dan söyleyeyim: Her şeyden önce inanılmaz bir ödle,
görülmemiş bir yalancı, her an sözünden dönebilen bir
serseri, kısacası siz lordumun dostu olacak tıynetle biri
değil.

BİRİNCİ SOYLU

Onu şimdiden tanımanız gerekli; yoksa olmayan namu-
suna güvenip bir gün onu çok önemli ve gizli bir işte kul-
lanırsanız, sizi çok zor durumlara sokacaktır.

BERTRAM

Denemek için ona ne iş vereceğimi bir bilseydim.

BİRİNCİ SOYLU

Ona vereceğiniz en iyi görev kaybettiği davulunu bulma-
sıdır. Zaten bunu yapacağını kendinden emin bir biçimde
söyleyip durduğunu siz de duydunuz.

İKİNCİ SOYLU

Ben de bir manga Floransalı ile onun yolunu keserim; biz-
leri düşmandan ayırt edemeyeceğini adım gibi biliyorum.

* Floransa dışında askeri kamp. (ç.n.)

Ellerini ve gözlerini bağlayacağız ki kendi kampımıza getirdiğimizde, o düşman ordugâhına götürüldüğünü sansın. Bu denemede siz lordum da hazır bulunmalısınız. Hayatını bağışlamamız karşılığında, korkudan size ihanet edip bütün bildiklerini bir bir sayıp dökmezse, onun ruhunun ilahi cezası üzerine yemin ederim ki, bir daha benim düşüncelerime güvenmeyin.

BİRİNCİ SOYLU

En azından eğlenmemiz için, ona davulunu bulmasını emredin! Davulu kaybetmesinin bir taktik olduğunu söyleyip duruyor. Siz onu bu işte çok başarılı sayıyorsanız, görelim bakalım şu sahte altın madeni hangi maddeyle karışacak; eğer onun paçasına şu davulu bağlamazsanız ona olan düşkünlüğünüz değişmeyecek. İşte geliyor.

(*Parolles girer.*)

İKİNCİ SOYLU

Gerçekten sırf eğlenmek için, bu plana engel olmayın; mutlaka gidip davulunu bulsun.

BERTRAM

Ne âlemdesiniz mösyö? Şu davulu kaybetmeniz durumunuzu bir hayli sarstı.

BİRİNCİ SOYLU

Bırakın, yerin dibine batsın! Alt tarafı bir davul.

PAROLLES

Alt tarafı bir davul ha! Yalnızca bir davul mu? Bir davul böyle kaybedilsin! Ne de mükemmel bir komuttu ya! At üstünde kendi kanat birliklerimize saldırılacak ve yine kendi kuvvetlerimiz yarılacaktı!

BİRİNCİ SOYLU

Verilen komuta kabahat bulmanız yersiz; bu savaşın bir cilvesi, o durumda Sezar da olsaydı, bunu önleyemezdi.

BERTRAM

Ne yapalım, kendi kaderimizi mahkûm edemeyiz ki. Yalnız o davulun kaybolması bizim için bir onur sorunu, ne yazık ki bulunması olanaksız.

PAROLLES

Bulunabilir.

BERTRAM

Bulunabilir, ama herhalde şimdi değil.

PAROLLES

Pekâlâ da şimdi bulunabilir. Ancak nedense hizmetin ödülü çok seyrek asıl sahibini bulur. Ben bu davulu ya da başkasını edinebilirim, olmazsa üstüne bir bardak soğuk su içerim.

BERTRAM

Eğer cesaretiniz varsa mösyö, bulun davulu! Taktikteki ustalığınızın bu aleti geri getirmeye yeteceğine inanıyorsanız, onurlu olduğunuzu göstermek için bulun o davulu; üstesinden gelecek olursanız, bu girişiminizi layık olduğu biçimde onurlandırırım. Eğer başarırsanız, dük bunu dikkate alır ve sizi sonuna kadar değerlendirip kendi yüceliği ölçüsünde ödüllendirir.

PAROLLES

Asker sözü, bunu yapacağım.

BERTRAM

Ama bu işi uyutmayın sakın.

PAROLLES

Bu gece yaparım. Ama şimdi her şeyi kafamdan atıp bu tehlikeli işi düşünüp taşınmalıyım, kararlı olabilmek için kendimi hazırlamalıyım. Gece yarısı benden haber bekleyin.

BERTRAM

Bu girişiminizi dük hazretlerine açabilir miyim?

PAROLLES

Bunu ne kadar başarırım, bilemiyorum, ama bunu yapacağıma yemin ederim.

BERTRAM

Yürekli olduğunuzu biliyorum. Askerlikteki kapasiteniz yeterli bir imzadır sizin için. Şimdilik güle güle.

PAROLLES

Çok konuşmayı sevmem.

(Çıkar.)

İKİNCİ SOYLU

Balığın suyu sevdiğinden fazla değil. Ne garip biri değil mi lordum? Yapılamayacağını bildiği bir işi bu kadar kendinden emin üstüne almış görünsün! Pes, bu işi yapmak için başını belaya sokuyor, ama bu işi yapmaktansa hemen kendini lanetlemeye de cesaret edebiliyor.

BİRİNCİ SOYLU

Siz onu bizim kadar bilemezsiniz lordum. Şurası kesin ki, insanın sempatisini fark ettirmeden kazanmayı biliyor ve bir hafta kadar hiç renk vermeden sürdürebiliyor; ama onun ne mal olduğunu anladığınızda çevirdiği dolapları da rahatça görebiliyorsunuz.

BERTRAM

Bu kadar ciddi bir biçimde bu işi üstlenmeyi söylemesine rağmen, yapacağına inanmıyor musunuz?

İKİNCİ SOYLU

Dünyada yapamaz; ama bir şeyler bulup buluşturur ve akla yakın birkaç yalanla bu işi savuşturmaya bakar. Ama biz şimdi onu yapamayacağı bir işe ittik. Bu gece onun düşüşünü göreceksiniz; gerçekten de o size, lordumuza uygun biri değil.

BİRİNCİ SOYLU

Maskesini düşürmeden önce onunla tilki avı yapacağız. Onun maskesini ilk düşüren yaşlı lord Lafeu oldu. Bu gece asıl yüzü ortaya çıkınca, onun nasıl rezil bir yaratık olduğunu siz söyleyeceksiniz.

İKİNCİ SOYLU

Şimdi gidip tuzağımı hazırlayayım; mutlaka bu tuzağa düşecek, göreceksiniz.

BERTRAM

Kardeşiniz benimle gelecek.

İKİNCİ SOYLU

Nasıl isterseniz lordum. Ben gidiyorum.

(Çıkar.)

BERTRAM

Şimdi gidelim de, sözünü ettiğim kızı size göstereyim.

BİRİNCİ SOYLU

Ama onun bakire olduğunu söylediniz.

BERTRAM

Bütün kusuru da bu ya. Onunla bir kez konuştum ve çok soğuk buldum. Aynı soytarıyla ona armağanlar ve mektuplar gönderdim, hepsini de geri çevirdi. Şimdiye kadar yapabildiğim bu. Güzel bir yaratık. Görmeye geliyor musunuz?

BİRİNCİ SOYLU

Koşa koşa lordum.

(Çıkarlar.)

7. Sahne*

(Helena ile Dul girerler.)

HELENA

İnanmıyorsanız eğer onun ben olduğuma,
Sizi daha fazla nasıl inandırabilirim, bilmem;
Suya düşer bütün planlarım kendimi tanıttım mı

Bertram'a.

DUL

Şu anda durumum pek iyi olmasa da,
İyi bir aileden gelmekteyim,
Haberim yok olanlardan;
Namımı lekeleyecek işlere girişemem.

HELENA

Ben de bunu istemem.

Önce kontun kocam olduğunu kabul ettiğinizi söyleyin,

* Floransalı Dul'un evi. (ç.n.)

Siz kimseye söylemeyeceğinize yemin edince,
Ben de bütün her şeyi kelimesi kelimesine anlattım size;

DUL

Size yapacağım yardım karşılığında
Bana yardım etmekten vazgeçemezsiniz artık.
Size inanmalıyım herhalde,
Çünkü çok zengin olduğunuzu gösterdiniz bana.

HELENA

Alın bu kese altını da,
Bununla alayım dostça yardımınızı,
Daha fazlasını da vereceğim ileride
Ve ona kavuştuğumda çok daha fazlasını.
Kont kur yapıyor kızınıza,
Şehvet kuşatmasının planlarını hazırlıyor güzelliği önünde,
Onun gönlünü kazanmaya da kararlı.
Kızınız sonunda razı gelmiş görünsün buna.
Biz de bu işi yönlendireceğiz kızı tehlikeye atmadan.
O zaman ısrarlı kont inkâr edecek kızın öğrenmek
istediğini.

Kontun parmağında
Beş-altı kuşaktır babadan oğula geçen bir yüzük var,
Çok önem verir bu yüzüğe;
Sonunda pişman olsa da,
İsteddiği zevki satın almak için,
Onu gözden çıkaracaktır ateşli, dikkatsiz bir anında.

DUL

Ne yapmak istediğinizi anladım şimdi.

HELENA

Siz de görüyorsunuz bunun yasal olduğunu;
Kızınız boyun eğmiş görünüp onun isteklerine,
Bu yüzüğü istemekten başka bir şey yapmayacak,
Ve bir de buluşmayı saptayacak,
Sonunda bana devredecek bu buluşmayı,
Kızınız da böylece bekâretini koruyacak.

En sonunda verdiklerim dışında,
Üç bin altın daha vereceğim kızıma çeyiz olarak.

DUL

Kabul ediyorum.

Bu yasal oyunun zaman ve zemini uygun olsun diye
Ne yapması gerektiğini gidip söyleyeyim kızıma.

Çeşit çeşit çalgıcılarla gelip her gece,

Şarkılar döktürüyor kızım istemese de.

Saçığımızın altından çekip gitmesi için,

Ona çıkışmamız hiçbir işe yaramıyor;

Çünkü o, sanki hayatı buna bağıymış gibi davranıyor.

HELENA

Öyleyse bu gece deneyelim planımızı,

Başarılı olursa, yasal yoldan hıncırca bir niyet

Ve yasal bir davranışta yasal bir diyet,

Her ikisi de günah değil, ama günah dolu bir hareket.

Ama şimdi sıvayalım kolları.

(Çıkarlar.)

IV. Perde

1. Sahne*

(İkinci Soylu, beş altı asker girerler ve gizlenirler.)

İKİNCİ SOYLU

Bu çitin önünden geçecek, başka yol yok. Üstüne atladığınızda, ne kadar korkunç bir dil konuşursanız o kadar iyi olur. Konuştuğunuzu anlamasanız bile, hiç önemli değil; çünkü aramızdan bir çevirmen bulununcaya kadar biz de onu anlamamış görüneceğiz.

BİRİNCİ ASKER

Yüzbaşım izin verin, çevirmenliği ben yapayım.

İKİNCİ SOYLU

Sen onunla arkadaşlık etmedin değil mi? Umarım sesini tanımaz.

BİRİNCİ ASKER

Hayır efendim, kesinlikle tanımaz.

İKİNCİ SOYLU

Peki hangi uydurma dili konuşacaksın?

BİRİNCİ ASKER

Sizin konuştuğunuzu taklit ederim.

* Kent dışında, ordugâha yakın bir alan. (ç.n.)

İKİNCİ SOYLU

Bizi düşman tarafından gelmiş bir grup sanmalı. Buralarda konuşulan bütün şivelere kulağı aşına olabilir; onun için hepimiz birbirimize ne diyeceğimizi bilmeden, kendimize göre bir şeyler uydurmalıyız. Birbirimizi anlayalım yeter. Kuş dili olabilir – bu laklakı ölçülü ve dikkatli yapmalısınız. Sana gelince çevirmen: Gayet kurnaz davranmalısın. Hişt, saklanın! İşte geliyor. İki saat uykuyla oyalandı, sonra da karargâha dönüp yalan dolu yeminler edecek.

(Gizlenirler. Parolles girer.)

PAROLLES

Saat on. Üç saat içinde yerime dönmek için bol bol vakit var. Peki, dönünce ne söyleyeceğim? Çok inandırıcı bir şey bulmalıyım. Foyamı ortaya çıkarmak üzereler; son zamanlarda zor durumlarda daha sık kalmaya başladım. Ben de bu yüzden delidolu konuşmak zorunda kaldım, ama yüreğim Savaş Tanrısı'nın korkusuyla dolu, onun itlerine gelince: Henüz palavralarıma karşı çıkmaya kalkışmıyorlar.

İKİNCİ SOYLU

İşte şu senin dilinin durmadan suç işlediğini gösteren ilk delili.

PAROLLES

Şu davul bulmayı üstlenmem için beni hangi şeytan dürttü? Bunun imkânsız olduğunu biliyordum. Bulmayı da düşünmüyordum. Kendimi yaralamalıyım, dönünce davulu ararken yaralandığımı söylerim. Hafif yaralara inanmayabilirler: “Bu kadcımla mı kurtuldun?” deyiverirler. Ama büyük yaralar açmaya da doğrusu cesaretim yok. Öyleyse nasıl inandırıcı bir delil göstermeliyim? Kopasica dilim, beni bu belaya sokacağına seni küfürbaz bir orospunun ağzına soksaydım keşke; sarıp sarmalayıp katır kuyruğuna bağlasaydım.

İKİNCİ SOYLU

Ne olduğunu bilmesi, olduğu gibi görünmesi mümkün mü?

PAROLLES

Üstümdekileri yırtmam işe yarayabilir; bir de kılıcımı kırarım, olur biter.

İKİNCİ SOYLU

Bu kadar kolay kurtulamazsın.

PAROLLES

Ya da sakallarımı kesip bunun bir taktik olduğunu söyleyebilirim.

İKİNCİ SOYLU

İşe yaramaz.

PAROLLES

Öyleyse elbiselerimi suya atıp soyulduğumu söylerim.

İKİNCİ SOYLU

Bu da işe yaramaz.

PAROLLES

Kalenin penceresinden suya atladığıma yemin etsem –

İKİNCİ SOYLU

Ne kadar derine?

PAROLLES

Otuz kulaç.*

İKİNCİ SOYLU

Arka arkaya üç büyük yalana çok zor inanılır.

PAROLLES

Ah, düşmanın herhangi bir davulunu ele geçirebilsem; o zaman davulu bulduğuma rahatça yemin edebilirdim.

İKİNCİ SOYLU

Şimdi birini bulacaksın.

PAROLLES

Ah, bir davul, bir
(Sesler, gürültüler.)

* 1 kulaç = 1,829 m. (ç.n.)

İKİNCİ SOYLU

Sagaldığırığın! Tugutugun, tugutugun. Kagaçgırmagayığın!

ASKERLER

Yakalagayığın, tugutugun. Tugutugun, karga tulumba!

PAROLLES

Fidye, fidye, no! Gözlerimi kapamayın.
(Gözlerini bağlarlar.)

BİRİNCİ ASKER

Boskos. Begen çegevigirmegen Boskos.

PAROLLES

O kadarını anladım: Siz Muskos alayındansınız. Hey Tanrım, yabancı dil bilmemek yüzünden canımdan olacağım. Aranızda Almanca, Danca, Flamanca, İtalyanca, Fransızca bilen varsa konuşsun benimle; Floransalıların canlarına okuyacak sırları açıklayayım.

BİRİNCİ ASKER

Begen Boskos. Dilini biliyorum; konuşabilirim de! Segersegeri hegerigif. Hazır ol eşek cennetine gitmeye: Göğsüne on yedi hançer dayalı.

PAROLLES

Ayy!

BİRİNCİ ASKER

Ay may anlamam! Başla duaya! Magankagafaga, ögödlegek!

İKİNCİ SOYLU

Kogonuguşugursaga bağaışlagarığım.

BİRİNCİ ASKER

Komutan seni bağışlayabileceğini söylüyor,
Seni gözü bağlı götürüp bilgi istiyor senden.
Hayatını kurtarmak istiyorsa, bu bilgiyi verir diyor.

PAROLLES

N'olur hayatımı bağışlayınız.
Anlatayım size bütün bildiklerimi,

Kuvvetlerini, hedeflerini;

Öyle şeyler söyleyeceğim ki şaşıracaksınız.

BİRİNCİ ASKER

Ama iyi niyetli davranacak mısınız?

PAROLLES

Olmazsam, lanetleyin beni.

BİRİNCİ ASKER

Hegerşegeyigi aganlagatagacak.

Hadi gel bakalım; sana zaman tanındı, sevin.

(Parolles ile çıkar. Dışarıdan gürültüler.)

İKİNCİ SOYLU

Git, haber ver Kont Rousillon'la kardeşime,

Ağaçkakanı yakaladık; onlar gelinceye kadar

Sarıp sarmalayıp tutacağız elimizde.

İKİNCİ ASKER

Emredersiniz yüzbaşım.

İKİNCİ SOYLU

İhanet ediyor bize, yüzümüze karşı;

Bunu da söyle!

İKİNCİ ASKER

Emredersiniz, efendim.

İKİNCİ SOYLU

Onlar gelene kadar,

Onu karanlıkta tutup hapsedeceğim.

(Çıkarlar.)

2. Sahne*

(Bertram ile Diana girerler.)

BERTRAM

Adınızın Fontibell olduğunu söylediler.

DIANA

Hayır lordum, adım Diana.

* Floransalı Dul'un evi. (ç.n.)

BERTRAM

Bir Tanrıça adı! Size de çok yakışıyor!
Ama güzel peri, sizin güzel dünyanızda
Aşkın hiç değeri yok mu?
Gençliğin yaşatan ateşi düşüncenizi aydınlatmıyor mu?
Siz görkemli bir anıtsınız, basit bir kız değil.
Şimdiki halinize nasılsa öldüğünüzde benzeyeceksiniz,
Çünkü soğuk ve çok sertsiniz;
Oysa siz şimdi
Annenizin size gebe kaldığı zamanki
Halinde olmalısınız.

DIANA

Annem aynı zamanda namusluydu da.

BERTRAM

Siz de olabilirsiniz.

DIANA

Hayır, annem görevi olan şeyi yaptı –
Tıpkı lordum, sizin karınıza yapmanız gerektiği gibi

BERTRAM

Söz etmeyelim bundan.
Yolumdan döndürmeye kalkışmayın beni.
O bir zorunluluktur,
Oysa ben sizi
Aşkın tatlı zorlamasıyla sevdim,
Sonsuza kadar da seveceğim,
Hizmette asla kusur etmeyeceğim.

DIANA

Demek biz de size hizmet ettiğimiz sürece,
Siz de hizmet edeceksiniz bize;
Ama güllerimizi bir kez topladınız mı,
Bize batsın diye dikenlerimiz kalacak yalnızca
Ve kayıtsızca alay edeceksiniz çorak çıplaklığımızla.

BERTRAM

Nasıl yemin edebilirim size!

DIANA

Bazen yüzlerce yemin gerçeği var edemez,
Ama bazen de bir tek yemin gerçeğin kendisidir.
Kutsal değilse, üstüne yemin etmeyiz,
Oysa en yukarıdakini tanık gösteririz;
Öyleyse lütfen söyleyin şimdi,
Sizi çok seviyorum deseydim,
Tanrı üstüne yemin etseydim,
Ama aslında sevmeseydim
İnanır mıydınız yeminlerime?
İler tutar yanı yok bunun,
Sevmeden Tanrı üstüne yemin etmişsem eğer,
Bu, ona karşı geliyorum demektir.
Onun için sizin yeminleriniz lordum,
Benim gözümde yalnızca sözcüklerdir,
Bağlayıcı olmayan değersiz sesçiklerdir.

BERTRAM

Değiştirin, değiştirin bu düşüncenizi;
Bu kadar kutsal bir kıyıcı olmayın;
Kutsal olan sevgidir,
Sizin erkeklerde suçladığınız becerileri
Asla bilmez dürüstlüğü.
Böyle uzak durmayın bana,
Hasta arzularıma verin kendinizi
İyileşip kalsın ayağa.
Benim olduğunuzu fısıldayın kulağıma
Ve sevgilim, başladı mı aşkımız bir kez
Sürecektir sonsuza kadar.

DIANA

Görüyorum ki, erkeklerin kurduğu tuzaktan
Bizim korunmamız gerek. O yüzüğü bana verin.

BERTRAM

Sevgilim, onu ödünç olarak veririm sana,
Ama onu sana hepten vermek gücüm dışında.

DIANA

Vermez misiniz lordum.

BERTRAM

Atalarımdan yadigâr kalan,
Ailemizin bir onur simgesidir de ondan.
Benim için onu yitirmem çok büyük ayıp olur.

DIANA

Benim namusum da bu yüzük gibi;
Bekâretim, ailemden yadigâr kalan,
Ailemizin en büyük servetidir de ondan.
Benim için onu yitirmem çok büyük ayıp olur.
Demek iş çıkarınıza dokunduğunda
Aklınız, kahramanlar kahramanı onurunuzu,
Sizin sonuçsuz kalan saldırınız yüzünden
Bana buyur ediyor!

BERTRAM

Peki, al yüzüğümü!
Aile adım, onurum, evet hayatım senin olsun,
Sana emanet bütün her şeyim.

DIANA

Oda penceremi tıklat bu gece yarısı;
Annemin duymamasını sağlayacağım.
Gerçek ilişki adına bir şey isteyeceğim senden,
Kızlık yatağımı fethettiğine göre,
Odamda yalnızca bir saat kalacaksın
Ve benimle hiç konuşmayacaksın;
Bunun önemli nedenleri var;
Ve sen bu nedenleri
Bu yüzük sana geri verildiğinde öğreneceksin.
Bu gece parmağına başka bir yüzük takacağım,
İlerde sana anımsatmak için
Geçmişteki güzel anıları.
Elveda, tekrar buluşana kadar.
Gelmezlik etme; sen bende bir eş kazandın,
Bense yitirdim bu hakkımı.

BERTRAM

Cenneti dünyada kazandım, sana kur yaparak.
(Çıkar.)

DIANA

Tanrıya ve bana teşekkür etmek için uzun yaşa!
Nasıl edeceksin sonunda.
Sanki onun yüreğini okurmuş gibi,
Annem aynen söylemişti
Nasıl gönlümü çeceğini;
Birbirine benzermiş erkeklerin yemini.
Karısı ölünce benimle evlenmeye yemin etti;
Demek ki, onunla gömülünce yatacağım.
Fransızlar bu kadar yalancıysa eğer
Evlenmeyi kim ister?
Kız olarak yaşayıp kız olarak öleceğim.
Yalnız, umarım günah değil bu yaptığım;
Atlatmak, hak etmeden isteyeniyi.
(Çıkar.)

3. Sahne*

(Fransız soylular ve iki üç asker girerler.)

BİRİNCİ SOYLU

Annesinin mektubunu verdin mi?

İKİNCİ SOYLU

Bir saat önce verdim. Mektupta onu üzen bir şey var mutlaka, çünkü mektubu okuduğundan beri başka bir adam oldu sanki.

BİRİNCİ SOYLU

Bu kadar iyi bir eşi ve bu kadar tatlı bir anneyi silkip atmanın sorumluluğunu taşıyor.

* Ordugâh. (ç.n.)

İKİNCİ SOYLU

Asıl önemli olan, kralın sonsuz hoşnutsuzluğuna neden oldu, efendimiz o kadar da cömert davrandı ki, neredeyse toprakları ona mutluluk şarkıları söyletecekti. Sana bir şey söyleyeceğim ama bu kesinlikle aramızda kalmalı.

BİRİNCİ SOYLU

Konuştüğümüz burada kalır, mezar kadar sessiz olacağımdan kuşkun olmasın.

İKİNCİ SOYLU

Burada, Floransa'da genç, kibar, namusuyla tanınan bir kızı baştan çıkardı. Bu gece kızı kirletmek pahasına kendi arzularını tatmin edecek. Kıza parmağındaki o ata yadigarı yüzüğü de vermiş, onur kırıcı bir pazarlığa itildiğini düşünüyor.

BİRİNCİ SOYLU

Tanrı konuştuklarımızı bağışlasın! Biz kendimiz olduğumuza göre neyiz biz!

İKİNCİ SOYLU

Tamamen kendi kendimize ihanet eden kişileriz. Bütün ihanetler de aynı yolun yolcusudur; tiksinilecek sona erişene kadar her zaman ihanet edenlerin ne olduklarını dışa vurduklarına tanık olmuşumdur. Bunlar, farkında olmadan kendi soyluluklarına karşı tuzak kurarlar, böylece sonunda kazdıkları kuyuya kendileri düşerler.

BİRİNCİ SOYLU

Bu gibi haram niyetlere bizim yataklık etmemiz felaketin bir işareti değil mi? Öyleyse bu gece onunla arkadaşlık etmemeliyiz.

İKİNCİ SOYLU

Gece yarısından sonra, çünkü ancak bir saatlik vakti var.

BİRİNCİ SOYLU

O an da hızla yaklaşıyor. Şu hiç yanından ayırmadığı dostunun ne mal olduğunu görmesini çok istiyorum; belki o zaman yanıldığının, yanlış ata oynadığının nihayet farkına varır.

İKİNCİ SOYLU

Kont gelinceye kadar Parolles'i unutam, çünkü kontun varlığı bu herif için kırbaç olmalı.

BİRİNCİ SOYLU

Bu arada savaştan haber var mı?

İKİNCİ SOYLU

Duyduğuma göre, barış için girişim yapılmış.

BİRİNCİ SOYLU

Eminim barış antlaşması yapılmıştır bile.

İKİNCİ SOYLU

Peki, şimdi Kont Rousillon ne yapacak? Bu yolda başka bir fırsat mı arayacak, yoksa Fransa'ya mı dönecek?

BİRİNCİ SOYLU

Bunu sorduğuna göre, pek yakın dost olmamışsın.

İKİNCİ SOYLU

Olmadığım daha iyi! Yoksa onun yaptıklarından kendimi de sorumlu tutardım.

BİRİNCİ SOYLU

Karısı iki ay önce evden ayrılmış. Niyeti Aziz Jacques le Grand'a adak adamakmış; bu da oldukça güç bir yolculuk ve yükümlülük gerektiren bir şeyin üstesinden geldiğini gösterir. Ama bu ona pahalıya mal olmuş, duyarlı karakteri acısının kurbanı olmuş ve son nefesini vermiş; şimdi cennette.

İKİNCİ SOYLU

Doğruluğunu araştırdın mı?

BİRİNCİ SOYLU

Önemli bir bölümü kızın mektuplarından anlaşılıyor; bu mektuplar başından geçenleri doğruluyor, hatta ölümünü bile. Kendisinin kaleme alamayacağı ölümü de kaldığı yerin papazı tarafından bildirilmiş.

İKİNCİ SOYLU

Kont bu haberi duydu mu?

BİRİNCİ SOYLU

Evet, baştan sona bütün ayrıntıları biliyor, bunların doğruluğunu da.

İKİNCİ SOYLU

Onun bu habere memnun olmasına yürekten üzüldüyorum.

BİRİNCİ SOYLU

Bazen kaybettiklerimizle ne kadar büyük bir rahata kavuşabiliyoruz!

İKİNCİ SOYLU

Ve bazen kazancımızı nasıl gözyaşlarımızla öldürebiliyoruz! Burada yiğitliğiyle elde etmiş olduğu saygınlık, döndüğünde büyük bir utanç olacak.

BİRİNCİ SOYLU

Yaşamımızın dokusu karmakarışık bir masal, iyiyle kötü yan yana, eğer yanlışlarımız onları kırbaçlamasaydı erdemlerimiz gurur duyardı ve eğer erdemlerimiz onları bağrına basmasaydı suçlarımız umutsuzluğa kapılırdı.

(*Bir haberci girer.*)

Ne haber? Kont nerede?

HABERCİ

Sokakta dük hazretlerine rastladı ve ona resmi olarak veda etti; yarın sabah Fransa'ya dönüyor. Dük de krala sunulmak üzere onu öven bir mektup verdi.

İKİNCİ SOYLU

Bütün övgüleri aşmış da olsa, orada böyle desteklere fazlasıyla ihtiyacı var.

(*Kont Rossillon girer.*)

BİRİNCİ SOYLU

Kral ona karşı soğuk duracağı için; oradakilerin de ona güler yüz göstereceklerini sanmam. Ha, işte lordum geldi. Nasılsınız lordum, gece yarısını geçmedi mi?

BERTRAM

Bu gece her biri bir ay sürecek on altı iş hallettim. Bunların birkaçı: Dük ve yakınlarıyla vedalaştım, bir eş

gömdüm, yas tuttum, döneceğimi anneme yazdım, yolculuk için hazırlık yaptım ve bu sıkıcı işler arasında bir de güzel bir şeyi gerçekleştirdim. Bu sonuncusu en harikasıydı, ama henüz sonunu getirmiş değilim.

İKİNCİ SOYLU

Şu sonuncusu için bazı engeller varsa, yarın sabah gideceğinize göre, biraz acele etmelisiniz.

BERTRAM

Daha sonra, duymaktan korktuğum şeyler olabilir diye böyle söyledim. Ama şimdi şu soytarıyla asker arasındaki konuşmayı dinlemeyecek miyiz? Hadi getirin şu kaçamaklı sözlerle beni kandıran insan müsveddesini!

İKİNCİ SOYLU

Getirin.

(*Askerler çıkar.*)

Zavallı süslü serseri, bütün gece tomrukta* yattı.

BERTRAM

Fark etmez, mahmuzlarını fazlasıyla gasp ettiği için ayakları bunu çoktan hak etmişti zaten. Nasıl karşıladı?

BİRİNCİ SOYLU

Söylediğim gibi efendim: Onu tomruk karşıladı. Ama daha açık söylemek gerekirse, süt bakracını deviren bir karı gibi ağlıyor. Rahip sandığı Morgan'a günah çıkarttı; ta çocukluğundan tomruğa vurulduğu ana kadar olanları bir bir itiraf etti. Neler itiraf ettiğini tahmin edebilirsiniz misiniz?

BERTRAM

Benim hakkımda bir şey söylemedi değil mi?

İKİNCİ SOYLU

İfadesi yazılı olarak alındı ve önünde okunacak. Okunurken siz de bulunursanız, duyacaklarınız için sabırlı olmalısınız.

* 16. yy.da dönemde suçlunun tomruktan yapılmış kelepçelere geçirildiği kanepceye benzer bir ceza aygıtı. (ç.n.)

(Parolles, iki asker arasında getirilir. Birinci asker çevirmenlik görevini yapar.)

BERTRAM

Lanet olsun ona! Gözleri de bağlı! Benim hakkımda söyleyeceği bir şey yok.

BİRİNCİ SOYLU

Susun lütfen! İşte kurban! Kogunuguşugun.

BİRİNCİ ASKER

İşkenceden söz etti; işkencesiz konuşacak mısın diye soruyor.

PAROLLES

Her şeyi anlatacağım. Bir çimdik atsanız börek gibi dağılırım ve konuşamam.

BİRİNCİ ASKER

Kogunuguşugurum digiyogor.

BİRİNCİ SOYLU

İgiyigi.

BİRİNCİ ASKER

Siz merhametli bir komutansınız efendim. Komutan ifadenden okuyacağımız şeyleri senin açıklamanı istiyor.

PAROLLES

Yaşayacaksam açıklarım.

BİRİNCİ ASKER

(Okur.)

Birincisi, soruldu: Dükün kaç atı var? Söyle bakalım.

PAROLLES

Beş altı bin, ama hepsi de hizmet göremeyecek kadar zayıf. Orduları dağınık, komutanları ise acemi çaylak. Yemin ederim, yaşamak istiyorum.

BİRİNCİ ASKER

Bunu böylece yazayım mı?

PAROLLES

Yazın. Söylediklerimin doğruluğu için istediğiniz yemini ederim.

BERTRAM

Onun için her şey bir. Ne Tanrı belası köle bu!

BİRİNCİ SOYLU

Aldatıldınız lordum. Şu gördüğünüz Mösyö Parolles, şu yiğit asker, bu onun kendi sözü – işte savaş sanatını atkısının düğümünde, pratiğini de kılıcının ucunda bulunduran kişi...

İKİNCİ SOYLU

Bundan sonra kılıcı temiz olana asla güvenmeyeceğim, böyle şık giyineni de asla bir matah sanmayacağım.

BİRİNCİ ASKER

Tamam, bu yazıldı.

PAROLLES

Ben, “beş altı bin” demiştim ya – daha doğru olması için, yazıya “kadar”ı da ekleyin, çünkü dosdoğru konuşmaya söz verdim.

BİRİNCİ SOYLU

Bu sözleriyle gerçeğe çok yaklaştı.

BERTRAM

Ona teşekkür mü edelim yani?

PAROLLES

Subayları için de, “acemi çaylak” diye yazdınız mı?

BİRİNCİ ASKER

Onu da kayda geçirdik.

PAROLLES

Size teşekkür ederim efendim; gerçek gerçektir – bilirsiniz, çaylaklar genellikle acemidir.

BİRİNCİ ASKER

(Okur.)

İkincisi, soruldu: Piyade gücü ne kadar? Buna ne diyor-sun?

PAROLLES

Yemin ederim efendim; bir saat ömrüm kalsaydı, yine de doğruyu söyledim. Bir düşüneyim: Spurio’nun yüz elli,

Sebastian'ın aynı, Corambus'un aynı, Jacques'ın aynı; Guiltian, Cosmo, Lodowick ve Grati'ninkiler iki yüz ellişer; benimki, Chitopher, Vaumond, Benti'nin de iki yüz ellişer; böylece sakatı ve sağlamıyla tamamı on beş bin kelleden fazla değil. Bunların yarısının pelerinlerinin üstündeki karı bile silkelemeye mecali yoktur; silkeleseler bile kendileri parça parça dökülürler.

BERTRAM

Ona ne ceza verilecek?

BİRİNCİ SOYLU

Hiç, teşekkür etsin, yeter. Hişt, ona benim durumumu sor: Dükün gözünde yerim ne?

BİRİNCİ ASKER

Evet, bu da kayda geçti.

(Okur.)

Üçüncüsü, soruldu: Ordugâhta bulunan Fransız Yüzbaşı Dumain'in dükün gözünde durumu nasıl? Yiğitliği, namusu, askerlik bilgisi... altın karşılığı satın alınıp isyana sevk edilmesi mümkün mü? Bu konuda ne diyeceksin? Neler biliyorsun?

PAROLLES

İzin verin, bu sorularınızı sırasıyla yanıtlayayım. Tek tek sorar mısınız?

BİRİNCİ ASKER

Yüzbaşı Dumain'i tanıyor musun?

PAROLLES

Tanıırım. Paris'te bir terzinin yanında çalışıyordum. Bir yarım akıllıdan çocuk edindiği için kırbaçlanmıştı – kızcağız ona hayır diyemeyecek kadar budalaydı.

(Birinci soylu ona vuracak gibi yapar.)

BERTRAM

Durun, rica ederim, şimdi bir şey yapmayın. Nasıl olsa, az sonra başına bir tuğla düşüp beyni parçalanacak.

BİRİNCİ ASKER

Peki, bu yüzbaşı şimdi Floransa dükünün ordugâhında mı?

PAROLLES

Bildiğim kadarıyla evet. Sefilin biridir.

BİRİNCİ SOYLU

Yoo, bana öyle bakmayın. Az sonra siz, lórd hazretleri hakkında söylediklerini de duyacağız.

BİRİNCİ ASKER

Dükün gözünde yeri nedir?

PAROLLES

Dük onu benim zavallı subaylarımdan biri olarak görüyor. Nitekim geçen gün bana onu bölükten çıkarmam için yazdı. Sanırım bu mektup hâlâ cebimde olacak.

BİRİNCİ ASKER

Öyleyse bir ceplerine bakalım.

PAROLLES

Ne yazık ki, üstümde olup olmadığını cidden bilmiyorum. Üstümde değilse, çadırımda, dükün öteki mektuplarının durduğu yerdedir.

BİRİNCİ ASKER

Hah işte, okuyalım bakalım.

PAROLLES

O mu, değil mi, bilmiyorum.

BERTRAM

Çevirmeniniz işini biliyor.

BİRİNCİ SOYLU

Mükemmeldir.

BİRİNCİ ASKER

(Okur.)

“Dian, kont budalanın tekidir ve çok zengindir.”

PAROLLES

Bu dükün mektubu değil. Bu mektup, Kont Rousillon’un kandırmacalarına kapılmaması için Floransalı Diana adlı, saygıdeğer, namuslu bir kıza uyarı olarak yazılmıştır; çünkü ben kontun ciğerini bilirim: Budala, avare bir çocuktur, ama asıl önemlisi, abazanın tekidir. Lütfen onu yerine koyun efendim.

BİRİNCİ ASKER

Hayır, izin verirsiniz, okuyacağım.

PAROLLES

Yani kız konusunda çok dürüst davrandım; çünkü kon-
tun ne kadar tehlikeli ve şehvet düşkünü bir velet olduğu-
nu, bekâret karşısında balina kesilip yavru balıkları nasıl
yuttuğunu biliyordum.

BERTRAM

Lanet olsun, ikiyüzlü serseri!

BİRİNCİ ASKER

(Okur.)

“Yemin ederse eğer, altın isteyin, düşünmeden alın;
Asla hesabını kapatmaz borcu aldıktan sonra.
İyi pazarlık yaparsan, yarısını kurtarırın,
Uy bu sözlerime mutlaka başarırın;
Ödediği görülmemiştir peşinatsız aldığını
Ve bir asker olarak Dian, şunu söyleyeyim sana:
Çiftleşmek ancak erkeğin harcıdır,
Çocuksa eğer, öpücük bile verilmez.
Bunu düşün ve anla, kont bir maskaradır.
Borçlanmadan önce ödemek esastır.
Seni sevdiğini kulağına fısıldayan,
Parolles.”

BERTRAM

Bu kâğıt alnına yapıştırıldıktan sonra bütün ordu tarafın-
dan bir bir kırbaçlanacak.

BİRİNCİ SOYLU

İşle sizin sadık dostunuz lordum, çok dil bilen silahşorunuz.

BERTRAM

Her şeye katlanabilirim, orospuluk dışında, bu da uyuz
bir sokak orospusu.

BİRİNCİ ASKER

Komutanın bakışlarından anladığım kadarıyla efendim,
biz sizi asmak zorundayız.

PAROLLES

Her şeye razıyım efendim, tek canımı bağışlayın! Ölmekten korktuğum için değil, ama ömrümün geri kalanını tövbe ederek geçirsem daha iyi. Beni zindana atın, tomruğa vurun ya da ne yaparsanız yapın, ama öldürmeyin.

BİRİNCİ ASKER

Bir şeyler yapmaya çalışırız, yeter ki sen her şeyi dosdoğru söyle. Şimdi dönelim şu Yüzbaşı Dumain konusuna: Dükün yanındaki saygınlığından ve yiğitliğinden söz ettin. Peki, namuslu mudur?

PAROLLES

Bir manastırdan bile yumurta çalacak tıynettedir. Kız kaçırıp ırzına geçmekte Nessus'a* taş çıkarır. Yeminlerini tutma alışkanlığı yoktur; yeminlerini bozmada Herkül'den daha güçlüdür. Öyle yalan söyler ki efendim, doğrunun bir budala olduğunu sanırsınız; sarhoş olmak en büyük becerisidir; öylesine sarhoş olur ki, yatak çarşaf-ları dışında bir şeye zarar vermez. Herkes bu durumunu bildiği için onu samanlıkta yatırır. Onuru ve namusu üzerine söyleyeceğim bir şey daha var: Onurlu ve namuslu bir adamın sahip olmaması gereken şeylere sahiptir, ancak onurlu ve namuslu bir adamın sahip olması gereken şeylerin hiçbirine sahip değildir.

BİRİNCİ SOYLU

Bunun için onu sevmeye başladım.

BERTRAM

Onuru ve namusu üzerine söylediği bunca şeyden sonra mı? Tanrı belasını versin! Benim için giderek orospunun daniskası oluyor.

BİRİNCİ ASKER

Ya savaş bilgisi? Bu konuda ne dersin?

* Mitologya'da Nessus, Herkül'ün karısını kaçırmaya yeltenen Kenta-ros'tur. (ç.n.)

PAROLLES

Gerçi tiyatro reklamı için sokaklarda tokmak sallamıştır – onun yalancısı olmak istemem – askerliği konusunda pek bir şey bilmiyorum; yalnız Mile-End’de* acemi eğitimi yaptırmış bir subay olduğundan haberim var. Bu herife bir paye vermek isterdim, ama doğrusu bu da pek kolay bir şey değil.

BİRİNCİ SOYLU

Bu herif habislikte habisi de geçti; Tanrı günahını bağışlasın.

BERTRAM

Gebersin orospu çocuğu.

BİRİNCİ ASKER

Madem böyle bir karakteri var, rüşvet onu etkiler mi diye sormama gerek kalmadı sanırım.

PAROLLES

Efendim, küçük bir meteliğe bile ruhunu ve ruhunun mirasını satar. O meteliğe sattığını da varislerine geçmesin diye sonsuza kadar kesip atar.

BİRİNCİ ASKER

Peki ya kardeşi? Öteki Yüzbaşı Dumain?

İKİNCİ SOYLU

Beni bu işe karıştırman şart mıydı?

BİRİNCİ ASKER

O nasıl?

PAROLLES

Aynı yuvanın kargası; iyilikte kardeşi kadar değil, ama kötülükte ondan üstündür. Korkaklıkta kardeşini geçer, ama kardeşi de bu alanda ünlülerden biridir. Geri çekilme sırasında kaçan piyadenin en önündedir, saldırı sırasında da ayağına hep kramp girer.

BİRİNCİ ASKER

Hayatın bağışlanırsa, Floransalılara ihanet eder misin?

* Londra yakınlarında, sivil vatandaşlara asker eğitimi yaptırılan bir alandı. (ç.n.)

PAROLLES

Evet, komutanları Kont Rousillon'a da.

BİRİNCİ ASKER

Komutanla bir konuşayım, bakalım ne diyecek.

PAROLLES

(*Kendi kendine.*)

Bir daha davulculuk mu? Bütün davulların canı cehenne-me! Bunu hak ettim; neden? Sırf abazan bir genç hakkımda kötü düşünmesin diye, kendimi tehlikeye attım, peki ama orada pusu kurmak da nereden akıllarına geldi?

BİRİNCİ ASKER

Elimden geleni yaptım, ne yazık ki efendim öleceksiniz. Komutan diyor ki, madem kendi ordusunun gizli şeyle-rini açıkladı ve soylu oldukları bilinen kişiler hakkında bu kadar kötü şeyler söyledi, bu adam dünyada hiçbir işe yaramaz; bunun için de ölmeniz şartmış. Cellat, büra-ya gel, uçur şu herifin kellesini.

PAROLLES

Aman lordum, efendim, ya yaşıyayım ya da ölümümü göreyim!

BİRİNCİ ASKER

Göreceksin, şimdi dostlarınla vedalaş.

(*Gözlerinin bağını çözer.*)

Şöyle bir çevrene bak, hiç tanıdık görüyor musun?

BERTRAM

Günaydın soylu yüzbaşı.

İKİNCİ SOYLU

Tanrı kutsasın Yüzbaşı Parolles.

BİRİNCİ SOYLU

Tanrı kurtarsın saygıdeğer yüzbaşı.

İKİNCİ SOYLU

Lord Lafeu'a selam söyleyeyim mi? Fransa'ya gidiyo-rum.

BİRİNCİ SOYLU

Yüzbaşı, Kont Rousillon hakkında Diana'ya gönderdiğiniz şiirin bir kopyasını alabilir miyim? Eğer büyük bir korkak olmasaydım, onu sizden zorla alırdım. Eh artık gidelim!

(*Bertram ve soylular çıkarlar.*)

BİRİNCİ ASKER

İşte seni tomruktan çıkardım yüzbaşı – tek çözülmedik eşarbının düğümü kaldı.

PAROLLES

Böyle bir dümenle ayakta kalabileni hiç gördün mü?

BİRİNCİ ASKER

Karıların bu kadar utandırıldığı ve aşağılandığı bir ülke bulursan, hiç düşünme orada kal; belki yüzüzler topluluğunu kurarsın. Hadi eyvallah, Fransa'ya dönüyorum, orada senden sık sık söz edeceğiz.

(*Askerlerle çıkar.*)

PAROLLES

Buna da şükür. Yüreğim soylu olsaydı,
Bu durumda yerinden fırlardı utancından,
Olsun, yiyip içebileceğim ya yüzbaşılar kadar.
Ne kadar iyi basit biri olmam,
Çünkü yaşamamı sağlayan bu.
Korksun kim böbürlenirse,
Eşek yerine konacaktır her palavracı.
Paslan kılıcım! Sakinleş utancım!
Parolles bundan böyle
En güvenli utançta yaşayabilir.
Maskaralık artar, ahmaklık geliştikçe.
Mutlak bir yer vardır her yaşayan için,
Ben de buradan hemen gitmeliyim.

(*Çıkar.*)

4. Sahne*

(Helena, Dul ve kızı Diana girerler.)

HELENA

Gördüğünüz gibi, haksızlık etmedim size,
Hıristiyan dünyasının en büyüklerinden biri**
Benim kefilimdir. Niyetimi gerçekleştirmeden önce
Eğilmem gerekli tahtının önünde.
Bir zamanlar hizmette bulunmuştum ona,
Bu hizmet hayatı kadar değerliydi adeta;
Buna duyduğu minnetle
Taş gibi yüreği yumuşayıp, teşekkür etti bana.
Öğrendim ki, Marsilya'daymış şimdi majesteleri;
Buradan oraya gitmek pek zor değil.
Beni öldü biliyorlar, sakın unutmayın.
Ordu dağıldı, kocam evine gidiyor,
Orada Tanrı bize yardımcıdır
Ve iyi yürekli kralımın izniyle,
Onlar geldiğimizi bilmeden,
Biz orada olacağız önceden.

DUL

Sevgili madam, bugüne kadar,
Yapacaklarınız için bu kadar güven duyabileceğiniz
Bir hizmetkârınız olmamıştır.

HELENA

Sizin de madam, karşılık vermek için sevginize
Sizi gerçekten düşünen böyle bir dostunuz olmamıştır.
Hiç kuşkunuz olmasın: Tanrı beni seçti,
Kızınızın çeyizini hazırlayayım diye.
Tıpkı onu da kocamı kazanmak için
Bana yardımcı seçtiği gibi.
Şu erkekler çok garip!

* Floransalı Dul'un evi. (ç.n.)

** Fransa Kralı. (ç.n.)

Havaice kapılıp şehvetin aldatıcılığına,
Kara geceyi daha da karartabiliyorlar.
Kendileri için tatlı olacak bir şeyi,
Nasıl da nefret ettikleri bir şey yapabiliyorlar!
Şehvet ancak onun yerini alan
Nefretle oynuyor demek ki.
Neyse, sonra konuşuruz bunları.
Sen Diana, senden isteyeceklerim yüzünden
Biraz sıkıntı çekebilirsin.

DIANA

Onurumu korumaya izin veriyorsa istekleriniz,
Razıyım ölmeye bir sözünüzle.

HELENA

Lütfen, biraz daha sabredin.
Sözde kalmazsa eğer, beklediğimiz an,
Yabani güllerin yapraklanıp dikenlendiği,
Yumuşaklıkla sertliğin birleştiği zaman,
Yazın gelecek. Yola çıkmalıyız artık;
Arabamız hazır ve zaman canlandırıyor bizi.
Yeter ki sonu iyi bitsin;
Her şey kralın huzurunda sonuçlanacak;
Nasıl biterse bitsin, inceldiği yerden kopsun,
Şan, şöhret getirecek bu son.
(Çıkarlar.)

5. Sahne*

(*Lavache, Kontes ve Lafeu girerler.*)

LAFEU

Hayır, hayır, hayır; oğlunuz, çiğ renkli, ipek şeritler takan,
safran rengindeki kötülüğüyle yarı pişmişleri ve hamaları
kendi rengine döndürebilen o serseri tarafından baştan

* Kont Rousillon'un şatosu. (ç.n.)

çıkarıldı. O olmasaydı, şu saatte geliniz hayatta, oğlunuz kendi evinde ve şu sözünü ettiğiniz alacalı hezen arısının* değil, kralımızın gözüne girmiş olurdu.

KONTES

Keşke daha önceden o serserinin ne olduğunu anlamış olsaydım; doğanın seyrek yarattığı çok erdemli bir kızın ölümüne neden oldu. Eğer kendi bedenimden koparıp alınan, korkunç sancılarla doğan kendi kızım olsaydı, ancak bu kadar sevebilirdim.

LAFEU

Çok iyi bir kızdı. Çok değerli bir kızdı. Böyle değerli bir çiçeğe rastlayıncaya kadar binlerce salatalık koparmak gerekti.

LAVACHE

Gerçekten de efendim, o, salatanın çeşnisi merzengûş, daha doğrusu otların kraliçesi sedef otuydu.

LAFEU

Sedef otu yenmez ki hergele; yalnızca kokusu için sevilir.

LAVACHE

Ee, ben Nabukadnezar değilim ki efendim; benim sizin gibi ot yediğim yok ki.

LAFEU

Kendin de ağzınla söyledin; sen kâh hergele, kâh soytarısın.

LAVACHE

Bir kadının hizmetinde soytarı, bir erkeğin hizmetinde hergeleyim.

LAFEU

Senin farklı olan yanı ne?

LAVACHE

Bir erkeği karısı hakkında kandırıp onun işini görmek.

* Üretken olmayan, yalnızca uçarken çok ses çıkaran, parlak renkli bir arı türü. (ç.n.)

LAFEU

O zaman gerçekten de erkeğin hizmetinde bir hergelesin.

LAVACHE

Sonra efendim, karısına bastonumu verip onun da işini hallederim.

LAFEU

Şimdi iyice anladım; sen hem hergele, hem soytarısın.

LAVACHE

Hizmetinizdeyim efendim.

LAFEU

Yok yok, istemem.

LAVACHE

Size hizmet etmeyeceksem eğer, sizin gibi büyük bir prens hizmet ederim.

LAFEU

Kim o? Fransız mı?

LAVACHE

Bana kalırsa efendim, bir İngiliz adı taşıyor, ama yüzü İngiliz'den çok Fransız'a benziyor.

LAFEU

Kimmiş bu prens?

LAVACHE

Kara Prens* efendim, yani karanlıklar prensi, sizin anlayacağınız, şeytanın ta kendisi.

LAFEU

Çenenin tut artık, al işte bir kese altın. Ama bunu sözünü ettiğin efendinden seni ayartmak için vermiyorum; tersine hep ona hizmet et!

LAVACHE

Ben köy adamıyım, ateş yakmayı severim; sözünü ettiğim efendim de en büyük ateşi hiç söndürmeden yakan kişidir. O dünyanın prensidir; bırakalım soylular onun sara-

* İngiliz kralı III. Edward'ın büyük oğlunun takma adı. (ç.n.)

yında otursunlar, ben dar kapılı eve razıyım, çünkü o kapıdan girmek için tantanaya gerek yok. Bazı alçakgönüllüler de bu kapıdan geçmek isteyebilirler. Ancak çoğu insan soğuğa karşı dayanıklı olmadığından, içinde büyük ateş yanan geniş kapıya gitmek için çiçekli yolu tercih eder.

LAFEU

Hadi git başımdan, senden sıkılmaya başladım; daha önce de söyledim, seninle külâhları değiştirmeye hiç niyetim yok. Hadi işine; atlarıma iyi bakılsın, sakın bir katakulli çevirmeye kalkma.

LAVACHE

Atlarınızla katakulli çevirirsem bu çok garip bir şey olur, çünkü katakulli doğa yasalarınca ancak atlara verilmiş bir haktır.

(Çıkar.)

LAFEU

Keskin dilli bir hergele, ama mutsuz.

KONTES

Öyledir. Ölen kocam onunla çok iyi vakit geçirirdi. Onun vasiyetiyle burada kaldı. Bu da ona sululuk yapma hakkı varmış düşüncesini verdi. Gerçekten de ne yapacağı, nereye gideceği belli olmaz.

LAFEU

Sevdim onu, bu da yanlış değil. Madam, ben de size önemli bir şey söyleyecektim. İyi yürekli genç hanımın ölümünü ve lordun, oğlunuzun eve dönmek üzere olduğunu öğrenince, efendimiz kral hazretleriyle kızım hakkında konuştum. Yüce yürekli kralımız da kendiliklerinden düşünmüşler ve bana açıldılar, kızımın oğlunuzun evliliklerini onayladılar. Bence kralın oğlunuza karşı duyduğu hoşnutsuzluğu giderecek bir fırsat olabilir. Siz ne dersiniz?

KONTES

Ben buna yürekten katılıyorum lordum. Dilerim böyle bir olay mutluluk getirsin.

LAFEU

Majesteleri Marsilya'dan dönüyorlar; bir görseniz, sanki otuzluk delikanlı. Eğer bana verilen haber yanlış değilse –ki çok seyrek olur bu– kralımız yarın burada olacak.

KONTES

Ölmeden oğlumu göreceğim için çok mutluyum. Mektuba göre, oğlum bu gece burada olacak. Lordumun da iki genç birbirleriyle tanışmaya kadar, burada kalmasını rica edeceğim.

LAFEU

Madam, ben de kendimi size nasıl kabul ettireceğim diye düşünüp duruyordum.

KONTES

Adınızın ayrıcalığından yararlanabiliydiniz.

LAFEU

Hanımefendi bundan epeyce yararlandım, neyse ki hâlâ işe yarıyor.

(*Lavache girer.*)

LAVACHE

Madam, oğlunuz, genç lordum geliyor; yüzünde bir kadife parçası var. Altında yara var mı yok mu, ancak o kadife bilir; ama güzel bir kadife parçası; sol yanağında kalın bir kadife var, ama sağ yanağında hiçbir şey yok.

LAFEU

Yiğitçe alınmış bir yara, soylu bir yara, onurun ve soyluluğun nişanıdır; bu güzel bir şey.

LAVACHE

Ya sizin doğranmış yüzünüze ne diyelim!

LAFEU

Gidip oğlunuzu görelim. Genç soylu askerle bir an önce görüşmeye can atıyorum.

LAVACHE

Aman efendim, ne önemi var, bunlardan düzinelercesi
ortada; hepsi de güzel pahalı şapkalar giyer, kibar tüyler
takarlar. Durmadan kafalarını eğip herkese selam verirler.

(Çıkarlar.)

V. Perde

1. Sahne*

(*Helena, Dul ve kızı Diana, iki uşakla girerler.*)

HELENA

Durmadan yol almamız, gece gündüz demeden,
Sizleri iyice yormuş olmalı.
Başka çaremiz yok, ne gelir elden;
Benim işlerim yüzünden
Geceyi gündüze katarak harap olduğunuz için
İnanın daha da büyüyor size olan borcum,
Kimse ayıramaz sizi benden.

(*Bir bey girer.*)

Tam zamanında – bu bey isterse eğer
Majestelerini haberdar etmekte
Yardımcı olabilir bana. –
Tanrı sizinle olsun, efendim!

BEY

Sizinle de.

HELENA

Efendim, Fransa sarayında görmüştüm sizi.

BEY

Evet bir süre bulunmuştum orada.

* Marsilya'da bir sokak. (ç.n.)

HELENA

Efendim, iyilikleriniz hakkında söylenenlerin
Hâlâ geçerli olduğunu düşündüğümden,
Dürüst davranışlardan kaynaklanan
Önemli fırsatlardan güç alarak
Sonsuza kadar kendimi size müteşekkir bırakacak
Bir iyilik yapmanıza yardımcı olmak isterim.

BEY

Ne yapmamı istiyorsunuz?

HELENA

Kralımıza şu dilekçemi vermenizi
Ve etkinizi kullanıp huzura alınmamı sağlamanızı
Rica ediyorum sizden.

BEY

Kral burada değil ki.

HELENA

Burada değil mi?

BEY

Değil ya, dün gece buradan hareket etti,
Hem de alışık olmadığımız bir aceleyle.

DUL

Tanrım, bu kadar yorgunluğa değmedi!

HELENA

Ters bir zamanda gelmiş olabiliriz,
Uygun düşmeyebilir fırsatlar;
Yeter ki sonu iyi bitsin.
Yalvarırım, nereye gittiğini söyleyin bize!

BEY

Sanırım, Rousillon Şatosu'na gitti,
Ben de oraya gidiyorum.

HELENA

Öyleyse, yalvarırım efendim;
Madem benden önce çıkacaksınız kralın huzuruna,
Onun iyiliksever ellerine verin bu dilekçemi;

Zor durumda bırakmayacak sizi bu işi yapmanız,
Tersine bu işi yaptığınıza memnun olacaksınız.
Ben de altımızdaki aracın bütün hızıyla
Arkanızdan geleceğim Rousillon Şatosu'na.

BEY

Sizin için bunu yapacağım.

HELENA

Bunun karşılığını fazlasıyla göreceksiniz ileride.
Hadi binelim arabamıza yine.
Hadi, hadi, acele edelim.
(Çıkarlar.)

2. Sahne*

(*Lavache ve Parolles girerler.*)

PAROLLES

İyi yürekli efendim Lavache, bu mektubu Lord Lafeu'a verin lütfen. Beni daha öncesinden, hani gösterişli elbiseler giydiğim zamanlardan tanırırsınız efendim. Ama şimdi Kader'in sillesiyle çamurlara batmış, Kader'in aşırı öfkesinin feci halde kokusunu duyan zavallı biriyim.

LAVACHE

Kokusu dediğin gibi öyle feciyse, Kader'in öfkesinin bayağı pasaklı olduğu anlaşılıyor. Bundan böyle Kader'in sunduğu hiçbir balığı yemem. Lütfen kenara çekil!

PAROLLES

Öyle burnunuzu tutmanıza gerek yok; ben yalnızca mecazi konuştum.

LAVACHE

Evet, ama senin ya da herhangi birinin mecazı insanın burnunun direğini kırarsa, elbette burnumu kaparım. Lütfen biraz uzaklaş!

* Kont Rousillon'un şatosu. (ç.n.)

PAROLLES

Yalvarırım efendim, şu mektubu yerine ulaştırın.

LAVACHE

Öff! Uzakta dur dedim! Kader'in kenefinden bir soyluya mektup! Hah, işte bak, kendi de bu yana geliyor.

(*Lafeu girer.*)

Efendim size Kader'in piçini tanıtayım; Kader'in orospusu da diyebiliriz –misk kokanından değil– bu zavallı Kader'in öfkesi yüzünden çamurlu bir balık havuzuna düşmüş; dediğine göre çamura batmış. Buyrun efendim bu sazanı istediğiniz gibi kullanın, çünkü kendisi bayat, kokmuş, patavatsız, ahmak, soysuz bir serseridir. Şu rahat durumunu düşündükçe, onun bu sefaletine acıyorum; onu size bırakıyorum lord hazretleri.

(*Çıkar.*)

PAROLLES

Lordum ben Kader'in acımasızcasına tırmaladığı bir zavallıyım.

LAFEU

Peki ben ne yapabilirim ki? Bu saatten sonra gidip de tırnaklarını kesemem ya! Hem sonra sen Kader gibi iyi bir hanıma nasıl bir oyun oynadın ki, o da seni tırmaladı? O senin gibi düzenbazları eteğinin altında fazla barındırmaz. Al sana bir çeyrek. Git de dilenci yargıçları* Kader'le seni barıştırsınlar, benim başka işlerim var.

PAROLLES

Yalvarırım efendim, yalnızca tek bir söz daha.

LAFEU

Bir çeyrek daha mı? Parayı al, sözünden tasarruf et!

PAROLLES

Efendim, adım Parolles.

* Elizabeth döneminde dilencilerden sorumlu yargıçlar. (ç.n.)

LAFEU

Ya, demek tek sözden de fazlasını* dileniyorsun ha! Ver elini. Davulun ne âlemde?

PAROLLES

Yüce efendim, beni ilk ortaya çıkaran sizsiniz.

LAFEU

Gerçekten mi? Galiba seni ilk kaybeden de benim.

PAROLLES

Lordum, sizde beni iyi yola çeken bir şey var; çünkü beni ilk tanıyan siz oldunuz.

LAFEU

Hadi oradan serseri! Sen beni bir keresinde hem Tanrı katına çıkarıp hem şeytanın yanına batırmadın mı? Bir yüceltip bir batırdın.

(*Borular.*)

Kral geliyor; borulardan anlıyorum. Efendi sonra bul beni; daha dün gece senden söz ettik; alık bir serseri olsan da merak etme aç kalmayacaksın. Şimdi git, sonra görüşürüz.

PAROLLES

Duacınızım lordum.

3. Sahne**

(*Kral, Kontes, Lafeu, önceki iki soylu, hizmetkârlarla girerler.*)

KRAL

Bir mücevher kaybettik onun ölümüyle
Ve bir azalma oldu kendi değerimizde,
Ama sizin akıllı bir karış havada olan oğlunuz,
Onun değerini biraz olsun anlayamadı.

* Parolles, Fransızca “söz” anlamına gelen “parole”dan türetilmiş, sonunda “s” olduğu için çoğul oluyor ve yazara göre Parolles “sözler” anlamını veriyor. (ç.n.)

** Kont Rousillon’un şatosu. (ç.n.)

KONTES

Efendimiz artık bunlar geçti,
Yalvarırım size majesteleri: Bunu gençliğin toyluğuna
verin,
Yağla ateş, mantığı aşar da, egemen olursa mantığa
Yakıp yok eder mantığı.

KRAL

Saygıdeğer hanımefendi, ben bağışladım ve unuttum
hepsini.
Gerçi hıncımı almak için ona acımasızca nişan almış
Bekliyordum vaktimi.

LAFEU

Böyle araya girdiğim için bağışlayın –
Genç lordumuz, majestelerini, annesini
Ve genç karısını fena halde gücendirdi;
Ama en büyük haksızlığı kendisine etti.
En gün görmüş olanlarımızı bile güzelliğine hayran eden,
Her konuştuğuyla dinleyeni büyüleyen,
Hor gören gönüllerde taht kurduğu halde,
Alçakgönüllülüğü elden bırakmayan
Karısını kaybetti.

KRAL

Kaybedileni övmek anıları zenginleştirir.
Çağırın onu buraya; barışığız bundan böyle
Ve onu ilk gördüğümüzde,
Bizden özür dilemesin;
Unutuldu geçmişteki kabahatleri,
Bunların öfkeliendiren anılarını gömdük
Unutmaktan da derinlere.
Çıksın huzurumuza
Bir yabancı gibi, suçlu olarak değil;
İrademiz bunlar, haber verin ona.

BEY

Baş üstüne efendimiz.
(Çıkar.)

KRAL

Kızın için ne diyor? Konuştun mu onunla?

LAFEU

Siz ne derseniz efendim, o olur diyor.

KRAL

Öyleyse bu iş tamam. Adını yücelttiğini yazan
Mektuplar aldım Floransa'dan.

(*Bertram girer.*)

LAFEU

İyi görünüyor efendim.

KRAL

Ben bir mevsimin değişmez günü değilim,
Bir bakarsın, günlük güneşliğim,
Sevinç doludur içim.
Bir bakarsın, en parlak güneş ışıkları
Yol verir bulutlara;
Şanslısın, güneşli günümde çıktın karşıma.

BERTRAM

Büyük pişmanlık içindeyim yüce efendim,
Beni bağışlayın.

KRAL

Hepsi bitti; tek söz istemiyorum geçmiş zamandan.
Şimdi hemen işe girişmeliyiz;
Yaşlandık artık, çabuk karar vermeliyiz,
Zamanın işitilmeyen, sessiz ayak sesleri,
Biz onu etkilemeye zaman bulamadan,
Belli etmeden yaklaşıyor bize.
Bu lordun kızını anımsıyor musun?

BERTRAM

Hayranlıkla majesteleri.
Yüreğim, dilimi cüretli bir elçi yapmadan önce,
Seçimimi yapmıştım onu ilk gördüğümde;
Onu zihnime yerleştirdiğimden beri,
Gözlerim, aşağılayıcı, alaycı kahkaha aynalarıyla

Başladı bakmaya: Tüm öteki yüzleri çirkin kıldı,
Yukarıdan bakıp güzel bir yüze, yapay buldu.
Onları iğrenç gösterinceye kadar
Tüm biçimleri bozdu, sakatladı.
Sonra birden her erkeğin övdüğü
Ve benim de kaybettikten sonra sevdiğim
Helena ortaya çıktı;
O durumda, Helena gözüme kaçan bir toz parçasıydı.

KRAL

İyi bir özür buldun;
Onu sevdiğin için birkaç kötü notu düşebiliriz hesabından
Ama çok geç gelen sevgi,
Yavaş yavaş taşınan pişmanlık gibi,
Sevilen için çok acı bir şeydir,
“Giden iyidir” diye ağlamayı gerektirir.
Önemsiz bir fiyat biçeriz sahip olduğumuz ciddi şeylere,
Onları tamamen kaybetmeden anlayamayız değerlerini.
Gönül kırmak daha çok kendimize haksızlıktır,
Önce sevdiklerimizi yok eder, sonra da ağlatır bizi
Küllerinin ardından.
Sonra sevgimizin akı başına gelir geç de olsa,
Feryat eder görünce neler olduğunu;
Utanç verici nefret, aşkımız uyurken bastırır bizi,
Sevdiğimizi yok ederek doyurur kendisini.
Bu sözlerim matem çanı olsun tatlı Helen’in,
Sen de unut onu şimdi.
Güzel Maudlin’e gönder aşk hediyeni,
Gerekli izinler alındı ve biz de burada kalıyoruz,
Görmek için bu gencin ikinci evliliğini.

KONTES

Dilerim, bu kez sürekli olur;
Ey gökler, kutsayın bu birleşmeyi,
Öncekiyle bu benzerse birbirine,
Ey Tanrım, bunu bana gösterme!

LAFEU

Gel bakalım, aile adımızı sindirecek olan oğlum,
Bu mutlu günün anısına
Kızımı sevindirecek bir şey gönder ona,
O zaman daha çabuk gelir buraya.
(*Bertram ona bir yüzük verir.*)

Yaşım ve başım üzerine yemin ederim ki,
Kaybettiğimiz Helen çok tatlı bir varlıktı;
Sarayda ondan son kez ayrıldığımda,
Parmağında buna çok benzeyen bir yüzük vardı.

BERTRAM

Bu onun değildi.

KRAL

Şunu bir de ben göreyim; çünkü konuşurken demin
Gözlerim ikide bir bu yüzüğe takıldı.
(*Yüzüğü alır.*)

Bu yüzük benim; bunu Helen'e verirken,
Başı sıkıştığında bu yüzükle
Yardım istemesini söylemiştim.
Dertten kurtaracak böyle bir yüzükten
Nasıl onu yoksun bırakırsın sen?

BERTRAM

Yüce hükümdarım,
İsterseniz inanmayabilirsiniz,
Ama bu yüzüğü asla ondan almadım ben.

KONTES

Oğlum, hayatını ortaya koyarım ki,
Bu yüzüğü takarken gördüm Helen'i
Ve ona gözü gibi baktığını da.

LAFEU

Ben de anımsıyorum Helen'in bu yüzüğü taktığını.

BERTRAM

Aldanıyorsunuz lordum; bu yüzüğü görmedi bile.
Floransa'da bu bana bir pencereden atıldı,

Bir kâğıda sarılıydı,
Kâğıdın üzerinde bunu atan kızın adı yazılıydı.
Soylu bir kızdı ve benim onunla ilgilendiğimi sanmıştı;
Onun bana gösterdiği ölçüde
Kendimi ona adayamayacağımı anlatıp bilgi verdim ona;
Her ne kadar düş kırıklığına uğradıysa da
İnandı, ama yüzüğü asla geri almadı.

KRAL

Değersiz maddeleri altına çevirme iksirini bilen
Plutus'un* doğanın gizleri hakkındaki bilgisi
Benim bu yüzük hakkında bildiklerimin yarısını geçmez.
Bu yüzük benimdi, sonra Helen'in oldu.
Söyle, sana kim verdi bunu?
Kendi iyiliğini düşünebiliyorsan eğer,
İtiraf et hemen Helen'in yüzüğü olduğunu
Ve kaba kuvvetle elinden aldığını.
Yüzüğü gelin yatağının dışında –
Ki sen hiç bulunmadın bu yatakta –
Parmağından hiç çıkarmayacağına
Yemin etti Helen azizler üstüne
Ya da büyük bir tehlike içindeydi,
Bu yüzden onu bize gönderdi.

BERTRAM

Bu yüzüğü o hiç görmedi.

KRAL

Onurunu her şeyin üstünde tutan
Ve zorunlu olarak başına geleceklere
Engel olarak korunan ben derim ki,
Yalan söylüyorsun sen.
Senin bu kadar acımasız olduğun bir kanıtlanırsa –
Kanıtlanmasa da biliyorum –
Ondan amansızca nefret ediyordun çünkü

* Zenginlik Tanrısı. (ç.n.)

Ve o da amansız bir biçimde öldü;
Bu yüzüğü gördükten sonra
İnanmamı bekleyemezsin öylece öldüğüne.
Tutuklayın şunu!

(*Muhafızlar Bertram'ı tutuklarlar.*)

Korktuğum başıma geldi,
Bu durum yeter de artar bile
Korkularımın doğru olduğunu göstermeye,
Bir budala gibi, gerektiği kadar kaygılanmamışım demek ki.
Götürün onu buradan; bu durumu düşüneceğim enine
boyuna.

BERTRAM

Bu yüzüğün onun olduğunu kanıtlarsanız eğer,
Demek ki, o zaman onun yatağındaydım Floransa'da,
Ama o da hiç bulunmadı orada.

(*Muhafızlarla çıkar.*)

KRAL

Kederli düşünceler içindeyim.
(*Bir bey girer.*)

BEY

Yüce kralım,
Doğru mu yaptım, yanlış mı bilmiyorum:
Dilekçe getirdim bir Floransalıdan,
Bu dilekçeyi kendisi sunmak için majestelerine,
Uğramak zorunda kalmış arınızdan dört beş yere.
Yalvarıp yakaran bu kişinin güzelliğine
Ve konuşmasına dayanamayıp kabul ettim bu görevi.
Şimdi dışarıda ve acelesi olduğu her halinden belli,
Ayrıca bu işin ancak siz majesteleri ile
Kendi arasında çözümlenebileceğini belirtti.

KRAL

(*Dilekçeyi okur.*)

“Karısı öldüğünde benimle evlenmekten ısrarla kaçınan
kont, utanarak söylüyorum beni elde etti. Şu anda Kont

Rousillon duludur; yeminleriyle beni aldattı, bunu da ben aile onurumla ödemek zorunda kaldım. Bana veda etmeden, gizlice Floransa'dan kaçtı; ben de hakkımı aramak için, onu kendi ülkesine kadar izledim: Beni kabul buyurun yüce kralım! Bunu en iyi siz çözümleyebilirsiniz; aksi takdirde bir çapkın palazlanıp dururken bir genç kızın hayatı sönecek.

Diana Capilet.”

LAFEU

Kendime bitpazarından bir damat bulayım daha iyi.
Bu iş burada bitti; gözüm görmesin seni.

KRAL

Lafeu, Tanrı seviyor seni;
Bak nasıl da tam zamanında bu işi açığa çıkardı. –
Gidin bulun şu dilekçeyi vereni,
Sonra da kontu hemen getirin buraya!
(*Bey ile bir muhafız, çıkarlar.*)
Kontes, korkarım Helen'in hayatına son verildi
İğrenç bir biçimde.

KONTES

Bunu yapanlar cezasını çekmeli!
(*Bertram muhafızlar eşliğinde girer.*)

KRAL

Görülmemiş şey: Hem birer canavar olarak gör sana eş
olacakları,

Hem evlilik sözü verdiklerinden kaç,
Sonra da hiç utanmadan evlenmek iste.
(*Dul Capilet ile kızı Diana girerler.*)

DIANA

Ben mutsuz bir Floransalıyım efendim,
Eski Capilet ailesinden gelmekteyim.
Anladığıma göre, durumumdan haberdarsınız;
Bu konuda nereye kadar korunacağımı bilmeliyim.

DUL

Ben de onun annesiyim yüce efendim,
Yaşım da büyük bir yara aldı, onurum da
Majestelerine sunduğumuz şikâyetimizden;
Siz merhem olamazsanız eğer
Yok olacak her ikisi de bir anda.

KRAL

Yaklaş kont, tanıyor musun bu kadınları?

BERTRAM

Efendimiz, onları tanıdığımı inkâr edemem.
Bir şeyle mi suçlanıyorum?

DIANA

Karına neden böyle garip bakıyorsun?

BERTRAM

O benim hiç karım olmadı efendim.

DIANA

Evlenirseniz olacak, elinizi bağışlayın, işte benimki;
Ettiğiniz yeminleri bağışlayın, benimkiler işte;
Benim olanı bana veriniz yine;
Yemin ettiğiniz için bedenim birleşti sizinle
Onunla evlendiğiniz gibi, benimle evlenmelisiniz –
Ya hep ya hiç.

LAFEU

Namınız, lordum, kızım için çok kısa geldi;
Siz ona asla koca olamazsınız.

BERTRAM

Lordum, bu her şeyi göze alan çılgın bir kadın,
Daha önce vakit geçirmek için bulduğum biri;
Burada beni yerin dibine geçirmek yerine, efendim,
Onuruma layık, daha soylu düşünmenizi isterim.

KRAL

Onurun çok aşağılara düştü benim düşüncelerimde,
Onu yüceltmek yine senin elinde,
Kendini kanıtlamalısın hakkında iyi düşünmem için!

DIANA

Yüce kralım,
Emredin, yemin etsin bekâretimi bozmadığına.

KRAL,

Ne dersin buna?

BERTRAM

Aşıftenin biri efendim,
Ordugâhın adi bir oyuncağıydı.

DIANA

Efendim, haksızlık ediyor bana.
Dediği gibi olsaydım eğer,
Beni daha ucuza satın alabilirdi.
İnanmayın ona: Bakın şu yüzüğe,
Bunun maddi ve manevi değeri
Her şeyin üstünde;
Ama böyle olduğu halde,
Bu değerli yüzüğü ordugâhın adi aşiftesine verdi,
Eğer öyleysem tabii.

KONTES

Oğlumun yüzü kızardı, kendini ele verdi.
Bu aile mücevheri altı kuşaktan beri
Bir sonraki kuşağa geçer vasiyetle,
Varisler tarafından sahiplenip takılsın diye.
Bu kız onun karısı, yüzük de delili.

KRAL

Sanırım, buna tanık olan birini
Bu şatoda gördüğünü söylemiştin.

DIANA

Söyledim efendim, ama böylesine kötüsünü
İstemezdim huzurunuza çıkarmayı:
Adı Parolles'tir.

LAFEU

Eğer oysa az önce buradaydı.

KRAL

Çabuk bulup getirin onu!

(Bir muhafız çıkar.)

BERTRAM

N'olmuş ona?

Hain bir köle olduğu herkesin dilinde,

Ne ahlaksız olduğu biliniyor dünyanın her yanında,

İşin doğrusu mide bulandıran biri.

Benim, şunun bunun hakkında konuşması

Değiştirir mi bir şeyi?

KRAL

Kızın elinde aile yüzüğün var.

BERTRAM

Sanırım öyle. Ondan hoşlanmış olduğum doğru;

Delikanlılık ateşiyle yaklaştım ona.

Uzak durdu benden ve çengel attı,

Karşı koyarak bana isteğimi artırdı –

Aşkın izini sürerken önümüze konan engeller

Daha erotik hayallerin nedeni olduğu için,

Sonunda onun vahşi güzelliği

Ve bir de sonsuz kurnazlığı

Kabul etmeye zorladı beni

Öne sürdüğü koşulları.

Yüzüğü aldı; herkesin herhangi bir yerden satın alabileceği

Şu adi yüzük de bana kaldı.

DIANA

Sabırlı olmalıyım.

Soylu, güzel olan ilk karını reddeden sen,

Ücretimi verip postalamak isteyebilirsin beni.

Ama dur, biraz bekle –

Sen ahlaksız olduğun sürece,

Ben yalnızca bir koca kaybederim –

Yüzüğünü sana geri vereyim.

Ama benimkini iade etmelisin.

BERTRAM

Bende değil.

KRAL

Söyler misiniz, hangi yüzük sizindi?

DIANA

Siz majestelerinin parmağına taktığı

Şu yüzüğün tıpatıp benzeri.

KRAL

Bu yüzüğü tanıyor musun?

DIANA

Ona verdiğim yüzük buydu yatakta.

KRAL

O zaman bize anlatılanlar uydurma,

Bunu sen pencereden atmadın mı ona?

DIANA

Efendim, doğrusu benim söylediğim gibi.

(*Parolles girer.*)

BERTRAM

Yüce efendim,

Yüzüğün bu kıza ait olduğunu itiraf etmeliyim.

KRAL

Oldukça sinirli görünüyorsun, uçan bir tüy bile

ürkütüyor seni.

Bu mu sözünü ettiğiniz kişi?

DIANA

Evet efendimiz.

KRAL

Söyle bakalım efendi – ama doğruyu söyle,

Emrediyorum: Korkma efendin kızacak diye.

Doğruyu söylersen eğer, ben yaparım gereğini –

Ne biliyorsun kontla bu genç bayan hakkında?

PAROLLES

Şunu arz edeyim ki majesteleri, efendim namuslu bir

beyefendidir.

Her beyefendide bulunan hile ve kurnazlık elbette
onda da vardır.

KRAL

Sadede gel, sadede. Bu kadını seviyor muydu?

PAROLLES

Elbette sevdi efendim; ama nasıl?

KRAL

Nasıl peki?

PAROLLES

Bir beyefendi bir kadını nasıl severse öyle.

KRAL

O da ne demek?

PAROLLES

Onu sevmekten başka bir sevgisi yoktu.

KRAL

Yani senin alçak biri olmaktan başka bir alçaklığın
olmadığı gibi.

Tencere yuvarlanmış kapağını bulmuş.

PAROLLES

Ben zavallı bir adamım majesteleri, sizin sadık kulunuzum.

LAFEU

İyi bir davulcu, ama değersiz bir konuşmacıdır majesteleri.

DIANA

Benimle evlenmeye söz verdiğini biliyorsun, değil mi?

PAROLLES

Elbette, söylediklerimden fazlasını da biliyorum.

KRAL

Yani bildiklerini söylemeyecek misin?

PAROLLES

Elbette söyleyeceğim majesteleri. Dediğim gibi, onların arasına girmiştım; ama daha önemlisi kont kızdan hoşlanıyordu – gerçekten de kız için deli oluyordu; şeytandan, cehennemin sınırından, intikam tanrıçalarından söz edip duruyordu. Sonra onların yattığını, efendimin kıza evlen-

meyi önerdiğini bilecek kadar yakınlığım oldu. Ayrıca burada söylenmeyecek kadar beni hasta eden şeyler de vardı; bu yüzden bildiklerimi anlatamayacağım.

KRAL

Anlattın bile. Bir de evlendiklerini söyleseydin, ama buna da pek kolay delil bulamazdın; sen şimdi bir kenara çekil, bakalım! – Bu yüzüğün senin olduğunu mu söylüyorsun?

DIANA

Evet efendimiz.

KRAL

Nereden satın aldın? Kim verdi bunu sana?

DIANA

Kimse vermedi, satın da almadım.

KRAL

Öyleyse kim ödünç verdi?

DIANA

Kimse de ödünç vermedi.

KRAL

Öyleyse buldun?

DIANA

Hayır, bulmadım.

KRAL

Bu yollardan hiçbiriyle edinmedinse,
Ona nasıl verebildin?

DIANA

Ona asla vermedim.

LAFEU

Efendimiz, bu kadın bol bir eldivene benziyor; gönlü nasıl isterse, elini sokup çıkarıyor.

KRAL

Bu yüzük benimdi; ilk eşine ben armağan etmiştim.

DIANA

Biliyorum, bu yüzük sizin ya da herhangi birinin olabilir.

KRAL

Tutuklayın şu kadını: Hoşlanmıyorum ondan;
Hapishaneyi boylayacaksınız her ikiniz de.
Bu yüzüğü nerede bulduğunuzu söylemezseniz,
İkiniz de bir saat içinde öleceksiniz.

DIANA

Ben asla söyleyemem.

KRAL

Götürün şunu buradan.

DIANA

Kefilim var efendim.

KRAL

Yalnızca adi bir yosmasın sen.

DIANA

Tanrı hakkı için efendimiz,
Erkek tanıdıysam eğer şimdiye kadar,
O da siz olabilirsiniz.

KRAL

Öyleyse neden suçladın onu bunca zaman?

DIANA

Çünkü o hem suçludur, hem de değildir.
O benim kız olmadığımı sanıyor, buna yemin edebilir;
Bense yemin ederim kız olduğuma, ama o bunu bilmiyor.
Yüce kral, hayatım üstüne yemin ederim, yosma değilim;
Ya tertemiz bir kızım ya da şu ihtiyarın eşiyim.

(Lafu'u gösterir.)

KRAL

Alay ediyor bu kız sabrımızla,
İkisini de atın zindana!

DIANA

Anneciğim kefilimi getir.

İzin verin kralım.

(Dul çıkar.)

Bu yüzüğün sahibi kuyumcu gelecek şimdi
Ve o güvencem olacak benim,

Bu konta gelince: Beni kullanmak istedi,
Ama bana hiç zarar vermedi;
Rahat bırakıyorum artık onu.
Kirlettiği yatağımı çok iyi biliyor,
Oysa o arada karısına bir çocuk armağan etti.
Sizce ölü, ama bebeğin tekmelerini hissedebiliyor.
Burada bitiyor benim bilmecem: Yaşıyor ölü bilinen –
Şimdi de bunu gözlerinizle görün.

(Helena ile Dul girerler.)

KRAL

Gözlerimi yanıltan bir büyücü mü var yoksa?
Gerçek mi gördüklerim?

HELENA

Hayır, iyi yürekli efendim,
Bir eşin gölgesini görüyorsunuz yalnızca.
Adını görüyorsunuz, kendini değil.

BERTRAM

Her ikisini de, her ikisini de; beni bağışla!

HELENA

Ah kocam, efendim benim,
Bu kızın odasındaiken, çok nazik buldum sizi.
İşte yüzüğünüz ve bu da bana mektubunuz:
Şöyle diyorsunuz bu mektupta:
“Parmağımdaki hiç çıkmayacak yüzüğü çıkarabilirsiniz
Ve babası ben olan bir çocuk doğurabilirsiniz...”
Yerine geldi bunların ikisi de.
Benim olacak mısınız şimdi?

BERTRAM

Efendimiz, o bana açıkça şunu öğretti:
Onu yürekten seviyorum – her zaman da seveceğim.

HELENA

Eğer yeterli değilse, anlamsızsa bütün bunlar,
Sizinle benim arama öldürücü boşanma girer. –
Ah sevgili anneciğim, sizi gördüğüme çok sevindim.

LAFEU

Soğan kokusu geliyor burnuma; ağlayacak mıyım ne?
(*Parolles'e.*)

Gel buraya davulcubaşı, bir mendil ver bana. Böylece ödeşiriz. Beni evde bekle. İyi vakit geçirebiliriz seninle. Öyle durmadan reverans yapmayı da bırak, sende çok bayağı duruyor.

KRAL

En ufak ayrıntısına kadar bilelim bu hikâyeyi,
Eksiksiz gerçek bize haz versin diye.
(*Diana'ya.*)

Sen koparılmamış taze bir çiçeksen,
Bir koca seç kendine, çeyizin benden;
Senin bu dürüst yardımınla
İyi bir eşi kavuşturdun kocaya,
Kendini de korudun onurunla.
Bu konuyu ve yakında olacakları
Etraflıca konuşuruz rahat zamanımızda.
Şimdi her şey yolundaysa
Ve sonunda her şey birbirine uyduysa,
Acı geçmiş geride kaldı, tatlı gelecek, merhaba!
(*Törenle çıkar.*)

Son Oyun

Kral törenle çıktı, oyunumuz tamamlandı.
Her şey halledildiğine göre, sonu da iyi bitti.
Alkışlayın bizi beğendinizse eğer,
Biz de var gücümüzle oynayacağız sizlere
Yarın, öbür gün ve gelecek günler.
Alkışınız aranızda alıp seyirci yapacak bizi,
Alkışladığınız için, bize katıp oyuncu yapacak sizi;
O güzel elleriniz bizim olsun, alın yüreklerimizi.
(*Hepsi çıkar.*)

William Shakespeare (1564-1616): Oyunları ve şiirlerinde insanlık durumlarını dile getiriş gücüyle yaklaşık 400 yıldır bütün dünya okur ve seyircilerini etkilemeyi sürdüren efsanevi yazar, Yeter ki Sonu İyi Bitsin'de farklı sınıflardan iki gencin aşk öyküsünü konu alır. Oyun bir aşk serüveni ile taşlama arasında gidip gelir. Yazarın öteki komedyelerindeki neşeli çıkışlar, eğlendirici ezgiler, danslar, duygulu aşk sahneleri, oyun içinde oyun ve cümbüşlü geçişlere rastlanmaz. Kişilerin tutum ve davranışları da alışlagelenden farklıdır. Bu eserin Shakespeare oyunları arasında bir sorun komedyası olarak ayrı ve önemli bir yeri vardır.

W. SHAKESPEARE - BÜTÜN ESERLERİ: 14

Özdemir Nutku (1931): Türk tiyatrosuna büyük katkıları olan eğitimci ve yönetmen Özdemir Nutku, eleştirmen, yazar ve çevirmen olarak da önemli yapıtlar ortaya koydu. Sahnelediği pek çok oyunun yanı sıra, araştırma, inceleme ve çevirileriyle de ödülleri kazandı. Ülkemizde olduğu kadar yurtdışında da sahneye koyduğu oyunlar, verdiği ders ve konferanslarla tanınmaktadır.

9 789944 889599

KDV dahil fiyatı
10 TL